

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARAKLI'DAKİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ İLE
HALİM DÜZGÜN EVİ'NİN PROJE VE ALİ PEKTAŞ
EVİ'NİN RESTORASYON ÇALIŞMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem ÖZKAN

Enstitü Anabilim Dalı : YAPI EĞİTİMİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet Celal APAY

Ekim 2009

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

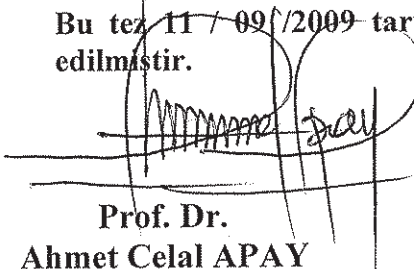
TARAKLI'DAKİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ İLE
HALİM DÜZGÜN EVİ'NİN PROJE VE ALİ PEKTAŞ
EVİ'NİN RESTORASYON ÇALIŞMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem ÖZKAN

Enstitü Anabilim Dalı : YAPI EĞİTİMİ

Bu tez 11 / 09 / 2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr.
Ahmet Celal APAY
Jüri Başkanı

Doç. Dr.
Mehmet SARIBIYIK
Üye

Y. Doç. Dr.
Zeki ÖZCAN
Üye

ÖNSÖZ

Geçmişimizden bize emanet edilen, günümüzde ise gelecek kuşaklarımıza bırakma borcumuz olan mimari eserleri araştırmak, onları yaşatmak hepimizin görevidir. Çağımızdaki bu eserleri korumak ve koruma yöntemlerini geliştirmeğe önem vermek gerekir. Restorasyon konusunda çeşitli örnek mimari yapıları bulunan Taraklı doğası ve imarı ile tarihi öneme sahip minyatür bir Osmanlı kentidir. Burada tezimi hazırlama imkânı veren başta saygıdeğer danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet Celal Apay olmak üzere Taraklı Belediye Başkanı Sayın Tacettin Özkaraman'a, tez çalışmamda en büyük desteği veren Taraklı'da hem tez çalışmasını gerçekteştirmiş hem de sanatıyla tarihi değerlerimize sonuna kadar ışık olacağını düşündüğüm Yüksek Mimar Restoratör S.Selçuk Özkan'a, Taraklı Belediyesi Fen İşleri Müdürü Şahin Akı'ya, Taraklı Atölye Ustası Sıtkı Buluntekin'e, çalışma arkadaşım Mimar Ali Elveren'e, Taraklı'ya birçok hizmetlerde bulunan Mimar Çetin Öztürk'e ve eğitimim boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen babam Elektrik Mühendisi-İşletme Bilim Uzmanı Erdal Özkan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ÖZET.....	xiii
SUMMARY.....	xiv
BÖLÜM 1.	
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2.	
TARAKLI'NIN FİZİKSEL YAPISI VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	6
2.1. Taraklı'nın Tarihsel Gelişimi.....	6
2.2. Taraklı'nın Fiziksel Yapısı.....	10
2.2.1. Taraklı'nın coğrafi özellikleri.....	10
2.2.2. Taraklı'nın iklimi ve bitki örtüsü.....	11
2.2.3. Taraklı'nın ekonomik yapısı.....	12
2.2.4. Taraklı'nın ulaşımı.....	16
2.2.5. Taraklı'nın nüfusu ve sosyal yapısı.....	17
BÖLÜM 3.	
TARAKLI'YI OLUŞTURAN MİMARİ YAPILAR	21
3.1. Anıtsal Yapılar.....	21
3.2. Sivil Yapılar.....	28
3.3. Dini Yapılar.....	53

BÖLÜM 4.

TARAKLI SİVİL YAPILARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ.....	59
4.1. Plan Özellikleri.....	59
4.2. Cephe Özellikleri.....	63
4.3. Sokak Analizleri.....	72
4.3.1. Yapıların fiziksel durumları	72
4.3.2. Yapıların kat adetleri	77
4.3.3. Korunacak yapılar	78

BÖLÜM 5.

HALİM DÜZGÜN EVİ'NİN RÖLÖVE, RESTORASYON PROJELERİ VE KORUMA ÖNERİLERİ	79
5.1. Yapının Konumu Ve Genel Özellikleri.....	79
5.2. Rölöve Projesi.....	90
5.3. Restorasyon Projesi.....	104
5.4. Koruma Önerileri.....	110
5.4.1. Sağlamaştırma.....	110
5.4.2. Temizleme.....	110
5.4.3. Bütünleme.....	111
5.4.4. Yenileme.....	111

BÖLÜM 6.

ALİ PEKTAŞ EVİ'NİN MİMARİ, YAPISAL VE STRÜKTÜREL ANALİZİ VE RESTORASYONU	112
6.1. Yapının Konumu Ve Genel Özellikleri.....	112
6.2. Mimari Analiz.....	113
6.3. Yapısal Ve Strüktürel Analiz.....	114
6.4.1. Duvarlar.....	114
6.4.2. Döşeme kaplamaları.....	115
6.4.3. Pencere ve kapılar.....	116
6.4.4. Çatı.....	118
6.4.5. Yapıdaki fiziksel bozulma ve nedenleri.....	119
6.4. Restorasyon Uygulaması.....	120

BÖLÜM 7.	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	144
KAYNAKLAR.....	147
EKLER.....	149
ÖZGEÇMİŞ.....	163

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1.	Taraklı genel görünüş 1960.....	2
Şekil 1.2.	Taraklı genel görünüş 2007	2
Şekil 1.3.	Taraklı koruma amaçlı imar paftası.....	3
Şekil 1.4.	Taraklı koruma amaçlı imar paftası lejantı.....	3
Şekil 1.5.	Sivil mimarlık örneklerinden 1.Çakırlar Konağı	4
Şekil 1.6.	Taraklı Kültür Evi.....	4
Şekil 1.7.	Sivil mimarlık örneklerinden Fenerli Ev.....	5
Şekil 1.8.	Sivil mimarlık örneklerinden 2. Çakırlar Konağı.....	5
Şekil 2.1.	Taraklı'nın coğrafi konumu.....	11
Şekil 2.2.	Taraklı' da yapılan el sanatları ve boyalı kaşıklardan bir görünüm.....	13
Şekil 2.3.	Toplum merkezinde yapılan dokunan taraklı bezi ve tezgâhlarından bir görünüm.....	14
Şekil 2.4.	Toplum merkezinde taraklı dokuma çalışmalarından görünüm....	14
Şekil 2.5.	El sanatları atölyesinden bir görünüm.....	15
Şekil 2.6.	El sanatları atölyesinde yapılan çalışmalardan bir görünüm.....	15
Şekil 2.7.	Taraklı kültür evinde yapılan çalışmalardan bir görünüm.....	16
Şekil 2.8.	Taraklı'nın ulaşımı.....	17
Şekil 3.1.	Hacı Murat Hanı görünüşleri.....	19
Şekil 3.2.	Eski Hamam ve hamama ait ocak görünüşü	21
Şekil 3.3.	Eski Hamam iç mekân görünüşleri.....	21
Şekil 3.4.	Yunus Paşa Camisinin ön cephe görünüşü.....	24
Şekil 3.5.	Yunus Paşa Camisinin arka cephe görünüşü.....	25
Şekil 3.6.	Yunus Paşa Camisinin şadırvanından bir görünüş	25
Şekil 3.7.	Yunus Paşa Camisinin sağ yan cephe görünüşü.....	26
Şekil 3.8.	Yunus Paşa Camisine ait pencere görünüşleri.....	26

Şekil 3.9.	Yunus Paşa Camisine ait muezzinlik görünüşü.....	27
Şekil 3.10.	Yunus Paşa Camisinin iç mekân görünüşleri.....	27
Şekil 3.11.	Hüseyin Ağa Çeşmesinden bir görünüm.....	28
Şekil 3.12.	Hacı Rıfatlar Konağı'nın arka cephe görünüşü.....	29
Şekil 3.13.	Hacı Rıfatlar Konağı'nın plan örneği.....	29
Şekil 3.14.	Hacı Rıfatlar Konağı'nın zemin kat planı.....	30
Şekil 3.15.	Hacı Rıfatlar Konağı'nın 1.kat planı.....	31
Şekil 3.16.	Fenerli Evi'nin ön cephe görünüşü.....	32
Şekil 3.17.	Fenerli Evi'nin plan örneği.....	33
Şekil 3.18.	Fenerli Evi'nin cihannüma katı planı.....	34
Şekil 3.19.	Fenerli Evi'nin zemin kat planı.....	35
Şekil 3.20.	Fenerli Evi'nin 1. kat planı.....	36
Şekil 3.21.	Çakırlar Konağı'nın ön cephe görünüşü.....	38
Şekil 3.22.	Çakırlar Konağı'nın plan örneği.....	38
Şekil 3.23.	Çakırlar Konağı'nın zemin kat planı.....	39
Şekil 3.24.	Çakırlar Konağı'nın 1.kat kat planı.....	40
Şekil 3.25.	Fatma Sevim Dönmez Evi'nin ön cephe görünüşü.....	41
Şekil 3.26.	Fatma Sevim Dönmez Evi'nin imar plan örneği.....	42
Şekil 3.27.	Fatma Sevim Dönmez Evi'nin zemin kat planı.....	43
Şekil 3.28.	Fatma Sevim Dönmez Evi'nin 1. kat planı.....	44
Şekil 3.29.	İbrahim Pilavcı Evi'nin ön cephe görünüşü.....	45
Şekil 3.30.	İbrahim Pilavcı Evi'nin plan örneği.....	46
Şekil 3.31.	İbrahim Pilavcı Evi'nin zemin kat planı.....	47
Şekil 3.32.	İbrahim Pilavcı Evi'nin 1. kat planı.....	48
Şekil 3.33.	Handan Tekin Evi'nin ön cephe görünüşü.....	49
Şekil 3.34.	Handan Tekin Evi'nin plan örneği.....	50
Şekil 3.35.	Handan Tekin Evi'nin zemin kat planı.....	51
Şekil 3.36.	Handan Tekin Evi'nin 1. kat planı.....	52
Şekil 3.37.	Hisar Camisine ait görünüşler	53
Şekil 3.38.	Yukarı Camisine ait görünüşler.....	54
Şekil 3.39.	Aşağı Camisine ait görünüşler.....	54
Şekil 3.40.	Yusuf Bey Camisine ait görünüş.....	55
Şekil 3.41.	Tarihi Çınar Ağacının uzaktan görünüşü.....	56

Şekil 3.42.	Tarihi Çınar Ağacının yakından görünüşü.....	56
Şekil 3.43.	Hisar Tepesi görünüşü.....	57
Şekil 3.44.	Hisar Tepesi görünüşü.....	57
Şekil 3.45.	Hıdırlık Tepesi görünüşü.....	58
Şekil 3.46.	Hıdırlık Tepesi görünüşü.....	58
Şekil 4.1.	Dış sofalı plan tipine örnek.....	61
Şekil 4.2.	Orta sofalı plan tipine örnek.....	62
Şekil 4.3.	İç sofalı plan tipine örnek.....	63
Şekil 4.4.	Çift ve tek kanatlı kapı örneği	64
Şekil 4.5.	Düz lentolu pencere örnekleri.....	65
Şekil 4.6.	Kemerli pencere örnekleri.....	65
Şekil 4.7.	Çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapının görünüşü.....	66
Şekil 4.8.	Açık balkon özelliğine sahip sivil yapının görünüşü.....	67
Şekil 4.9.	Kapalı balkon özelliğine sahip sivil yapının görünüşü.....	67
Şekil 4.10.	Taraklı'dan saçak örneği.....	68
Şekil 4.11.	Taraklı'dan saçak örneği.....	68
Şekil 4.12.	Taraklı'dan çatı örneği.....	69
Şekil 4.13.	Taraklı'dan çatı örneği.....	69
Şekil 4.14.	Taraklı'dan düz cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği.....	70
Şekil 4.15.	Taraklı'dan düz cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği.....	71
Şekil 4.16.	Taraklı'dan çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği.....	71
Şekil 4.17.	Taraklı'dan çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği.....	72
Şekil 4.18.	İyi durumda olan yapı örneği.....	73
Şekil 4.19.	İyi durumda olan yapı örneği.....	74
Şekil 4.20.	Orta durumda olan yapı örneği.....	75
Şekil 4.21.	Orta durumda olan yapı örneği.....	75
Şekil 4.22.	Kötü durumda olan yapı örneği.....	76
Şekil 4.23.	Kötü durumda olan yapı örneği.....	76
Şekil 4.24.	Yıkıntı durumda olan yapıya örnek.....	77
Şekil 5.1.	Halim Düzgün evinin ön cephe görünüşü.....	79
Şekil 5.2.	Halim Düzgün evinin plan örneği.....	80
Şekil 5.3.	Bina giriş kapısı ve üst kata çıkış merdiven görünüşleri.....	81
Şekil 5.4.	Yapının ön ve arka cephe görünüşleri.....	81

Şekil 5.5.	Yapının sağ ve sol yan cephe görünüşleri.....	82
Şekil 5.6.	Tezgah ve ocak görünüşü.....	82
Şekil 5.7.	Mutfak ahşap tavan ve yer döşemeleri.....	83
Şekil 5.8.	Zemin kat duvar ve tavan görünüşleri.....	83
Şekil 5.9.	Zemin kat pencere ve ahşap yer görünüşleri.....	84
Şekil 5.10.	Depo kapı ve yer görünüşü.....	84
Şekil 5.11.	Depo duvar ve ahşap tavan görünüşleri.....	85
Şekil 5.12.	Üst kat hol ve mutfak raf görünüşleri.....	86
Şekil 5.13.	Üst kat mutfak ocak ve ahşap yer görünüşleri.....	86
Şekil 5.14.	Üst kat mutfak duvar ve ahşap tavan görünüşleri.....	87
Şekil 5.15.	Cihannüma katına çıkış merdiveni ve yukarı çıkışı sağlayan kapatılmış merdiven görünüşleri.....	88
Şekil 5.16.	Üst kat ahşap yer ve tavan görünüşleri.....	88
Şekil 5.17.	Ahşap kapı ve lavabo görünüşleri.....	89
Şekil 5.18.	Cihannüma katı pencere ve duvar görünüşleri.....	89
Şekil 5.19.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve vaziyet planı.....	90
Şekil 5.20.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve zemin kat planı.....	91
Şekil 5.21.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve birinci kat planı.....	92
Şekil 5.22.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve ön cephesi.....	93
Şekil 5.23.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve arka cephesi.....	94
Şekil 5.24.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve sağ yan cephesi.....	95
Şekil 5.25.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve çatı planı.....	96
Şekil 5.26.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve A-A kesiti.....	97
Şekil 5.27.	Halim Düzgün Evi'nin rölöve B-B kesiti.....	98
Şekil 5.28.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon zemin kat planı.....	99
Şekil 5.29.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon birinci kat planı.....	100
Şekil 5.30.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon ön cephesi.....	101
Şekil 5.31.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon sağ yan cephesi.....	102
Şekil 5.32.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon a-a kesiti.....	103
Şekil 5.33.	Halim Düzgün Evi'nin restorasyon b-b kesiti.....	104
Şekil 6.1.	Taraklı koruma amaçlı imar plan örneği.....	112
Şekil 6.2.	Restorasyon öncesi ve sonrası duvar görünüşleri.....	114
Şekil 6.3.	Sofanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi.....	115

Şekil 6.4.	Odanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi.....	115
Şekil 6.5.	Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesi.....	116
Şekil 6.6.	Restorasyon sonrası ahşap tavan döşemesi.....	116
Şekil 6.7.	Restorasyon öncesi pencere görünüşleri.....	117
Şekil 6.8.	Restorasyon sonrası pencere görünüşleri.....	117
Şekil 6.9.	Restorasyon öncesi ve sonrası dış kapı görünüş.....	118
Şekil 6.10.	Restorasyon öncesi çatı görünüşleri.....	118
Şekil 6.11.	Restorasyon aşamasında çatı görünüşü.....	119
Şekil 6.12.	Restorasyon aşamasında çatı görünüşü.....	119
Şekil 6.13.	Ön cephenin askıya alınmaya başlanması sırasındaki görünüşü...	120
Şekil 6.14.	Ön ve Sol yan cephenin askıya alınma sırasındaki görünüşü.....	121
Şekil 6.15.	Ön cephenin askıya alınması.....	121
Şekil 6.16.	Çatıdaki kiremitlerin boşaltılmış hali	122
Şekil 6.17.	Çatının restorasyon sırasındaki görünüşü	122
Şekil 6.18.	Çatının restorasyon sırasındaki görünüşü.....	123
Şekil 6.19.	Duvarlarda söküm işlemleri	123
Şekil 6.20.	Duvarlarda söküm işlemleri	124
Şekil 6.21.	Duvarlarda söküm işlemleri	124
Şekil 6.22.	Duvarların boşaltıldıktan sonraki mevcut taşıyıcı sistemi	125
Şekil 6.23.	Temel duvarların örülme aşaması ve örüldükten sonraki hali	125
Şekil 6.24.	Eskimiş konstrüksiyon elemanları.....	126
Şekil 6.25.	Yapının ahşap dikme ve demir direklerle askıya alındıktan sonraki görünüşü.....	127
Şekil 6.26.	Yapının restorasyon sırasında cephe görünüşleri	127
Şekil 6.27.	Döşeme kirişlerin görünüşleri.....	128
Şekil 6.28.	Taşıyıcı sistem görünüşleri.....	128
Şekil 6.29.	Bacanın restorasyon aşamasındaki görünüşü	129
Şekil 6.30.	Isıtma tesisat borularının görünüşleri.....	129
Şekil 6.31.	Elektrik tesisat kablolarının görünüşleri.....	130
Şekil 6.32.	Restorasyon sırasında duvarın görünüşü.....	130
Şekil 6.33.	Duvara uygulanan sıvanın tamamlanmış hali.....	131
Şekil 6.34.	Restosyon öncesi giriş cephesinin görünüşü.....	132
Şekil 6.35.	Giriş cephesi görünüşü.....	132

Şekil 6.36.	Restorasyon sırasında giriş cephesinin görünüşü.....	133
Şekil 6.37.	Giriş cephesinin sıvası bittikten sonraki görünüşü.....	134
Şekil 6.38.	Restorasyon sonrası giriş cephesinin görünüşü.....	134
Şekil 6.39.	Restorasyon öncesi sol yan cephenin görünüşü.....	135
Şekil 6.40.	Sol yan cephe görünüşü.....	135
Şekil 6.41.	Restorasyon sırasında sol yan cephenin görünüşü.....	136
Şekil 6.42.	Sol yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşü.....	137
Şekil 6.43.	Restorasyon sonrası sol yan cephenin görünüşü.....	137
Şekil 6.44.	Restorasyon öncesi sağ yan cephenin görünüşü.....	138
Şekil 6.45.	Restorasyon sırasında sağ yan cephenin görünüşü.....	139
Şekil 6.46.	Sağ yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşü.....	139
Şekil 6.47.	Restorasyon sonrası sağ yan cephenin görünüşü.....	140
Şekil 6.48.	Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesinin görünüşü.....	141
Şekil 6.49.	Restorasyon sonrası ahşap tavan döşemesinin görünüşü.....	141
Şekil 6.50.	Restorasyon sonrası ahşap kapı ve niş görünüşleri.....	142
Şekil 6.51.	Restorasyon sonrası ahşap kapı görünüşleri.....	142
Şekil 6.52.	Restorasyon sonrası ahşap kapı ve pencere görünüşleri.....	143
Şekil 6.53.	Restorasyon sonrası balkon pencere ve kapı görünüşleri.....	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1.	Yapıların yapıım sistemlerinin adetleri ve %' lik oranları.....	72
Tablo 4.2.	Yapıların kat adetleri ve %' lik oranları.....	77
Tablo 4.3.	Korunacak yapıların kat adetleri ve %'lik oranları.....	78

ÖZET

Anahtar kelimeler: Taraklı, Restorasyon, Onarım, Ahşap yapı

Taraklı geçmişten günümüze kadar gelen, Osmanlı mimarisine ait örnekleriyle kültürel mirasımızın var olduğu önemli bir yerleşim birimidir. Taraklı'nın sahip olduğu anıtsal ve sivil yapıların etkin bir restorasyonu için fiziksel yapısı, tarihsel mimari değerleri ve çevresiyle birlikte ele alınıp incelenmektedir.

Bu tez çalışmasında tarihsel gelişim süreci içerisinde eserlerin yapımında kullanılan malzemeler temin edilerek inşa edildiği ve değişim koşullarının bu eserlere tesiri ilke olarak belirlenmiştir. Sivil yapıların kişisel amaçlara uygun mimari yerleşimi, iç mekân düzenleri, yapım sistemleri, çatılarının özellikleri, kat sayıları ile çevreye uyumu özgün niteliktedir. Anıtsal yapılar ise toplumsal nitelikli büyük eserler olup bu yapılarda toplumun tarihi öyküsü vardır.

Çalışma konusu seçilen Halim Düzgün Evi'nin rölöve ve restorasyon projeleri hazırlanıp özgün dokusu bozulmadan gerekli koruma müdahaleleri doğrultusunda ele alınıp incelenmiştir. Fakat bu yapı tez çalışma döneminde uygulama aşamasına geçmediği için çalışmada örnek uygulama olarak Ali Pektaş Evi gösterilmiştir.

Ali Pektaş Evi'nin restorasyon çalışmaları, proje ve resimlerle desteklenmiş analiz çalışmaları yapılarak uygulama aşamasında uygulanan tekniklerle birlikte yapının özgünlüğü bozulmadan gerekli denetim altında kontrolleri yapılarak çalışmalar tamamlanmıştır. Ayrıca Ali Pektaş Evi'nin mimari, yapısal ve strüktürel analizi yapılarak doğal yöresel malzemelerin kullanılması, onarım tekniklerinin de bu ilkeler ışığında ele alınması maliyetin düşmesini ortaya çıkarmıştır.

CIVIL ARCHITECTURE OF EXAMPLES IS IN TARAKLI AND HALİM DÜZGÜN OF HOME'S PROJECTS AND ALİ PEKTAŞ OF HOME'S RESTORATION STUDIES

SUMMARY

Key Words: Taraklı, Restoration, Repair, Wood structure

From the past and from today until Taraklı traditional Turkish houses have our cultural heritage as an important example of Ottoman architecture, the rich are today. Monumental and civil structures have Taraklı of an effective restoration of the physical structure and the environment be considered in conjunction with the historical architecture with value are examined. This work within the historical development process of the material obtained by the construction of the building and changes to work conditions that are identified as the principle of efficiency. Personal goal of civil structures in accordance with architectural layout, interior layouts, construction systems, the roof of the properties, the number of times the environment is in harmony with the original quality. The great works of monumental buildings and qualified social structures of society on this story is.

Halim Düzgün house of work, the subject of proper home and restoration projects prepared rölöve original intact tissue taken in accordance with the necessary protection interventions and examined. But during the implementation phase of this thesis, the structure does not exceed the application for the study sample are shown as Ali Pektaş house. Ali Pektaş house of restoration work, project work and image analysis was performed, supported by the implementation phase with the applied techniques of the uniqueness of the intact structure below the controls necessary to control the work was completed. In addition, Ali Pektaş house of architecture, structural and structural analysis of the use of the natural local materials, repair techniques to be addressed in the light of these principles has revealed the cost of falling.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Geleneksel Türk mimarisiyle özgünlüğünü hala koruyan Taraklı en önemli Osmanlı yerleşim birimlerinden biridir. Yerleşime ait ulaşılan kaynaklardan ve tarihi doku üzerinde yapılan incelemelerden, Taraklı ilçesinin önemli bir minyatür Osmanlı kenti olduğu anlaşılmaktadır.

Tez çalışmasının birinci bölümünde, Taraklı'daki tarihi eserlerin varlığını ve burada bulunan yapıların amaca uygun restorasyon içeriklerinin görülebilmesi için de bölgenin iklimi, bitki örtüsü açısından coğrafi özellikleri araştırılmıştır. Yapıların kullanım amacının anlaşılması bakımından da nüfusu, sosyal yapısını belirleyen demografik durumu ve tarihsel gelişimi değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde Taraklı'yı oluşturan mimari yapılardan anıtsal yapılar, sivil yapılar ve dini yapılar incelenmiş bu yapıların özellikleri fotoğraflarla desteklenerek sunulmuştur.

Üçüncü bölümde ise çoğu küçük ailelere göre tasarlanan ve geniş aileler için de sofalı plan özelliği ile ön plana çıkmış olan sivil yapıların mimari, yapısal özellikleri incelenmiştir. Sivil yapıların kişisel amaçlarına uygun mimari yerleşimi, iç mekân düzenleri, yapı sistemleri, çatılarının özellikleri, kat sayıları ile nitelikleri belirtilmiştir. Yapıların inşasında kullanılan malzemelerin özellikleri, yapıların çevredeki konumları ele alınmıştır. Ayrıca daha önceki yıllarda yapılan çalışmaların ışığı altında da durularak Taraklı'daki korunacak ve onarılacak yapılar hakkında bilgi verilmektedir.

Dördüncü bölümde çalışma konusu seçilen Halim Düzgün Evi'nin mimari, ve yapısal analizi incelenerek rölöve ve restorasyon projeleri çizilmiş ve bu yapıya uygun koruma önerileri getirilerek fotoğraflarla desteklenip sunulmuştur.

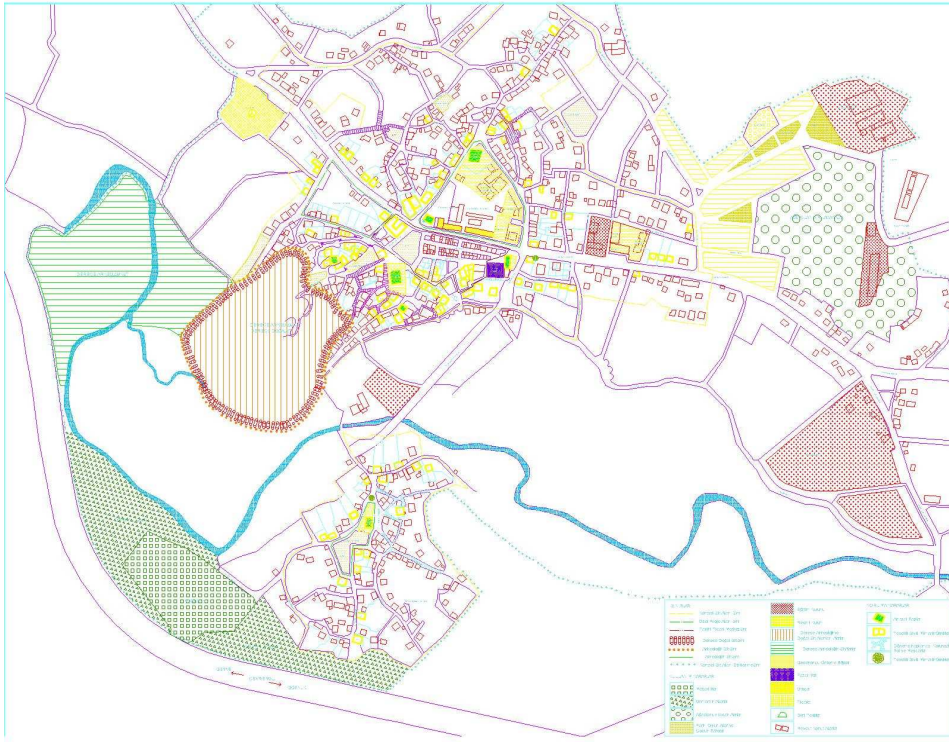
Beşinci bölümde de Sivil mimari örneklerinden biri olan Halim Düzgün Evi'nin rölöve ve restorasyon projeleri hazırlandıktan sonra bu yapı o dönemde uygulama aşamasına geçmediği için çalışmada restorasyonu başlatılan Ali Pektaş Evi örnek olarak gösterilmiştir. Uygulanan onarım tekniklerinin ışığı altında yapılan çalışmalarla bu yapı hakkında ne kadar etkin bir sonuç alındığının gösterilmesi amaçlanmıştır. 1960 yılına ait Taraklı genel görünüşü (Şekil 1.1), Taraklı genel görünüşü 2007 (Şekil 1.2), Taraklı koruma amaçlı imar paftası (Şekil 1.3), Taraklı koruma amaçlı imar paftası lejantı (Şekil 1.4) görülmektedir.

Şekil 1.1. Taraklı genel görünüş 1960 [1]

Şekil 1.2. Taraklı genel görünüş 2007 [2]

Şekil 1.3. Taraklı koruma amaçlı imar paftası [1]

Şekil 1.4. Taraklı koruma amaçlı imar paftası lejantı [1]

Sivil mimarlık örneklerinden 1.Çakırlar Konağı (Şekil 1.5), Taraklı Kültür Evi (Şekil 1.6), sivil mimarlık örneklerinden Fenerli Ev (Şekil1.7), sivil mimarlık örneklerinden 2.Çakırlar Konağı (Şekil 1.8) görülmektedir.

Şekil 1.5. Sivil mimarlık örneklerinden 1. Çakırlar Konağı

Şekil 1.6. Taraklı Kültür Evi

Şekil 1.7. Sivil mimarlık örneklerinden Fenerli Ev

Şekil 1.8. Sivil mimarlık örneklerinden 2. Çakırlar Konağı

BÖLÜM 2. TARAKLI'NIN FİZİKSEL YAPISI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. Taraklı'nın Tarihsel Gelişimi

Kaynaklarda 'Yenice Tarakçı' olarak geçen ve minyatür bir Osmanlı kenti görünümündeki Taraklı bölgesi Hititler, Frigler, Romalılar ve Bitinyalılar'ın kendisinden sonra Bizans döneminde Bursa Tekfurluğu'na bağlanmıştır. Bir kale içinde küçük bir yerleşim birimi olan Taraklı, idari açıdan zaman zaman Bizanslılar ile Selçuklular arasında gidip gelmiştir. Taraklı'nın 13. yüzyıl sonlarında Osmanlı idaresine geçmesinde en önemli iki isimden biri Samsa Çavuş, diğeri de Köse Mihal'dir. İslamiyet'i kabul edip Gazi Mikail adını alan Harmanakaya Tekfuru ile Samsa Çavuş 1190'lı yılların başında Sorkun, Kölpazarı (Gölpazarı), Taraklı Yenicesi, Köynek (Göynük) ve Mudurnu taraflarına akınlar düzenleyerek, bölgenin Osmanlı idaresine geçmesini sağlamışlardır. Zaten bölge tarihin en büyük cihangirleri sayılan Büyük İskender ve Yavuz Sultan Selim gibi hükümdarlara ev sahipliği ve mihmandarlık da yapmıştır. İstanbul'dan doğuya uzanan bu güzergâh ki; kimine göre İpek yolu, kimine göre Bağdat Yolu, kimine göre de Krallar Yolu'dur. Taraklı'nın Osmanlı idaresine geçişi hususunda en önemli kaynakları teşkil eden Aşıkpaşazade, Hammer ve Sadettin Hoca tarihlerinde aşağı yukarı aynı ifadelere rastlanmaktadır. Diğer önemli kaynaklar da seyahatnamelerdir. Bu seyahatnamelerden İbni Batuda ile Evliya Çelebi'nin anlatımları ilgi çekicidir. İbni Batuta seyahatnamesi'nde şu bilgiler verilir:

'...Geceyi bu tekkede geçirmiş ve ertesi günü yanımıza takılan bir rehberle Yenice'ye gelmiştik. Burası şirin ve büyücek bir kasabadır. Orada yine bir Ahi tekkesi aradık. Yolda gezginci dervişlerden biriyle karşılaştık. Ona bu Ahi tekkesi midir, diye sorunca, evet cevabını almış ve Arapça bilen biriyle karşılaşmaktan ötürü sevinç duymuştum. Ancak konuyu biraz karıştırdıca dervişin Arap dilinden sadece

evet kelimesini bildiği ortaya çıkmıştı. Zaviyeye indiğimiz zaman, ahi orada bulunmadığı için hizmetimizi bir öğrenci gördü ve bize yemek çıkarttı. Onunla ahbablığı ilerlettik. Bizim dilimizi bilmemekle beraber, elinden gelen misafir severliği gösterdi. Belde naibi ile konuşarak, onun sipahilerinden birini bize koşmasını sağladı. Bu suretle hep birlikte Göynük'e doğru yöneldik. Burası küçük bir kasaba olup, halkı Hıristiyan ve Rumlardan ibaretti. Bunlar Müslümanların egemenliğini kabul etmişlerdir. Kasabada sadece birkaç Müslüman bulunmaktadır ki onlar da beldenin hâkimi ile ailesidir. Kasaba Orhan Bey'in ülkesi hudutları içinde olup, orada yaşlı Hıristiyan bir kadının evine indik. Kış ve kar mevsimi de artık gelip çatmış bulunuyordu. Bu kadına para vererek geceyi onun evinde geçirmiş olduk. Evliya Çelebi de seyahatnamesinde der ki:

'...Oradan kuzey tarafa köprüyü geçerek Sakarya Nehri boyunca ağaç denizi denilen ormandan geçtik. Burası bir ormandır ki içinde şehir adamı olmayan nice garip kimseler kaybolup vahşi canavarlara kısmet olmuştur. Defne, ardiç, çam, ıhlamur ağaçlarının kokusundan insanın damağı kokulanır. Güneş içine asla etki yapmaz. Bu ağaçlıklar içinde nice bir tahta biçecek değirmenleri olup, gemi keresteleri keserler. Bu dağlar dört sancak sınırında olup, gerçekten ağaç denizidir. Bir yanı Bursa, bir yanı İzmit, bir yanı da Bolu ve Kocaeli sancaklarıdır. Etrafı ancak bir ayda dolaşılabilir. Ama seçme yerleri Geyve-Taraklı yolu arasında olan kısmıdır. Taraklı'yı Bursa Tekfuru yaptırmıştır. Osman Gazi'nin fethidir. Kadılıktır. 150 akçelik kazıdır. Halen kalesi virandır. Ama kasabası bağlı bahçeli, akarsulu bir dere içinde 500 mamur evli, tahta ve kiremit örtülü şirin bir kasabadır. 11 mihrap ve 7 mahalledir. Çarşı içindeki cami çok güzeldir. 1 hamamı, 5 hanı, 6 çocuk mektebi ve 200 dükkânı vardır. Hepsi kaşık ve tarak yapımıyla uğraştıklarından şehre Taraklı derler. Dağlar safi şimşir ağacı kaplı olduğundan halkı bunları işleyip Arap ve Acem'e gönderirler. Suyu ve havası çok güzeldir. Bütün dağları ormanlarla kaplı av yeridir. Deresi içinden aktıktan sonra diğer bir nehir vasıtasıyla Sakarya nehrine kavuşur. ...'

Bu yörede çıkan isyanları bastırmak ve adalete otoriteyi tesis etmek üzere Süleyman Paşa'nın hizmetlerini görüyor ve Taraklı çevresinin Türkleşip İslamlaştığını anlıyoruz.

Yıldırım Beyazıt zamanında Bizans ile yapılan bir anlaşma gereğince, Türkler Sirkeci’de 760 ev ve bir camiden meydana gelecek Türk mahallesine, Taraklı’dan da aileler götürülüp yerleştirilmiştir.

XVI. yüzyılının ikinci Kocaeli livasının Kastamonu eyaletine bağlı olduğunu gördüğümüz Taraklı, 1867’de Kocaeli sancağının Hüdavendigâr vilayetine bağlanmıştır.

XIX. Yüzyılın sonlarına doğru 5000 civarında nüfusu olan Taraklı’da halk, kaşıkçılık, ipekçilik bal ve peynir işleriyle meşguldür. Milli Mücadele döneminde Adapazarı, Bolu, Düzce ve Hendek ayaklanmaları Taraklı’ya da sıçramış, ancak halk Kuvay-i Milliye’den yana tavır koymuştur. Atatürk, Geyve Boğazı’ndaki birlikleri teftiş için Beypazarı-Taraklı-Geyve güzergâhını kullanmış ve bu sırada bir süre de Taraklı ‘da bulunmuştur. Cumhuriyetin kuruluşundaki yapılanmada Geyve’ye bağlı nahiye statüsüne getirilen Taraklı, 1954’te belediye teşkilatı olan yönetim birimi haline getirilmiştir. 27 Haziran 1987’de de ilçe olmuştur. Bugün hala Yunus Paşa Camii, Taraklı’nın zengin tarihine şahitlik eder gibi bütün ihtişamıyla dimdik ayaktadır.

Adapazarı’na göre çok eski ve zengin bir tarihe sahip olan Taraklı, ne yazık ki İstanbul-Ankara yolunun ters istikametten geçmesi sebebiyle beklenen gelişmeyi gösterememiştir. İstanbul-Ankara otobanının Taraklı bölgesinden geçeceği söylentileri bölgenin umutlarını artırmış ancak nedendir bilinmez bütün ziraat alanlarını heba edercesine ve fay hattı üzerinde olduğu iddia edilen otobanın inşasıyla, Taraklı maalesef yine kaderine terk edilmiştir. Bugün Taraklı’nın gelişimi için turizm yeni bir umut haline gelmiştir ve Taraklı tarihle coğrafyanın birlikte kristalize edilmesinden doğan muazzam bir doğa harikasıdır [3].

2.1.1. Taraklı'da yaşayan Manavlar

Son derece çekingen, uysal, mülayim ve başkası tarafından söylenenlere fazla karşı çıkmayarak yani tartışmayarak geleneksel yaşamlarını sürdüren manavlar uysal bir yapıya sahiptirler. Manavların günümüzde geleneksel yapılarını iyi korudukları, en önemli yerleşim alanı Taraklı ilçesi ve köyleridir. Kitle iletişim ve ulaşım araçlarının nispeten daha geç ulaştığı bu bölüm, diğer yerleşim alanlarına göre geleneğini daha fazla muhafaza etmiştir.

Batı Anadolu'ya özellikle Sakarya yöresine; başta Taraklı ve Hendek gibi yerleşim birimlerine, Manavların ilk yerleşimin 1291 tarihinden hemen sonra yapıldığı sanılmaktadır. Özellikle Hendek-Şeyhler Köyü'ndeki Şeyh İzzettin İsmail Vakfiyesine ait Hicri 700 / Miladi 1301 tarihli yazılı belge ile yine Osmanlı döneminde farklı tarihlerde aynı vakfa verilen 34 adet berat, hüküm ve mahkeme kayıtları bu görüşü desteklemektedir. Kuzeye Kandıra yöresine doğru yerleşim ise, 1320-1328 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Osmanlı Devleti, fethettiği yerleri kendi yurdu yapmak amacıyla, Manavları yerleşik kültürlerinden dolayı bu bölgelere yerleştirdikleri sanılmaktadır. Çünkü yerleşik bu kültür formuna sahip Manavların, yerleştirildikleri her bölgede hemen kurulu düzene geçerek çok büyük zorlamalar /zorluklar olmadıktan sonra aynı yörede yüzyıllarca yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca yerleşik bir yaşam anlayışını benimseyen bu topluluk üyelerinin, bu alanlarda toprağı işleme, tarımla uğraşması arazilerin boş kullanılması da önlenmiştir [3].

2.1.2. Taraklı'da yaşayan Abdallar

Abdallar günümüzde, Türkiye'nin hemen her yerinde dağınık olarak yaşamaktadır. Çoğunlukla buldukları yerlerin başında İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgeleri gelmektedir. Bunu Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri takip etmektedir. Topluluk üyelerinin genellikle yoksul görüntülü giysiler giydikleri göze çarpmaktadır. Yeme içme konusunda kanaatkâr bir yapıdadırlar. Gıda stoku yapma alışkanlığı yoktur. Hazırda ne varsa onu yerler; bolluk içinde

yaşayabilirler. Bundan dolayı benzer özellikleri olan Çingenerle tarihin her döneminde karıştırılmışlardır.

Taraklı'daki Abdalların tamamı Yeni doğan (İğdelik) Mahallesi'nde varlıklarını devam ettirmektedirler. Taraklı Abdalları kendilerinin Horasan'dan göç ettiklerini ifade etmektedirler. Moğol baskısından bunalan diğer boylarla birlikte Anadolu'ya geldikleri ve Taraklı İlçesi-İğdelik Köyü'ne göç ettiklerini anlatmaktadırlar. Demircilikle uğraşanlar ise son dönemlerde Düzce'den gelip köye yerleşmişlerdir. Yöredeki Abdalların tamamı Türkçe konuşmaktadır. Buradaki Abdalların yerleşim yerleri tek bir köy biçiminde olup evleri kerpiçten, taştan ve tuğladan yapılmıştır. Ataerkil aile yapısına sahiptirler ve ailede söz sahibi babadır. Abdalların genel bir özelliği olan çok çocukluluk, Taraklı'da yaşayan Abdallarda da gözlenmektedir.

Bu bölgedeki Abdallar giyim kuşamlarına fazla özen göstermemektedir. Ancak yörede yaşayan Manavlardan ayırt edilebilmektedirler. Gençler düğün ve bayram gibi özel günlerde giyimlerine çok fazla özen göstermektedirler. Müziğe çok düşkün oldukları için sürekli kendileri çalıp eğlenmektedirler. Onların eğlenmeleri için özel bir gün olması gerekli değildir. Yeni doğan'da küçük çocuklar dahi enstrüman kullanabilmektedirler.

Taraklı'daki Abdallar, yerleşik ve yarı göçebe özelliklerinin ikisini birlikte taşımaktadırlar. Diğer topluluklarla az da olsa bir etkileşime girdiklerinden bölge halkına uyum sağlayabildikleri söylenir [3].

2.2. Taraklı'nın Fiziksel Yapısı

2.2.1. Taraklı'nın coğrafi yapısı

Taraklı, Marmara Bölgesi'nde Sakarya iline bağlı bir ilçedir. Sakarya'dan 65 km. uzaklıktaki yerleşme, eski İstanbul-Ankara karayolu üzerinde, Göynük ve Geyve İlçeleri arasında kalmaktadır. Denizden 450 m. yükseklikteki ilçe, batıdan Geyve, Sapanca, Pamukova ilçeleri, doğudan Göynük, kuzeyden göl pazarı ilçeleri ile çevrilmiştir. 40,4 enlemi ve 30,5 boylamı üzerinde yer alan Taraklı, güneyde Tokar

ve Taşlık Tepeleri, batıda Çay Yakası Tepesi, kuzeyde Hıdırlık ve Kara Bayır Tepeleriyle çevrili bir vadi içine kurulmuştur [4]. Taraklı'nın coğrafi konumu (Şekil 1.9) görülmektedir.

Şekil 2.1. Taraklı'nın coğrafi konumu [4].

2.2.2. Taraklı'nın iklimi ve bitki örtüsü

Taraklı her ne kadar Marmara Bölgesi'nde olsa da dağlık bir arazi yapısına sahip olduğundan karasal iklimin tipik özellikleri hüküm sürmektedir. Yani iklimi Sakarya ilinin iklimine hiç benzemez. Taraklı' da yazlar sıcak ve kurak, kışlar kar yağışlı ve sert geçer. Aralık ayından itibaren yağın kar ilkbaharın ilk aylarına kadar yerde kalır. Sonbahar ve ilkbahar ise yağmurlu geçer. Yıllık ortalama sıcaklık 14 -15 derece civarındadır. Yıllık yağış miktarı 630 mm'dir.

Taraklı doğal bitki örtüsü bakımından oldukça zengindir. Dağlar tamamen ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlardan çam, meşe, gürgen, kayın, köknar ve şimşir türü ağaç çeşitleri bulunmaktadır. Diğer alanlarda çalılık ve makiler yer alır. Az olan düzlükleri tarım ve meyve ürünleriyle kaplıdır. Zaten halkın geçim kaynakları arasında meyvecilik önemli yer tutar. Fakat ilçede toprağı işlemek oldukça zordur. Bu atasözlerine de geçmiştir. "Acırsan Taraklı'nın öküzüne acı" sözü ilçede toprağı işlemenin ne denli güç bir iş olduğunu yansıtır [5].

2.2.3. Taraklı'nın ekonomik yapısı

Osmanlı Döneminde önemli bir ticaret yolu olan İstanbul-Ankara karayolu üzerinde bulunması nedeniyle ekonomik durumu oldukça iyi olan ilçe, Cumhuriyet döneminde bu yolun önemini yitirmesi ve mevcut olan zanaatların teknolojik gelişmeyle yok olmasına bağlı olarak gerilemiştir. Bu durum, halkın yeni geçim kaynaklarına yönelmesine neden olmuştur.

Taraklı'nın bugünkü ekonomik yapısı meyveciliğe ve küçük esnaf grubunun oluşturduğu ticarete dayanmaktadır. Taraklı'nın ekonomik yapısı Osmanlı döneminde meyvecilik, kaşıkçılık ve tarakçılığa dayanmaktaydı. Bu konuya, 17.yy da yerleşmeyi ziyaret eden Evliya Çelebi de ' iki yüz dükkân vardır, hepsi kaşık ve tarak yaptıklarından ...' diyerek değinmekte ve söz konusu kaşık ve tarakların Arap ve Acem'e gönderildiğini yazmaktadır.

1960'a kadar Taraklı'da, çevredeki dağ köylerinin ipek tezgâhlarına hammadde sağlamak amacıyla ipek böcekliği yapılmakta, ayrıca, ahşap tarla aletleri yapımı, semercilik, dokumacılık, ayakkabı yapımı, kaşıkçılık ve tarakçılık gibi zanaatlar ekonomide oldukça önemli bir yer tutmaktaydı. Ancak günümüzde, söz konusu zanaatlar sanayinin seri ve ucuz üretimi karşısında birer birer yok olmuşlardır. Geriye yalnız yukarıda söz ettiğimiz kaşıkçılık kalmıştır. Geleneksel zanaatların yeniden canlandırılması için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Taraklı'da meyvecilik, arazinin tarıma elverişli olmaması nedeniyle oldukça gelişmiştir.1950'li yıllara kadar Taraklı çevresinin meyve bahçeleri, bağlar ve zeytinlikler, fındıklıklarla örtülü olduğu ve o dönemlerde Taraklı'nın elma ve eriğinin ün yaptığı bilinmektedir. Bugün de ilçede oldukça çok sayıda elma, erik ve ayva ağaçları bulunmaktadır. Meyve ağaçlarının büyük bölümü Göynük Çayı'nın kuzey, doğu ve batısında yer almaktadır. Ancak meyve bahçelerinden elde edilen gelirin azalmasıyla, bazı bahçeler kavaklıklara dönüştürülmüştür. Son yıllarda ise ekonomik getirisinin daha yüksek olması nedeniyle birçok meyve bahçesi ve kavaklık enginar dikimi için kullanılmaya başlanmıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte yukarıda bahsedilen zanaatların yok olması, halkı yeni iş kollarında çalışmaya yöneltmiştir. Taraklı'nın geleneksel pazarı cumartesi günüdür. Bugün dışındaki günlerdeki ticaretin sönüklüğüne karşın, cumartesi günü Taraklı, çevre ilçe ve köylerden gelenler sayesinde canlılık kazanmaktadır. Genelde Taraklı halkının gelir seviyesi oldukça düşüktür [3]. Taraklı'da yapılan el sanatları ve boyalı kaşıklar (Şekil 1.10), toplum merkezinde yapılan dokunan taraklı bezi ve tezgâhlar (Şekil 1.11), toplum merkezinde taraklı dokuma çalışmaları (Şekil 1.12), el sanatları atölyesi (Şekil 1.13), el sanatları atölyesinde yapılan çalışmalar (Şekil 1.14), Taraklı kültür evinde yapılan çalışmalar (Şekil 1.15) görülmektedir.

Şekil 2.2. Taraklı' da yapılan el sanatları ve boyalı kaşıklardan bir görünüm [6].

Şekil 2.3. Toplum merkezinde yapılan dokunan taraklı bezi ve tezgâhlarından bir görünüm [6].

Şekil 2.4. Toplum merkezinde taraklı dokuma çalışmalarından görünüm [6].

Şekil 2.5. El sanatları atölyesinden bir görünüm [6].

Şekil 2.6. El sanatları atölyesinde yapılan çalışmalardan bir görünüm [6].

Şekil 2.7. Taraklı kültür evinde yapılan çalışmalardan bir görünüm

2.2.4. Taraklı'nın ulaşımı

İlçenin ana aksı eski İstanbul-Ankara karayolunun bir bölümünü oluşturan Ankara Caddesidir. Yerleşmenin içinden kuzeybatı ve kuzeydoğu yönünde geçen bu aks Bizans ve Osmanlı dönemlerinde Doğu ve Batı arasında önemli bir ticaret yolu olmuştur.

Cumhuriyet dönemine kadar, oldukça önemli ve yoğun araç trafiğine sahip olan İstanbul-Ankara karayolunun, Geyve ve Taraklı bölümü Cumhuriyet döneminde, özellikle de 1950'lerde önemini yitirmiştir. Artan araç potansiyeline cevap verecek nitelikte olmayan bu karayolu, 1. derecede devlet yolu olmasına rağmen, İstanbul-Düzce-Bolu-Ankara karayolunun açılması ve İstanbul-Ankara trafiğinin bu güzergâha kaydırılmasıyla önemini yitirmiş ve mahalli yol niteliğinde kalmıştır. Bugün bu güzergâhtan yalnız İstanbul-Göynük, Adapazarı-Geyve-Taraklı trafiği geçmekte, doğuda Beypazarı'ndan Ankara'ya dek ulaşılmaktadır. Geyve-Taraklı

güzergâhı, araç trafiğinin yoğun olmaması nedeniyle yeterince bakım görmemesi ve heyelanlar nedeniyle oldukça bozulmuştur.

Son zamanlarda yol yapım ve bakım çalışmaları hızlanmış olup, coğrafi ve topografik şartların da el verdiği bölümlerde yol genişletme ve asfaltlama çalışmaları yapılmaktadır. Ancak coğrafi şartların zorluğu sebebiyle henüz çalışma yapılmamış Geyve-Taraklı arasındaki karayolunun bir bölümü halen zorlu şartlara sahiptir [7]. Taraklı'nın ulaşımı (Şekil 1.16) görülmektedir.

Şekil 2.8. Taraklı'nın ulaşımı [7].

2.2.5. Taraklı'nın nüfusu ve sosyal yapısı

Taraklı'nın 2002 nüfus sayımı kesin sonuçlarına göre toplam nüfusu 9220'dir. Bu nüfus ilçe merkezinde 4169, köylerde ise 5051 olmak üzere yerleşmiş durumdadır. Nüfus yapısına bakıldığında; nüfusun % 46'sı ilçe merkezinde, %54'ü ise köylerde

yaşamını sürdürmektedir. Taraklı ilçesi, il düzeyinde nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu ilçelerden biridir. Nüfus sayımları ve tespit sonuçlarına göre yapılan değerlendirmede Taraklı ilçesinin göç veren bir ilçe konumunda olduğu göze çarpmaktadır. 334 km² yüzölçümüne sahip olan ilçede km² ' ye yaklaşık 28 kişi düşmektedir. 2000 yılı Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre İlçenin genel nüfus artış hızı % 16.88 dir. İlçe idari yapı olarak 1988 yılında Geyve ilçesinden ayrılarak, ilçe bazında ilk düzenli nüfus sayımı 1990 yılında yapılmıştır. 1990 yılı Nüfus sayımına göre ilçe nüfusu köylerle birlikte toplam 10.906 dır. İlçenin idari birimleri 4 merkez mahalle ve 22 köyden oluşmaktadır. İlçe Nüfus Müdürlüğü bünyesinde 4 mahalle ve 22 köy nüfus kayıt ve olaylarını içinde barındıran 36 adet Nüfus aile kütüğü mevcuttur. Kütüklerde (Nüfus aile kayıt defterleri) yaklaşık 37.500 kişi künyesi kayıtlı bulunmaktadır. Müdürlük Nüfus kayıtları 1975 yılında yenileme işlemi görmüştür. Ayrıca Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünce uzun süredir üzerinde önemle durulan, titizlik ve özveriyle çalışmaları yapılan MERNİS (Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi) Ekim-2002 tarihinde hayata geçirilmiştir [3].

BÖLÜM 3. TARAKLI'YI OLUŞTURAN MİMARİ YAPILAR

3.1. ANITSAL YAPILAR

3.1.1. Hacı Murat Hanı

Osmanlı dönemine ait bu han, Ulu Cami Mahallesi'nde, Yunus Paşa Cami'nin kuzeyinde ve cami'ye 100-150 m uzaklıktadır. İki katlı 'U' planlıdır. 'U' nun açık kısmı kuzeye bakmaktadır. Temeli moloz taş üzeri hımsık duvarlıdır. Alt katlar dükkân, üst katlar otel olarak kullanılmaktadır. Orta bölümünün üzeri yuvarlak kemerlerle revak gibi dışa açılır. Kemerler bağdadi tekniği ile yapılmıştır. Kemer biçimlerinden ve yapı elemanlarından, XIX. yy.ın sonu ile XX. yy.ın başına tarihlenir. Hanın doğu kanadı yıkılarak dükkan yapılmıştır [5]. Hacı Murat Hanına ait görüntüler (Şekil 3.1) görülmektedir.

Şekil 3.1. Hacı Murat Hanı görüntüleri

3.1.2. Eski Hamam

Yunus Paşa Cami'nin güneydoğusunda, cami'ye 40-50 m uzaklıktadır. Kitabesi ve vakfiyesi yoktur. Camiye yakınlığı nedeniyle, camiye bağlı bir yapı olabileceği akla gelmektedir. Ama sıcaklığındaki kubbeye geçiş sisteminden, XIV. yy.ın ikinci yarısı ile XV. yy.ın ilk çeyreğine tarihlenebilir. Muhtemelen fetihten hemen sonra yapılmıştır. Bu kubbeye geçiş sistemi Konya Karatay Medresesi köşe odalarında, İnce minareli Medrese (1260-1265) ana eyvanın iki yanındaki odalarda, Amasya Gök Medrese Türbesi (1266-1267) kubbesinde, Bursa Alaaddin Bey Cami (1326) harim kubbesinde, Kayseri Hatuniye Medresesi (1431-1432) ana eyvanın iki yanındaki odaların kubbesinde, Karaman II. İbrahim Bey İmaret (1433) ana eyvanın iki yanındaki ve türbenin kubbeye geçişinde, Türk trompu diye adlandırdığımız aynı türde geçiş elemanlarına rastlıyoruz. Vermiş olduğumuz örneklerden de anlaşılacağı gibi, bu tür kubbeye geçiş elemanlarını, Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi yapılarında görebiliriz. Selçuklular döneminde Taraklı fethedilmediği için, hamam Taraklı'nın en eski yapısı olduğuna inanılıyor. Hamam plan olarak orijinalinde A,B,C ve D olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı yapının, batısında yeni yapılmış soğukluk ve kuzeyinde hela mekanları sonradan ilave edilmiştir. Yapının üzeri kubbeye örtülü eş büyüklükte iki sıcaklığı, kubbeli mekânları güneyinde uzanan dikdörtgen planlı, üzeri tonoz örtülü su haznesi ile kuzeyinde ılık ve halvet hücresi yer alır. Bu mekânların üzeri sivri beşik tonozlarla örtülüdür. Su haznesinin arkasında, dışta sivri kemerli külhan nişi bulunur. Hamam günümüz zemininden bir hayli aşağıdadır. Yapı plan olarak Bursa Merkez Demirci Köyü, İnegöl Merkez Kaya Pınar Köyü ve Yenişehir Merkez Bucağı Mentеше Köyü Hamamlarına dört bölümlü olması bakımından benzer [3]. Eski Hamam ve hamama ait ocak görünüşleri (Şekil 3.2), Eski Hamamın iç mekan görünüşleri (Şekil 3.3) görülmektedir.

Şekil 3.2. Eski Hamam ve hamama ait ocak görüntüleri

Şekil 3.3. Eski Hamam iç mekan görüntüleri

3.1.3. Yunus Paşa Camii

Taraklı ilçesinin merkezinde ve Taraklı'nın en büyük yapısı olan caminin kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Fakat caminin dışındaki Türkçe kitabeden ve yöre halkından; Yavuz Sultan Selim, Reydaniye Seferi'ne giderken, burada kışlayan veziri Yunus Paşa tarafından 1516'da yaptırıldığı söylenmektedir. Yapının kitabesi ve vakfiyesi yoktur. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde, H.1294-

M.1878 tarihli şahsiyet kaydı vardır. Ayrıca cami içinde, mihrabın iki yanındaki şamdanlar üzerinde: H.1116-M.1748 tarihli kitabelere rastlanır. Şamdan kitabelerinden de, caminin banisinin Yunus Paşa olduğu anlaşılmaktadır.

Cami, kare planlı üzeri kubbeye örtülüdür. Kubbeye sivri kemer alınlıklı dilimli tromplarla geçilir. Dilimlerin alt kısımları mukarnaslarla sonuçlanır. İçlerinde altı tane küçük delik bulunur. Bunlar küp yerleri olmalıdır. Tromp kemerleri duvarlarda sivri payanda kemerleriyle birleştirilmiştir. Güney ekseninde beşgen bir mihrap nişi ile batı yanında minber yer alır. Mihrabın ki yanında kum saati motifli sütunceler vardır. Minber çok sadedir. Yanlarında büyüklü küçüklü iki üçgen aynalı ile aynalı kemerli iki küçük nişi bulunur. Her duvara birbirine simetrik olarak ikişer pencere ile doğu ve batı duvarın eksenine, dikdörtgen birer niş açılmıştır. Giriş mihrap eksenindedir. Girişin iki yanı yükseltiip önü parmaklıkla çevrilerek müezzin mahfil, haline getirilmiştir. Kuzeybatı köşede, mahfil yer alır. Mahfile dışarıdan, kuzeybatıdaki minareden çıkılır. Giriş kapısı dışta büyük bir niş içine açılan basık yuvarlak kemerlidir. Nişin köşesinde kum saati motifli sütunceleri vardır. Kenarı dikdörtgen silmeyle çevrelenmiştir. Kapı boşluğu, içte, üstte profilli, ardı ardına iki sivri kemerle desteklenmiştir.

Harimin kuzeyinde, yüksek bir zemin üzerine oturmuş üç bölümlü son cemaat yeri vardır. Giriş bölümü zemin seviyesindedir. Bölümlerin üzeri pandantifli kubbelerle örtülüdür. Birer yanda, üç önde sivri kemerlerle dışa açılır. Kemerler duvarlara ve birbirlerine gergi kirişleriyle bağlıdır.

Kuzeybatıdaki minare dikdörtgen şeklinde dışarı çıkıntı yapar. Temeli subasman üzerine oturan, kara kubik gövdeli, üzeri kurşun örtülü kubbelidir. Kubbe ongen bir kasnak üzerine oturur. Kasnak, kubik gövdenin köşeleri pahlanarak oluşturulmuştur. Son cemaat kubbeleri de sekizgen kasnaklıdır. Pencere her duvara altı üstlü olarak ikişer adet açılmıştır. Alt pencereler sivri kemer alınlıklı, dikdörtgen şeklinde ve lokma demir parmaklıdır. Alt pencerelerin eksenlerinde yer alan üst pencereler, sivri kemerli ve fil gözlüdür. Doğu ve batı cephelerden farklı olarak güney cephesinin eksenine bir üst pencere daha açılmıştır. Batı cephesinin kuzeyinde, son cemaatle birleştiği köşede minare yer alır. Minare dikdörtgen kaideli, yuvarlak

gövdeli ve sivri külahlıdır. Şerefenin altında ve topuğun üzerinde bileziklere rastlanır.

Son cemaat cephesi diğer cephelerden biraz daha farklıdır. Üst pencereler alt pencerenin ekseninden doğu ve batıya doğru kaymıştır. Ayrıca dikdörtgen alt pencereler, mihrabiye görevi görsün diye kenarları mukarnaslı üçgen alınlıklı bir niş içine alınmıştır.

Yapının etrafını yüksek duvarlı bir avlu çevirir. Avlunun doğu ve güney tarafı haziredir. Kuzeyinde ise, yüksek bir zemin üzerine kurulmuş, sekizgen gövdeli, geniş saçaklı, mantar şeklinde özgün bir şadırvan yer alır.

Caminin içinde süsleme olarak dilimli tromplar, kubbedeki kalem işleri ve kapı ile pencere kanatları dikkat çeker. Kubbe içindeki kalem işlerinin üzeri badanalandığı için pek belli olmamaktadır. Belli olduğu kadarıyla, geç tarihli çiçekli dallı motiflerdir. Ahşap pencere küçük kare ve dikdörtgen parçaların çıtalarla kasetlenmesiyle oluşturulmuş üç aynalıdır.

Caminin tamamı açık sarı kesme taştan yapılmıştır. Caminin halk arasında Yunus Paşa tarafından 1516'da, Mısır Seferi'ne giderken yaptırıldığı söylenir. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'ne giderken konakladığı menzillere baktığımızda; İstanbul, Gebze, İzmit, İzmit, Yenişehir, Bozüyük, Eskişehir...yolunu kullandığını, Taraklı'dan geçmediğini görmekteyiz. XVIII. Yüzyıla ait ulak ve laşe menzillerini gösteren bir haritada Taraklı; İstanbul, İzmit, Sapanca, Geyve, Göynük, Bolu, Tosya, Merzifon, Sivas.... Yolu; Anadolu sol kol üzerinde yer almaktadır. Mısır Seferi'nde Taraklı'dan geçilmediğine göre, cami, 1516 yılında yapılmış olamaz. Ancak Yunus Paşa'nın 1511'de Anadolu ve Rumeli Beylerbeyi, daha sonra 1516'da Kubbe Veziri olduğuna göre, cami, 1511-1516 tarihleri arasında yapılmış olmalıdır. Halkın, caminin yapımını Mısır Seferi ile özleştirmiş olmasını, Yunus Paşa'nın bu sefer sırasında katledildiğine bağlayabiliriz.

Yunus Paşa Camii, kare planlı üzeri kubbeyle örtülü, kuzeyinde üç bölümlü son cemaat yeri olması bakımından; Sivrihisar Baba Yusuf Camii İstanbul İskender Paşa

Camii, Keşan Hersekzade Ahmet Paşa Camii ve Akşehir Hasan Paşa Camii'ne benzer. Fakat ayrıntılarda farklılıklar gösterir [3]. Yunus Paşa Camisinin ön cephe görünüşü (Şekil 3.4), Yunus Paşa camisinin arka cephe görünüşü (Şekil 3.5), Yunus Paşa Camisinin şadırvan görünüşü (Şekil 3.6), Yunus Paşa Camisinin sağ yan cephe görünüşü (Şekil 3.7), Yunus Paşa Camisinin iç mekan görünüşleri (Şekil 3.8), Yunus Paşa Camisine ait pencere görünüşleri (Şekil 3.9), Yunus Paşa Camisine ait müezzinlik görünüşü (Şekil 3.10) görülmektedir.

Şekil 3.4. Yunus Paşa Camisinin ön cephe görünüşü

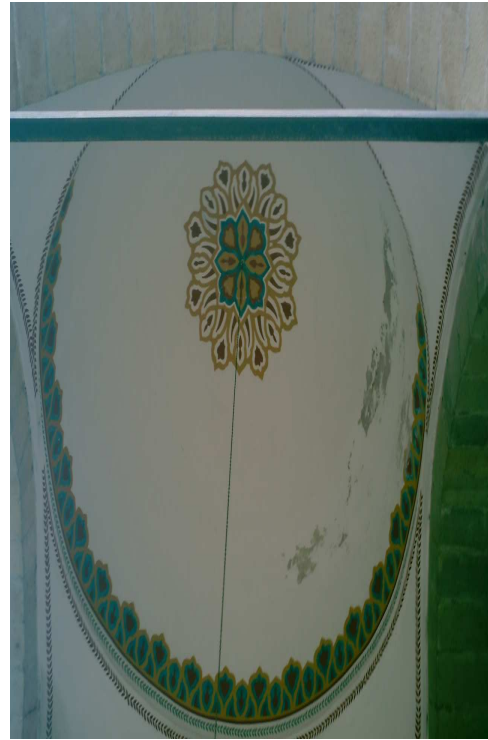
Şekil 3.5. Yunus Paşa Camisinin arka cephe görünüşü

Şekil 3.6. Yunus Paşa Camisinin şadırvanından bir görüntü

Şekil 3.7. Yunus Paşa Camisinin sağ yan cephe görünüşü

Şekil 3.8. Yunus Paşa Camisine ait iç mekan görüntüleri

Şekil 3.9. Yunus Paşa Camisine ait pencere görüntüleri

Şekil 3.10. Yunus Paşa Camisine ait muezzinlik görüntüsü

3.1.4. Hüseyin Ağa Çeşmesi

Yusuf Bey Mahallesi'nde caminin güneybatısında, ona 80-90 m uzaklıkta haznesiyle birlikte kare kübik gövdeli, üç satır kitabeli bir çeşmedir. Kesme taştan yapılmış XVIII. yy. eseridir. Hüseyin Ağa Çeşmesi (Şekil 3.11) görülmektedir.

Şekil 3.11. Hüseyin Ağa Çeşmesinden bir görünüm

3.2. Sivil Yapılar

Kentin dini, idari, ticari, konaklama ve eğitim yapıları daha çok kent merkezinde, konutlar ise daha çok yamaçlarda bulunmaktadır. Sivil yapılar genellikle ahşap çatkı arası kerpiç dolgulu olarak yapılmıştır.

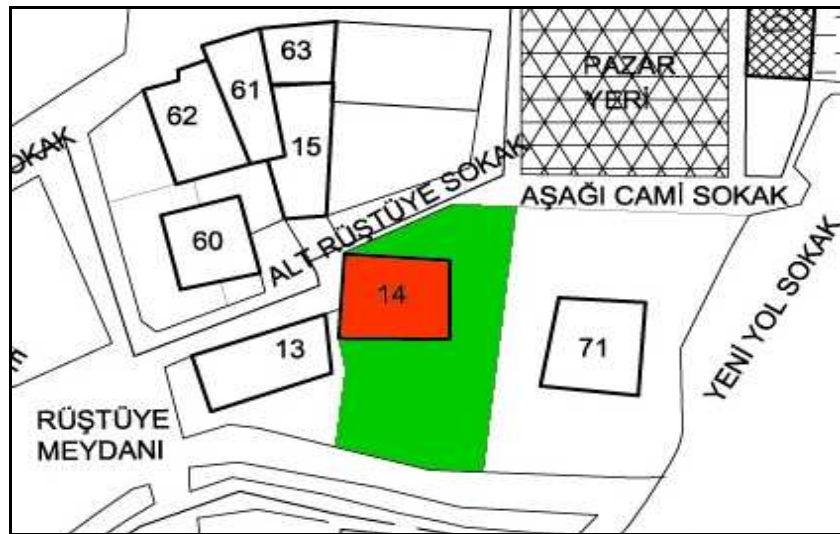
3.2.1. Hacı Rıfatlar Konağı

Hacı Rıfatlar Konağı; Adapazarı ili Taraklı ilçesi, Ulu Cami Mahallesi, Aşağı Cami Sokakta yer almaktadır. Taş temel üzerine ahşap karkas tekniğinde yapılmış ve kırma çatılıdır. Giriş ve I. kattan oluşmakta ve kırma çatılıdır. Orijinal kullanımı konut olan

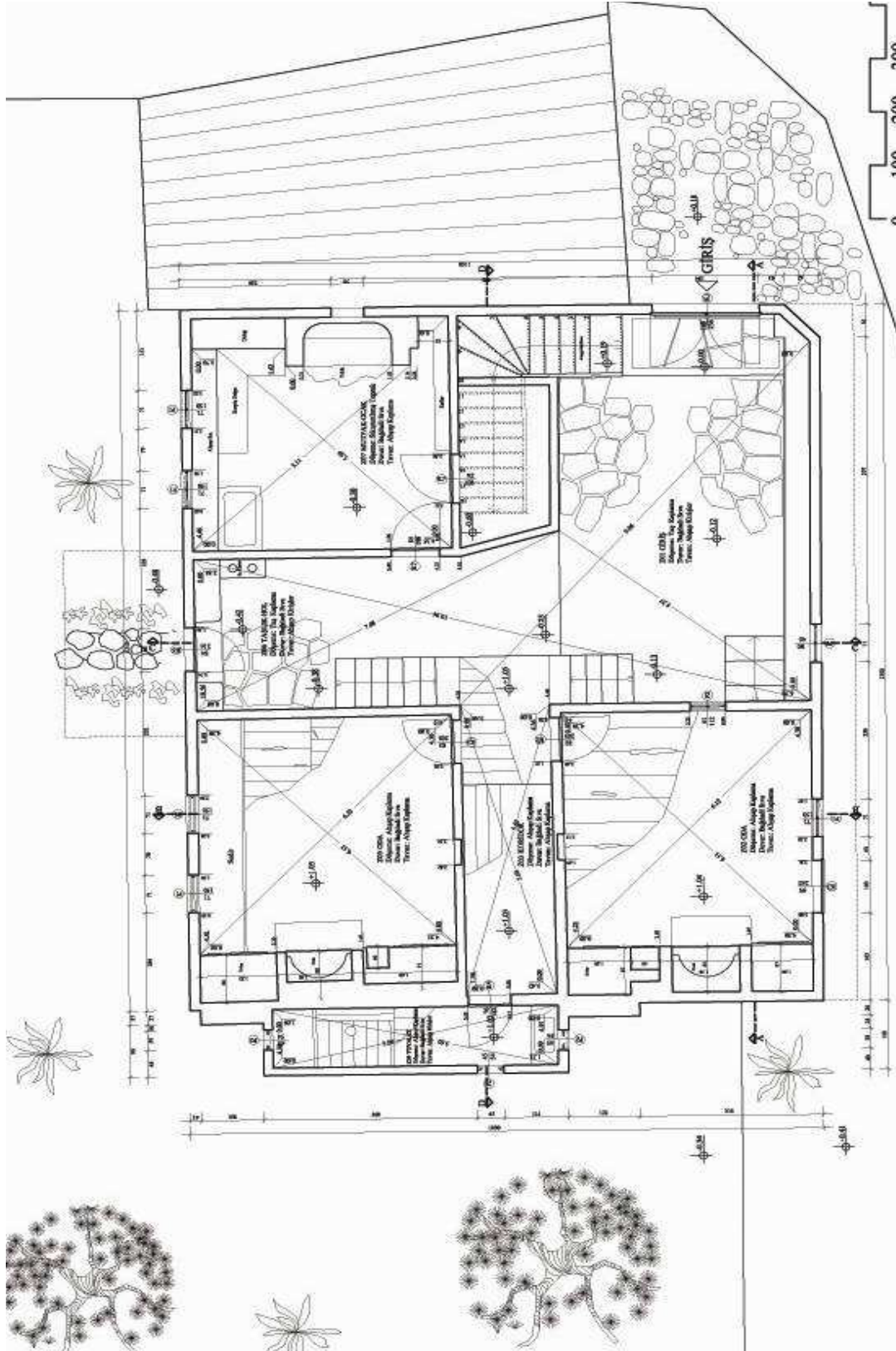
yapı bugün kullanılmamaktadır. Yapı harabe şeklindedir. Yapının I. katı çıkmalıdır. Yapının tüm pencereleri dikdörtgen ve sürmeli, ancak güney batıdaki özel odaların pencereleri kemerlidir. Yapı 1926 yılında inşa edilmiştir [1]. Hacı Rıfatlar Konağı'nın arka cephe görünüşü (Şekil 3.12), Hacı Rıfatlar Konağı'nın plan örneği (Şekil 3.13), Hacı Rıfatlar Konağı'nın zemin kat planı (Şekil 3.14), Hacı Rıfatlar Konağı'nın 1.kat planı (Şekil 3.15) görülmektedir.

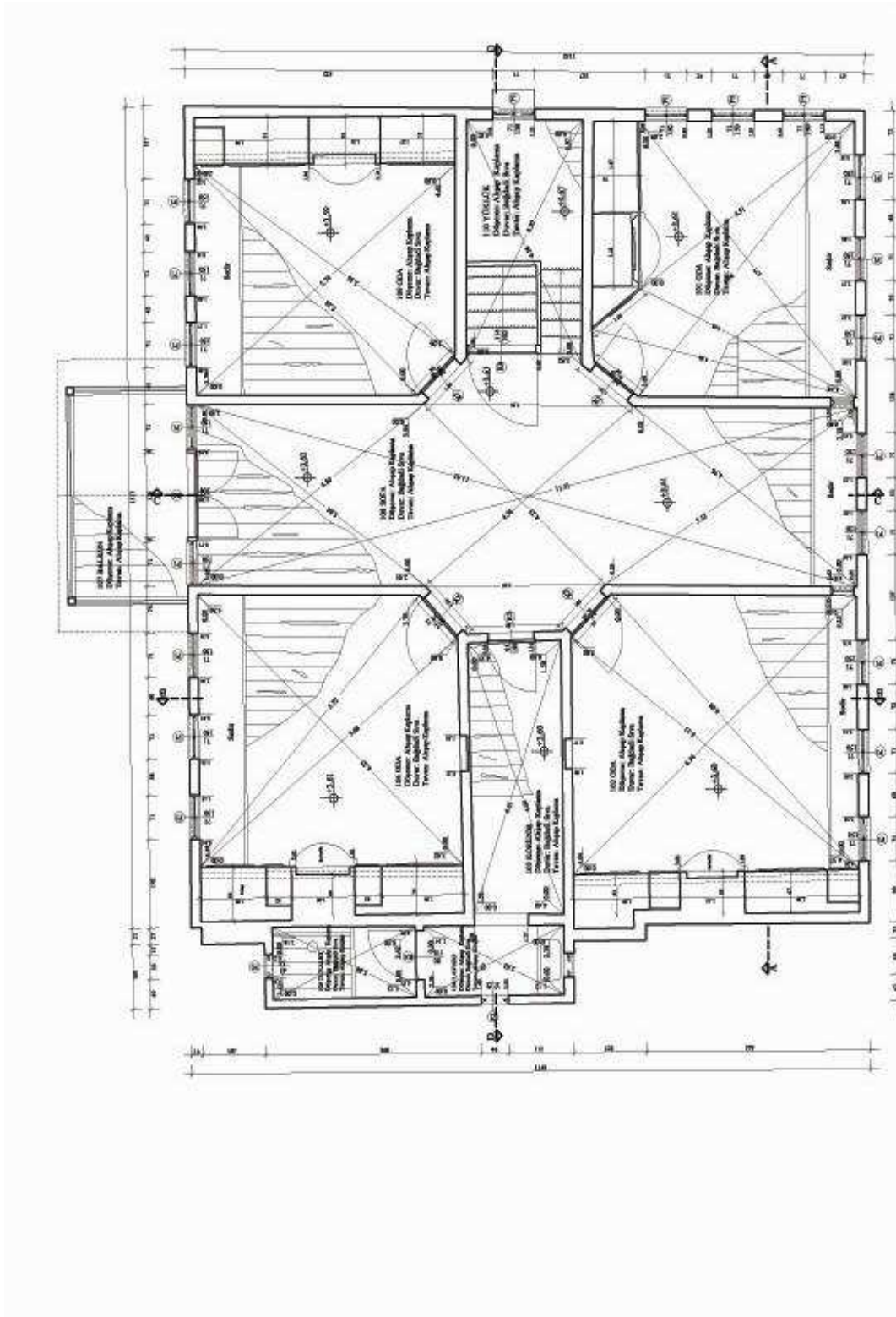
Şekil 3.12. Hacı Rıfatlar Konağı'nın arka cephe görünüşü [1]

Şekil 3.13. Hacı Rıfatlar Konağı'nın plan örneği [1]

Şekil 3.14. Hacı Rıfatlar Konağı'nın zemin kat planı

Şekil 3.15. Hacı Rıfatlar Konağı'nın 1.kat planı [5]

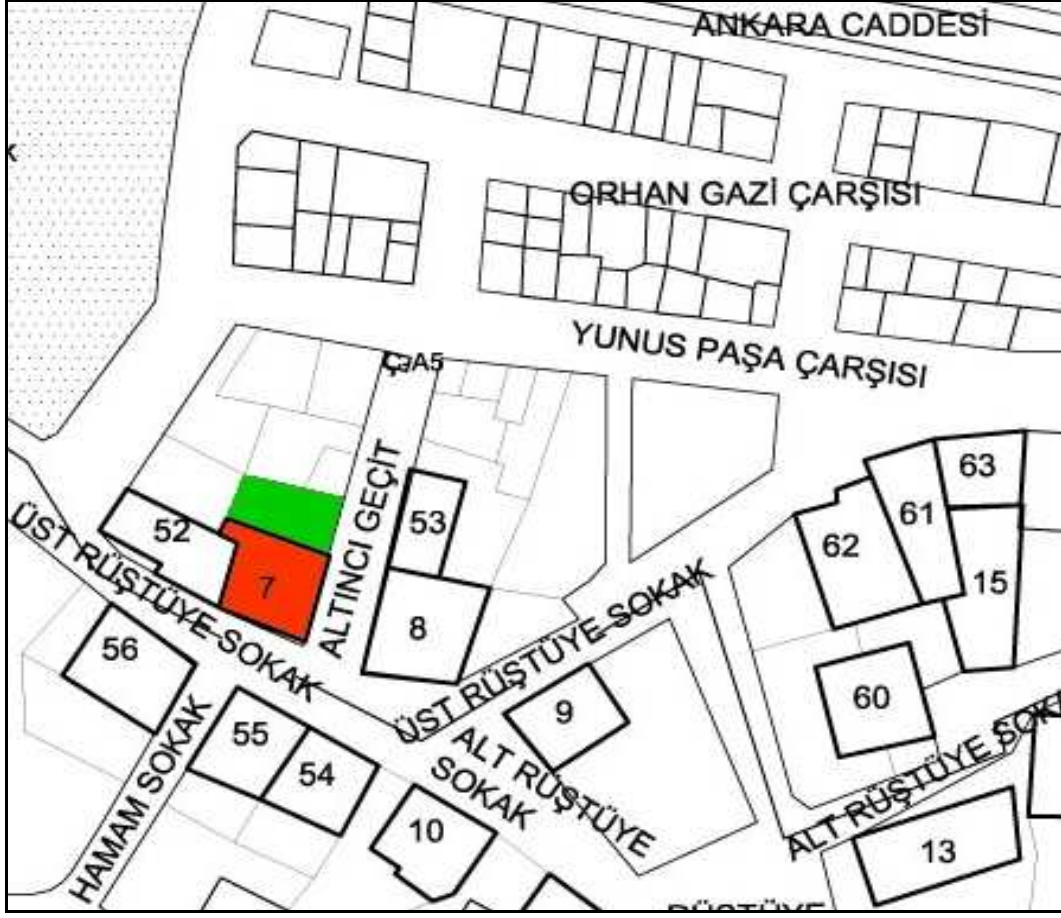
3.2.2. Fenerli Ev

Fenerli Evi; Adapazarı ili Taraklı ilçesi, Ulu Cami Mahallesi, Rüştüye Sokakta yer almaktadır. Taş temel üzerine ahşap karkas tekniğinde yapılmıştır. Giriş, I., II. ve çatı odasından oluşmaktadır. Güney cephede I. katta çıkma, II. Katta balkon, doğu cephede II. katta çıkma yer almaktadır. Orijinal kullanımı konut olan yapı bugün kullanılmamaktadır. Bakımsızlıktan ve çatı aktarımı yapılmadığından yapı batıya doğru eğilme göstermiştir. Yapıya sonradan kullanıma yönelik bölmeler yapılmıştır.

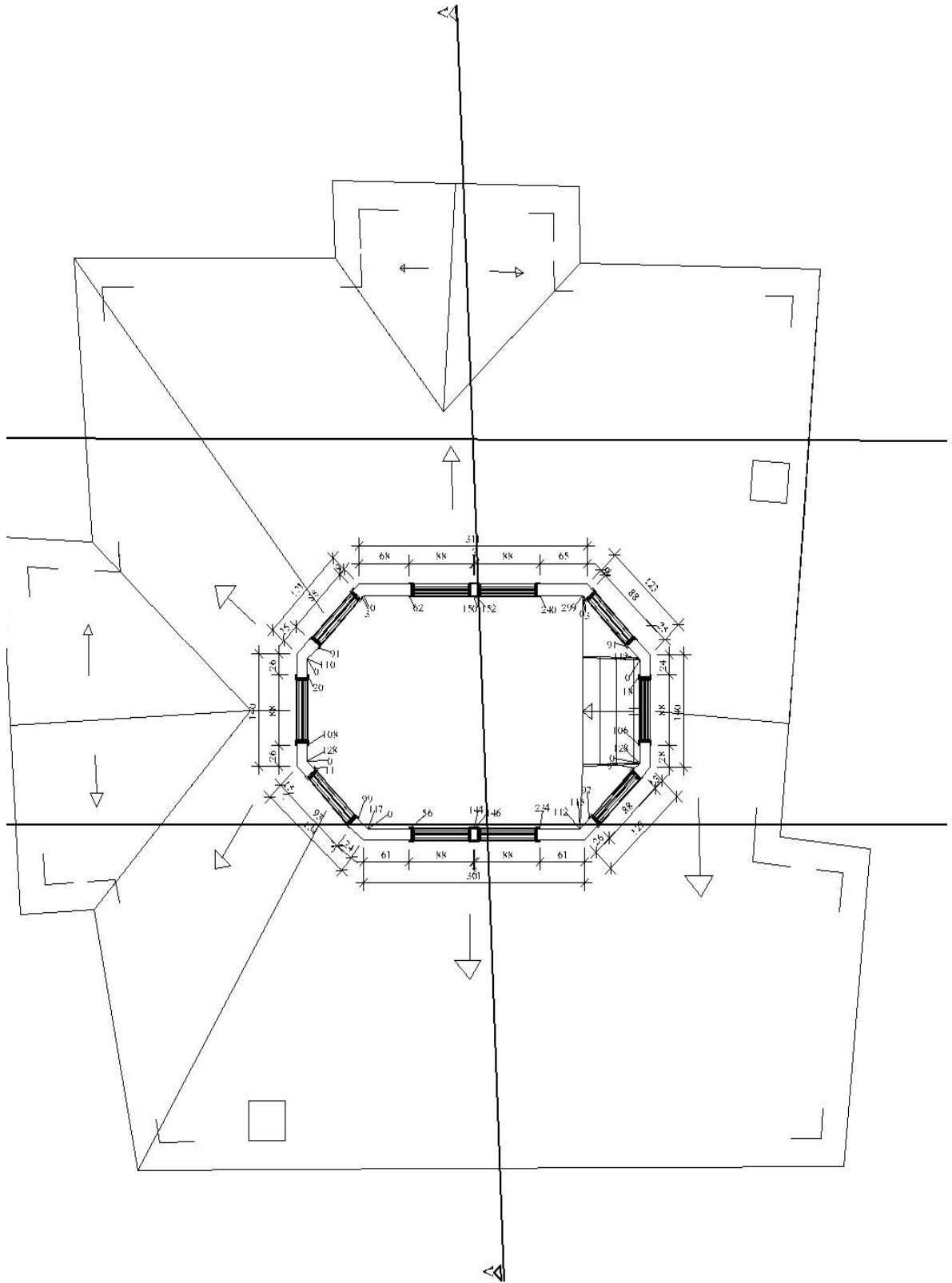
Yapıya giriş güneyden çift kanatlı ahşap kapı ve sonradan doğuda açılan kapıyla sağlanmaktadır. Girişten işlik olarak kullanılan giriş katına geçilmektedir. Yapının kuzeyindeki merdivenle I. II. ve çatı odasına çıkılmaktadır. I. ve II. katta ortada sofa ve sofanın etrafında odalar yer almaktadır. Köşk adı verilen sekizgen çatı katının her kenarında pencereler yer almakta ve her kenarın üzeri de üçgendir. Yapının kat araları, döşeme ve tavanlar ahşaptır. Yapı 1900 yılında inşa edilmiştir [1]. Fenerli Evin ön cephe görünüşü (Şekil 3.16), Fenerli Evin plan örneği (Şekil 3.17), Fenerli Evin cihannüma kat planı (Şekil 3.18), Fenerli Evin zemin kat planı (Şekil 3.19) Fenerli Evin 1. kat planı (Şekil 3.20) görülmektedir.

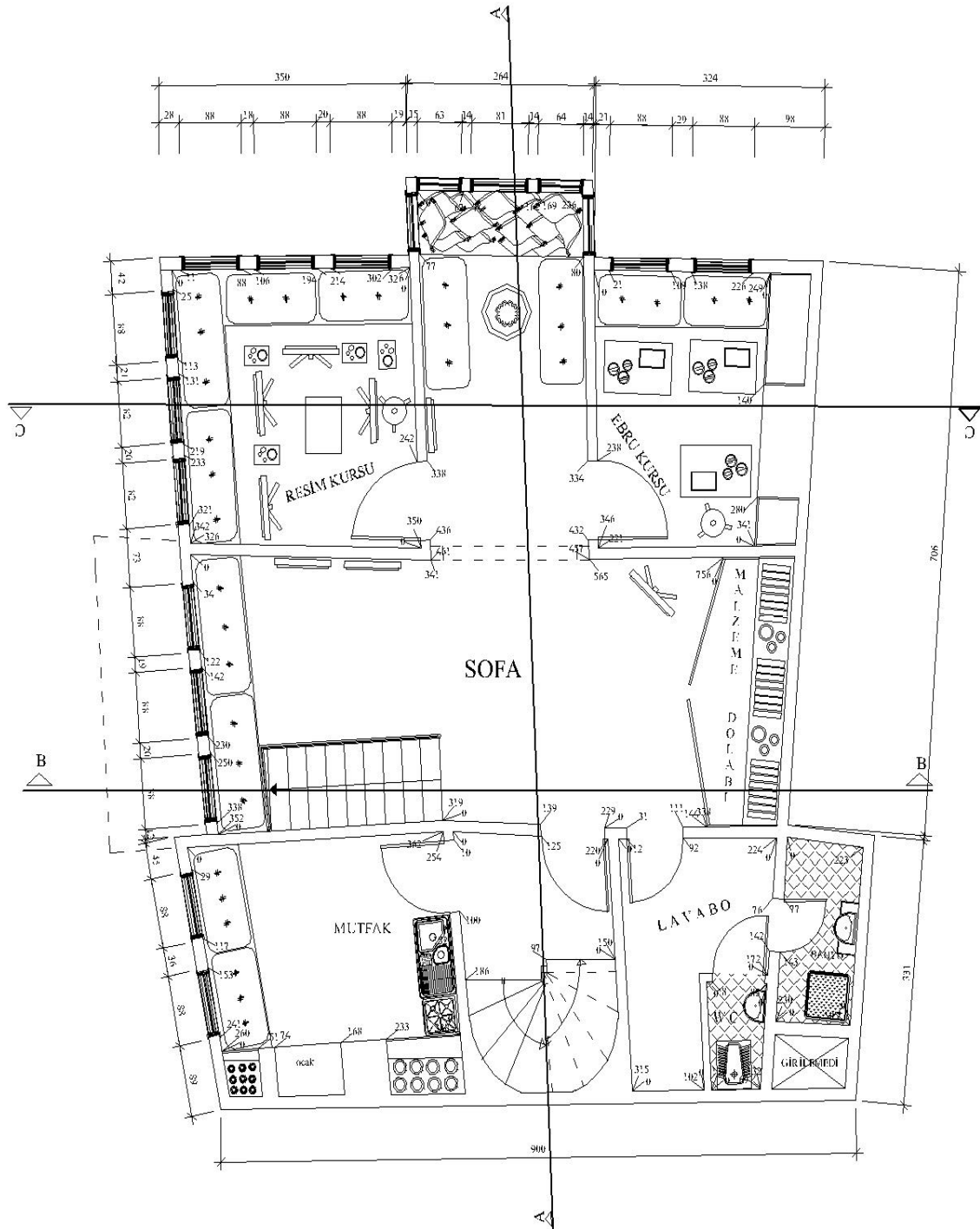
Şekil 3.16. Fenerli Evi'nin ön cephe görünüşü

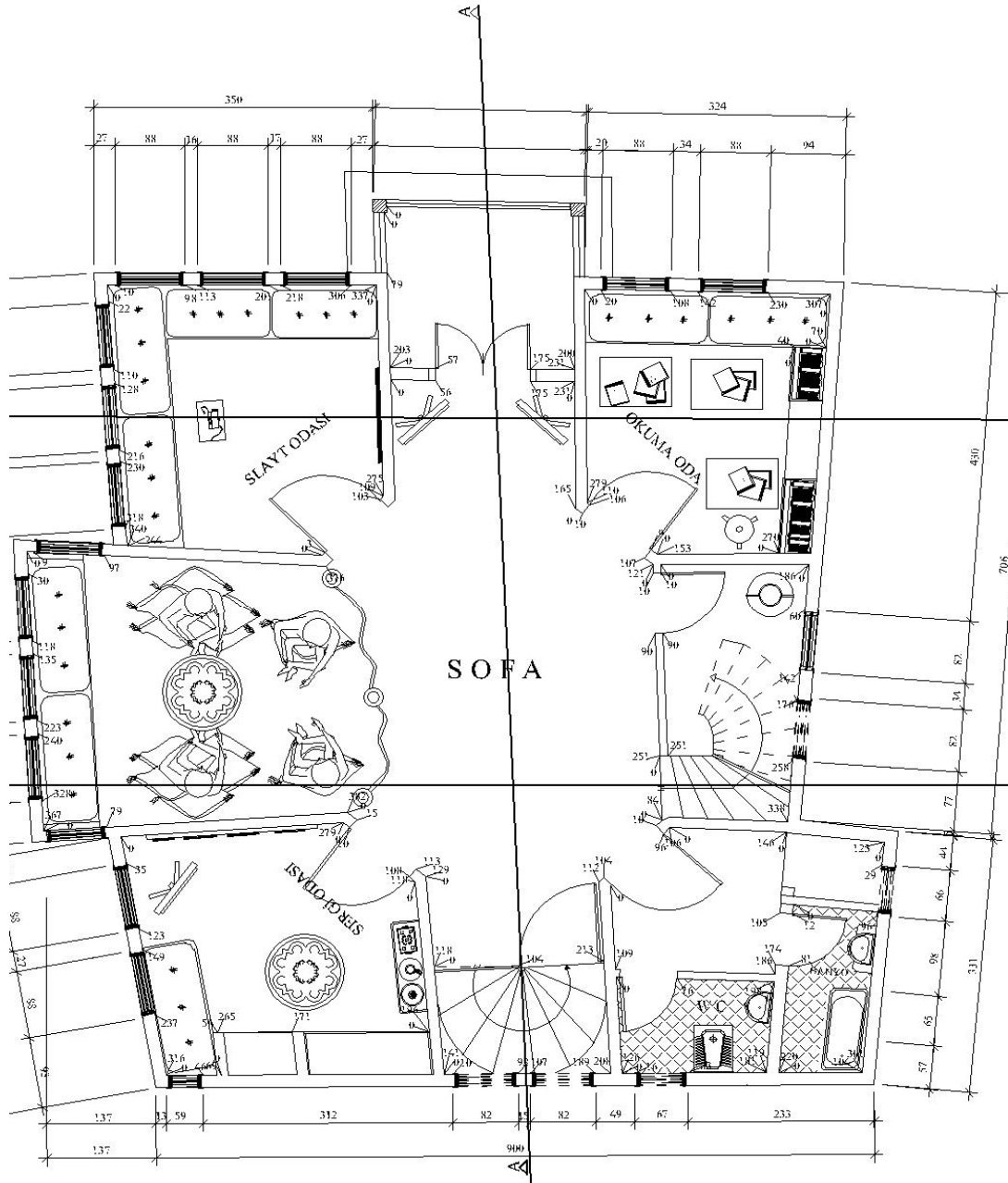
Şekil 3.17. Fenerli Evi'nin plan örneği [1]

Şekil 3.18. Fenerli Evi'nin cihannüma katı planı [24]

Şekil 3.19. Fenerli Evi'nin zemin kat planı [24]

Şekil 3.20. Fenerli Evi'nin 1. kat planı [24]

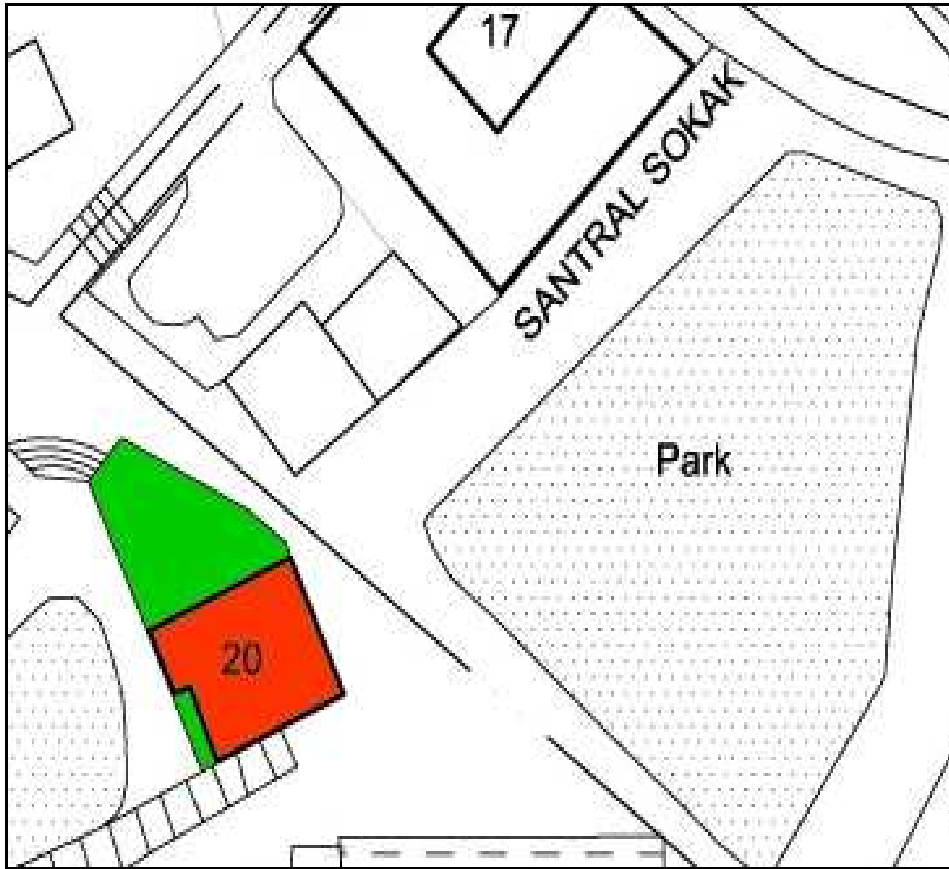
3.2.3. akırlar Konağı

akırlar Konağı; Adapazarı ili, Taraklı ilçesi, Ulu Cami Mahallesi, Santral Sokakta almaktadır. Taş temel üzerine ahşap karkas tekniğinde yapılmış, kırma çatılı ve çatı kenarında ahşap konsollar bulunmaktadır. Giriş, I. ve II. Kattan oluşmaktadır. II. katın kuzey cephesinde üçgen alınlıklı bir çıkma ve batıda bir balkon bulunmaktadır. Orijinal ve bugünkü kullanımı konut olan yapı iyi bakımlıdır. Giriş katı dükkân olarak kullanılmıştır. Giriş katında ışık değiştirilmiş ve binanın yan tarafına betonarme tek katlı bir ek yapılmıştır.

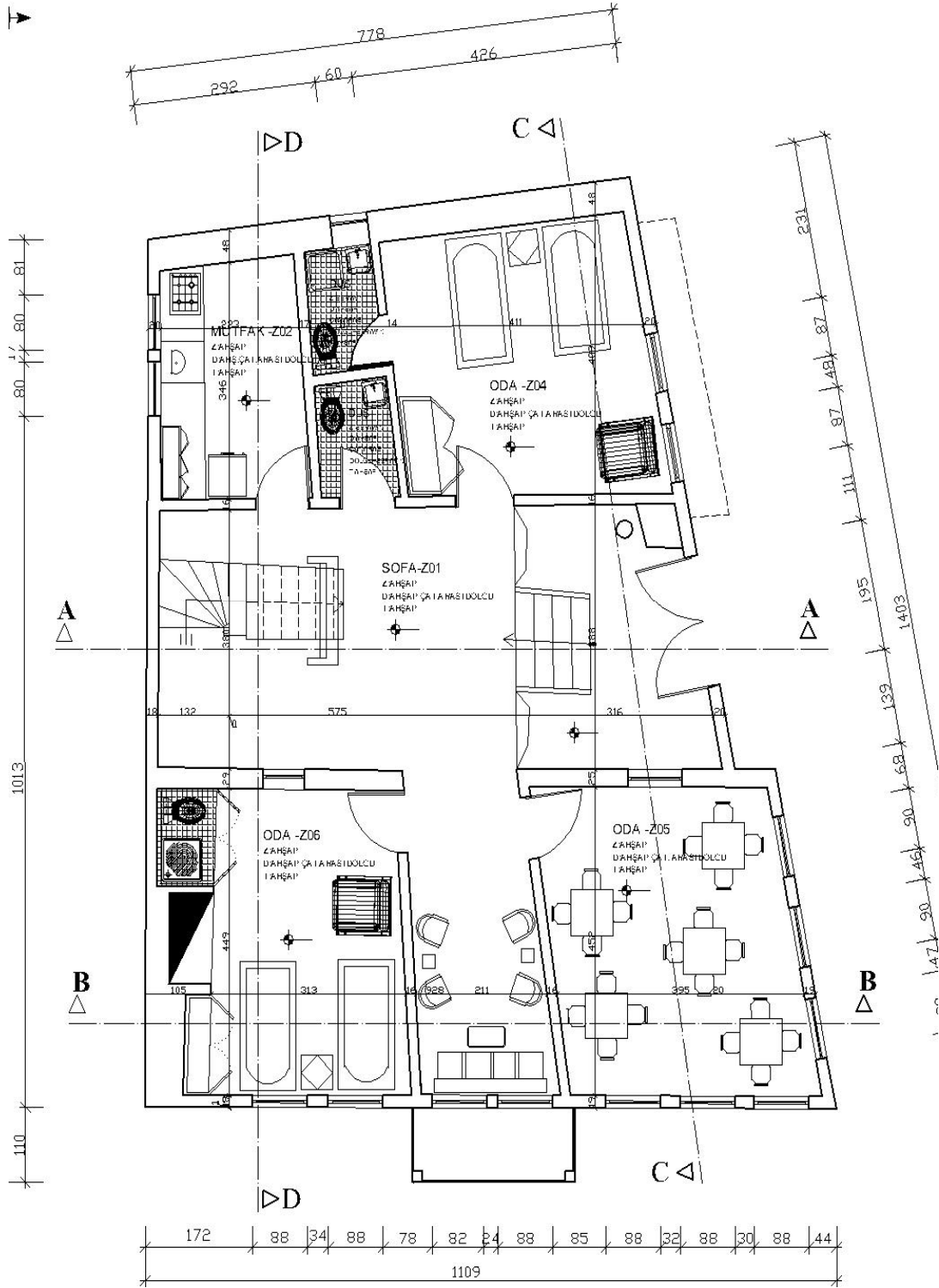
Ana giriş kuzey cepheden olup doğudan ve güneyden girişleri bulunmaktadır. Giriş kapısı üç kemerli çift katlıdır. Yanlardan giriş katına geçilmektedir. I. kata iki yandan merdivenle çıkılmaktadır. I. Ve II. kat sofa etrafında odalar yer almaktadır. Sofanın tavanı “Ahşap Göbekli Tavan”dır. Üst kata çıkışta önce ikili sonra tekli ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Tüm duvarlar ahşap panolara ayrılmış ve panolar içinde boyalı manzara ve bitki motifleri yer almaktadır. Yapının tüm pencereleri dikdörtgen şekilli ve sürmelidir. Çıkma üzerindeki pencerelerin üzeri kemerlidir. Batı yönündeki balkonun cephesi çift yanları tek ahşap kemerlidir. Yapı 1905 yılında inşa edilmiştir [1]. akırlar Konağı'nın ön cephe görünüşü (Şekil 3.21), akırlar Konağı'nın plan örneği (Şekil 3.22), akırlar Konağı'nın zemin kat planı (Şekil 3.23), akırlar Konağı'nın 1.kat kat planı (Şekil 3.24) görülmektedir.

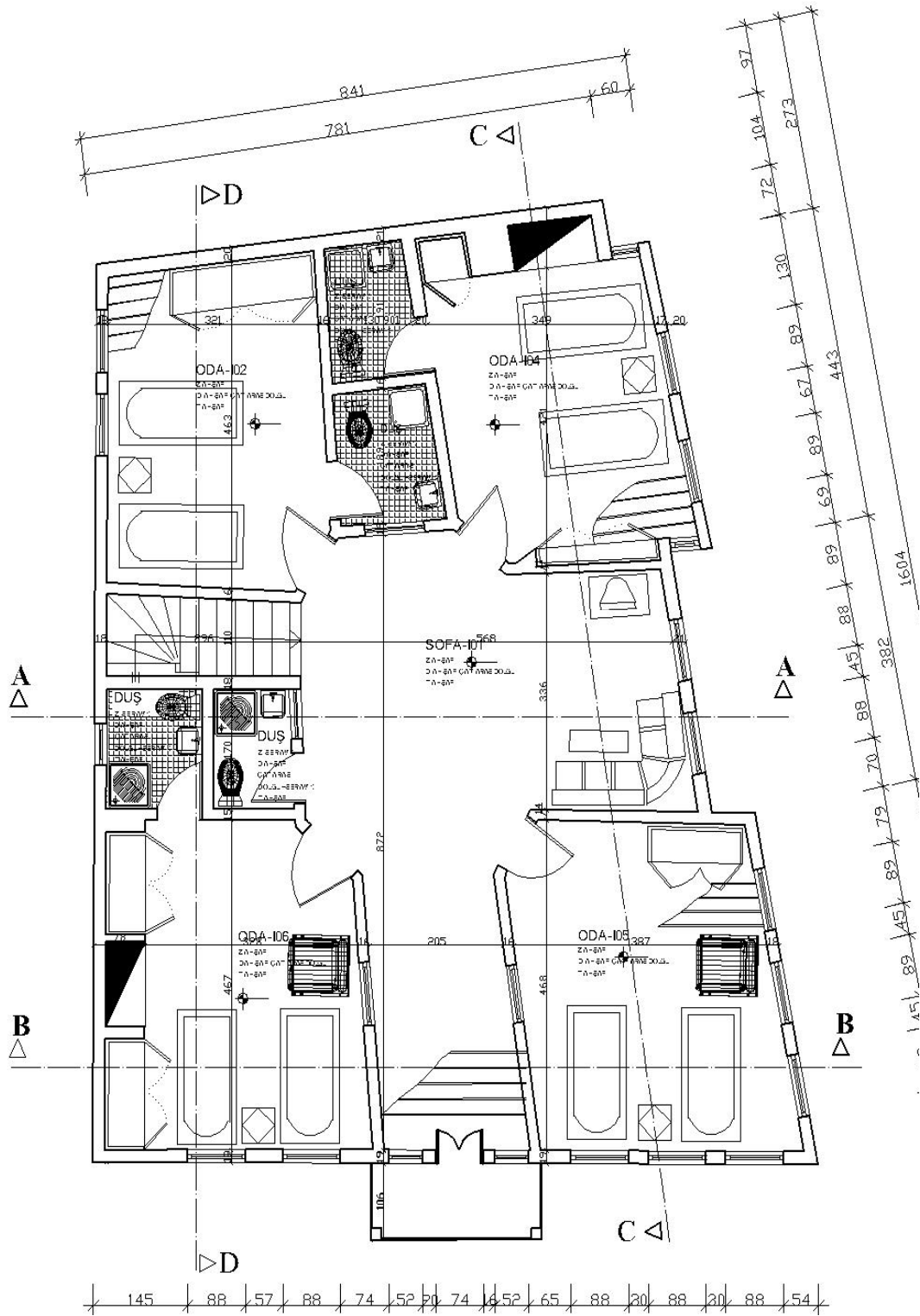
Şekil 3.21. Çakırlar Konağı'nın ön cephe görünüşü [1]

Şekil 3.22. Çakırlar Konağı'nın plan örneği [1]

Şekil 3.23. Çakırlar Konağı'nın zemin kat planı [24]

Şekil 3.24. Çakırlar Konağı'nın 1.kat kat planı [24]

3.2.5. Fatma Sevim Dönmez Evi

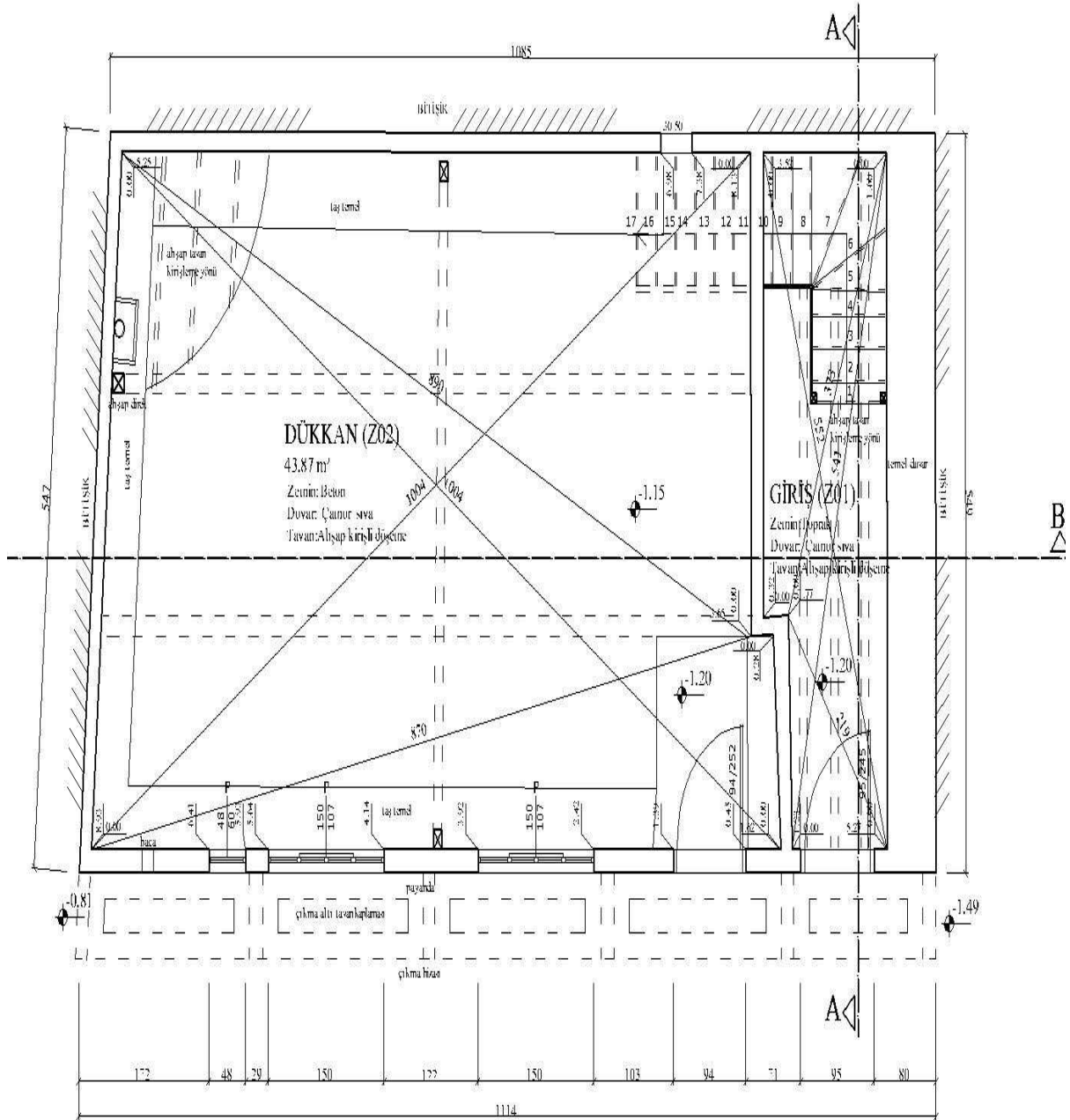
Yapı Sakarya ili Taraklı ilçesi, Ulu Cami Mahallesi, Yunus Paşa Çarşısı Sokak, 5 pafta, 531 parselde yer almaktadır. Toplam bina alanı 129, 23 m² üzerine inşa edilmiş olup toplam iki katlıdır. Yapım sistemi olarak; ahşap karkas arası kerpiç dolgulu ve ahşap kaplamalı olarak, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Orijinal kullanımı konut olan yapı, bugünkü kullanımı konut + ticarettir. Yapının beşik çatısı alaturka kiremitle örtülüdür. Çarşı içindeki yapının saçak altı kaplamasızdır. Yapının yapım tarihi hakkında kesin bir bilgiye ulaşılmamıştır [1]. Fatma Sevim Dönmez Evi'nin ön cephe görünüşü (Şekil 3.25), Fatma Sevim Dönmez Evi'nin plan örneği (Şekil 3.26), Fatma Sevim Dönmez Evi'nin zemin kat planı (Şekil 3.27) Fatma Sevim Dönmez Evi'nin 1. kat planı (Şekil 3.28) görülmektedir.

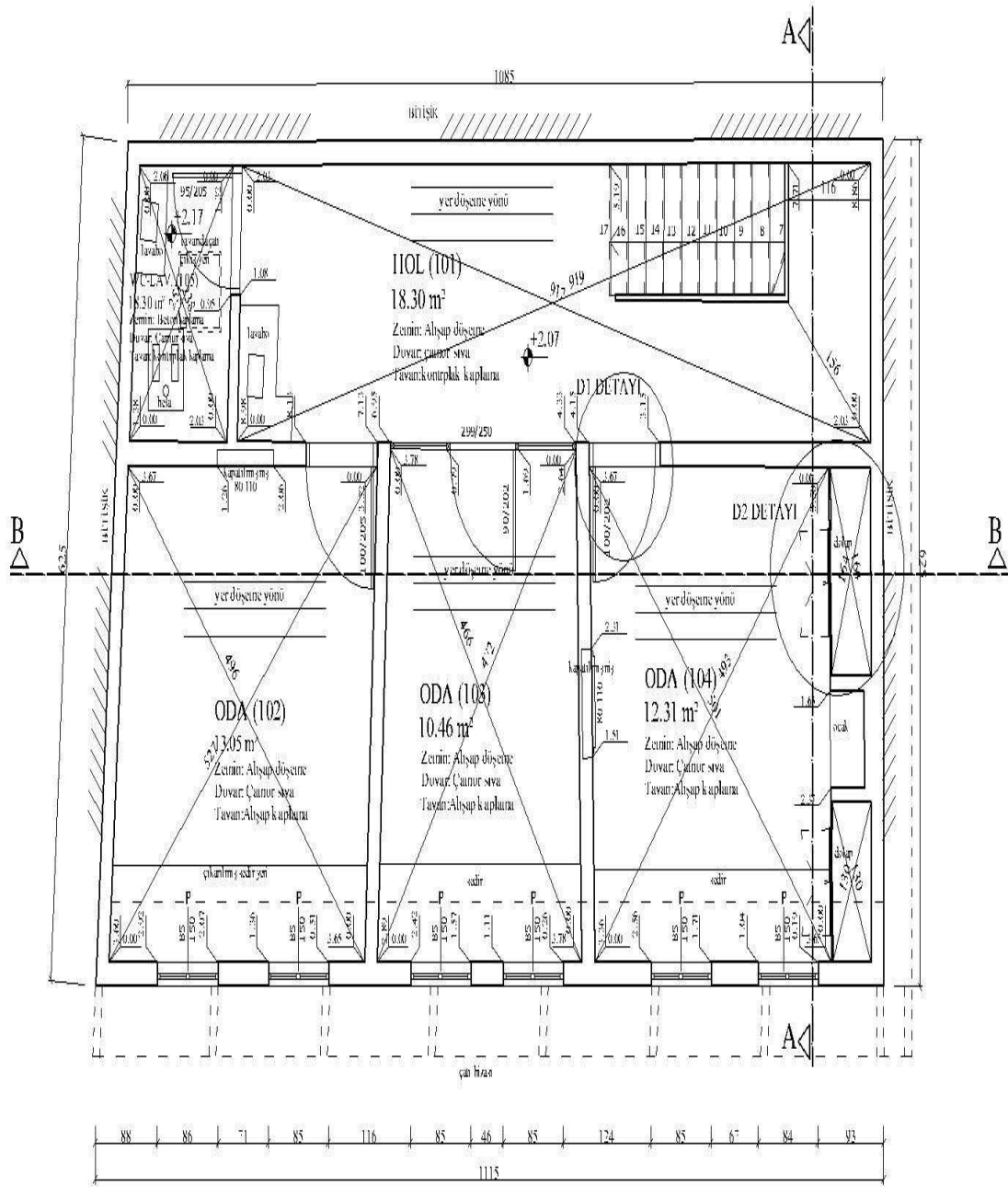
Şekil 3.25. Fatma Sevim Dönmez Evi'nin ön cephe görünüşü

Şekil 3.26. Fatma Sevim Dönmez Evi'nin plan örneği [1]

Şekil 3.27. Fatma Sevim Dönmez Evi'nin zemin kat planı

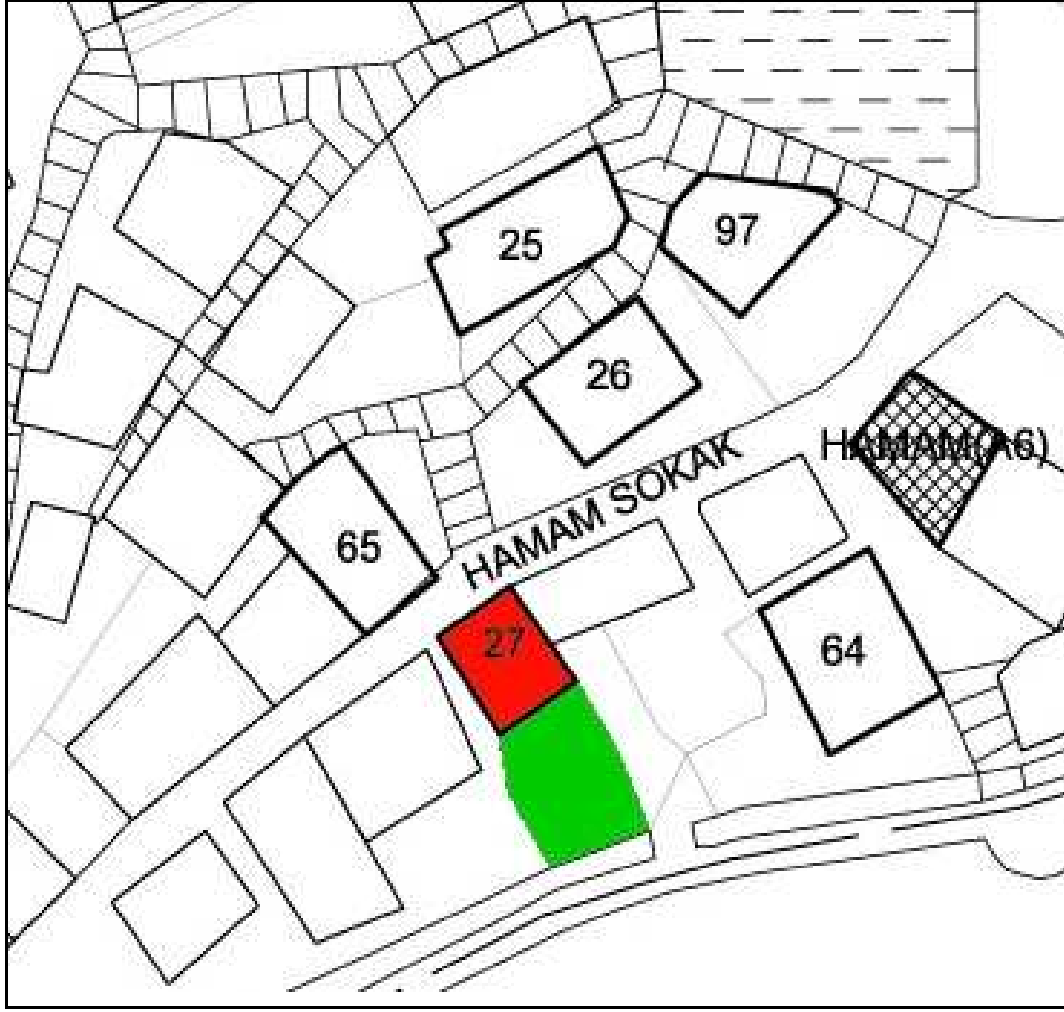
Şekil 3.28. Fatma Sevim Dönmez Evi'nin 1. kat planı

3.2.6. İbrahim Pilavcı Evi

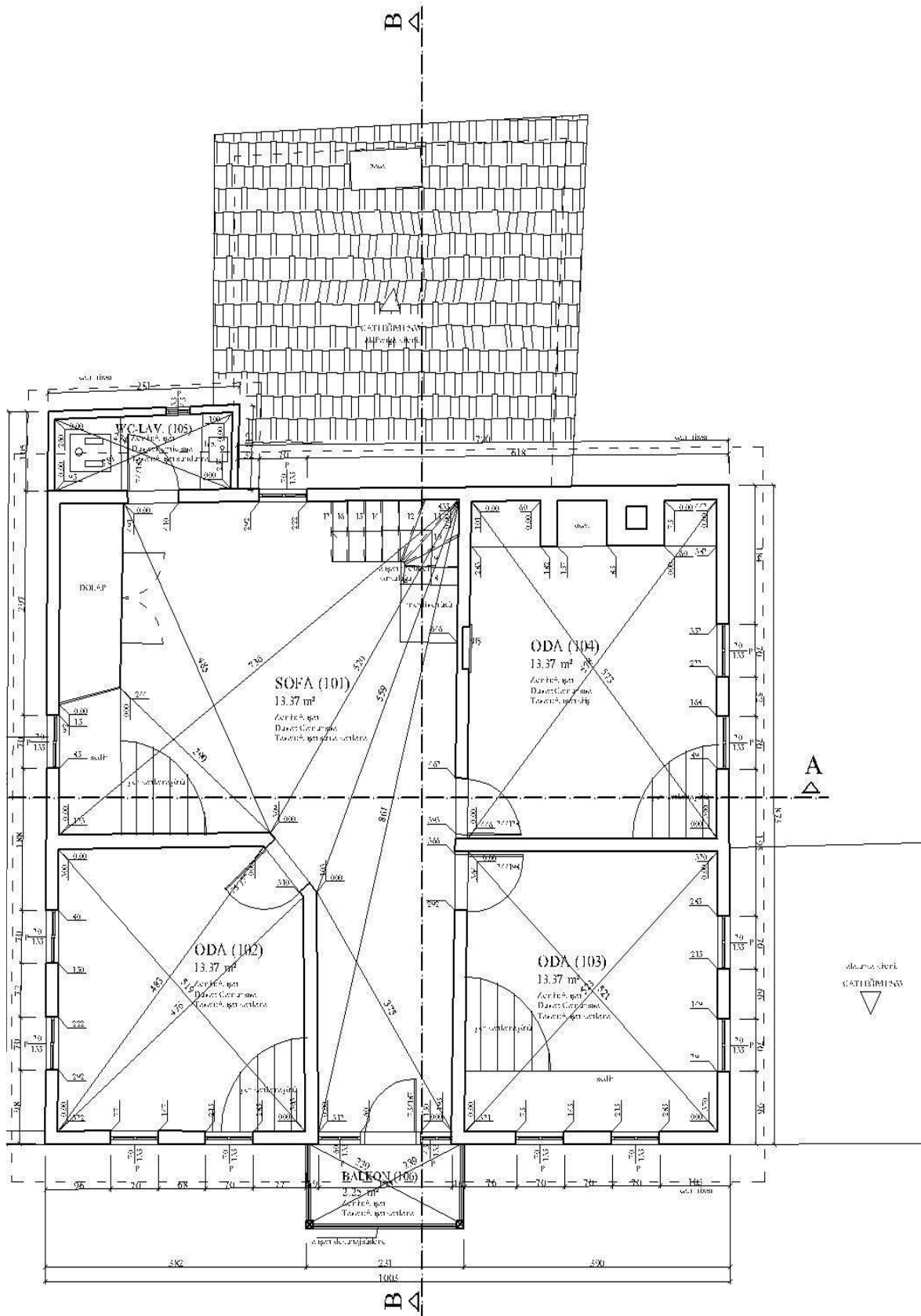
İbrahim Pilavcı Evi; Adapazarı İli Taraklı İlçesi, Ulu Cami Mahallesi, Rüştüye sokakta yer almaktadır. Yapı meyilli bir arazide taş temel üzerine ahşap karkas tekniğinde yapılmış ve çadır örtüsü çatılıdır. Zemin, I. ve II. kattan oluşmaktadır. Batısı Hamam Sokağa, doğusu bahçeye açılmaktadır. II. katın batısında çıkma, doğusunda üçgen alınlıklı balkon yer almaktadır. Orijinal ve bugünkü kullanımı konut olan yapı fazla bakımlı değildir. Ana girişi I. kattan ve Hamam Sokaktan olan yapının ışık olarak kullanılan zemin kat girişi bahçedendir. I. ve II. katta planında önde bir oda, arkada iki oda ve ortada sofadan oluşmaktadır. Tüm pencereleri dikdörtgen olan yapının batı çıkmasının pencereleri kemerlidir. Çıkma altında da ahşap konsollar bulunmaktadır. Yapı 1900 yılında inşa edilmiştir [1]. İbrahim Pilavcı Evi'nin ön cephe görünüşü (Şekil 3.29), İbrahim Pilavcı Evi'nin plan örneği (Şekil 3.30), İbrahim Pilavcı Evi'nin zemin kat planı (Şekil 3.31), İbrahim Pilavcı Evi'nin 1. kat planı (Şekil 3.32) görülmektedir.

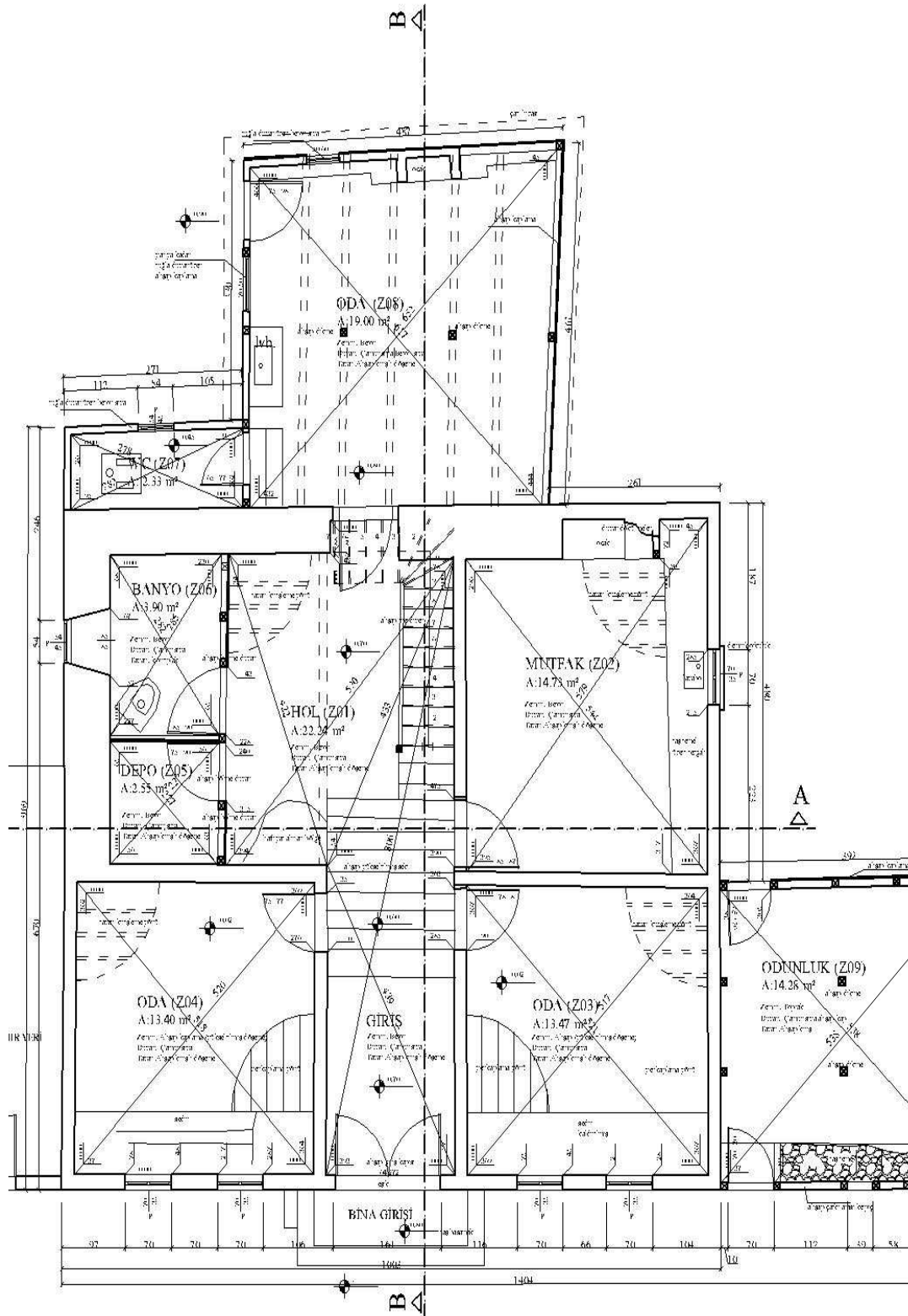
Şekil 3.29. İbrahim Pilavcı Evi'nin ön cephe görünüşü

Şekil 3.30. İbrahim Pilavcı Evi'nin plan örneği [1]

ŞEKİL 3.1.1. TOLANIN 1. KATININ DETAİLİ VE ZEMİN KAT PLANI

Şekil 3.32. İbrahim Pilavcı Evi'nin 1. kat planı

2.2.8. Handan Tekin Evi

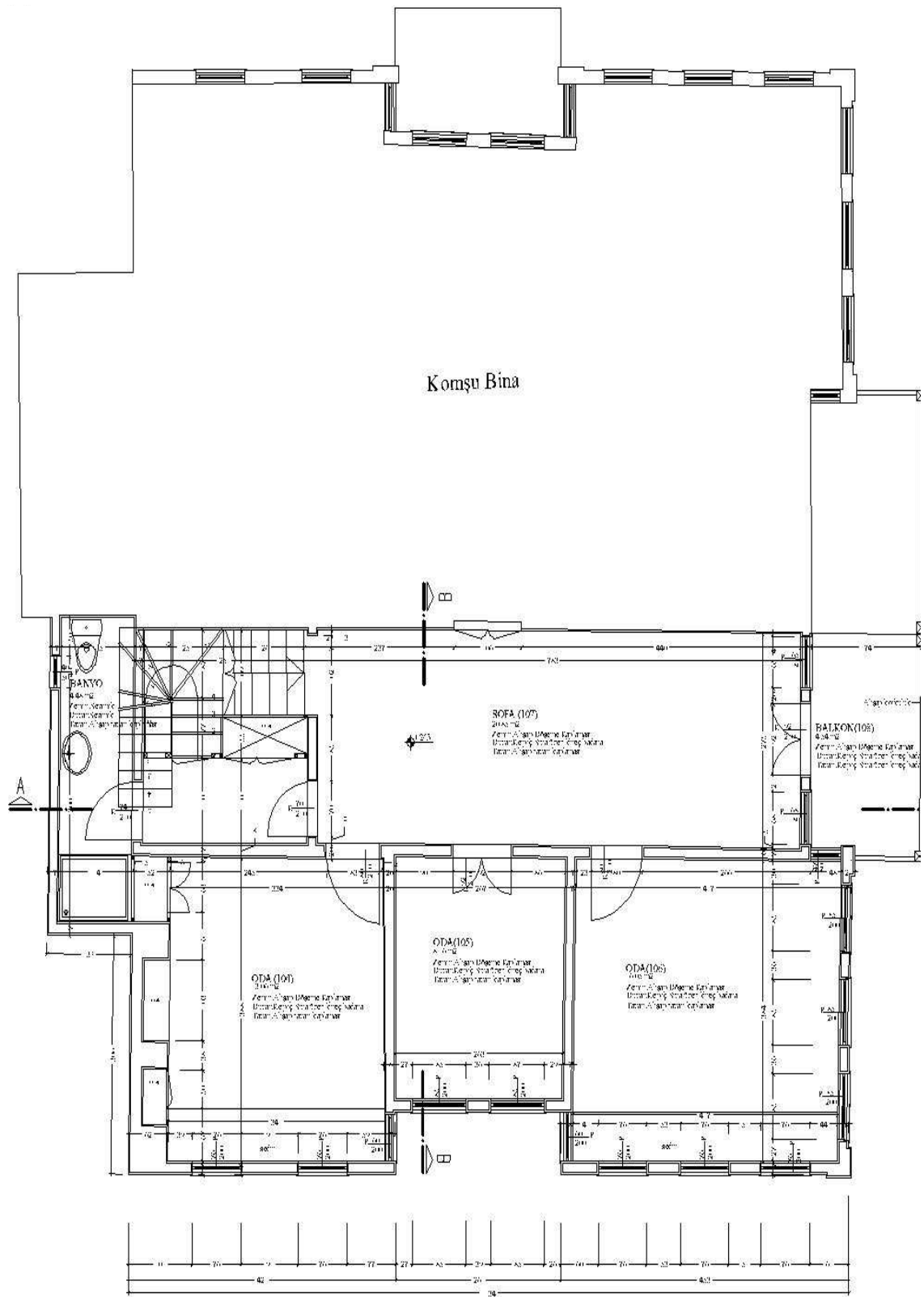
Handan Tekin Evi; Adapazarı ili Taraklı ilçesi, Hacı Murat Mahallesi, Şimşek Sokakta yer almaktadır. Taş temel üzerine ahşap karkas tekniğinde yapılmış ve kırma çatılıdır. Bodrum, I. ve II. kattan oluşmaktadır. Güney cephede I. ve II. katta, doğu cephede II. katta balkonlar yer almaktadır. Orijinal ve bugünkü kullanımı konut olan yapı kullanım amacıyla daha sonra iki eşit bölmeye ayrılmış ve her iki bölmede de ayrı aileler yaşamaktadır. Bakımlı değildir. Girişler doğu ve batıdan sağlanmaktadır. Bordum katla birlikte üç katlı olan yapının pencereleri basık kemer şeklinde ve üzeri kafeslidir. Orijinal planda her iki katta da ortada sofa ve köşelerinde odalar yer almakta, doğu ve güney cephesindeki balkonların üzeri üçgen alınlıklı, güney cephedeki balkonun tavanı boyayla yapılmış geometrik motiflerle süslüdür. Yapı 1912 yılında inşa edilmiştir [1]. Handan Tekin Evi'nin ön cephe görünüşü (Şekil 3.33), Handan Tekin Evi'nin plan örneği (Şekil 3.34), Handan Tekin Evi'nin zemin kat planı (Şekil 3.35), Handan Tekin Evi'nin 1. kat planı (Şekil 3.36) görülmektedir.

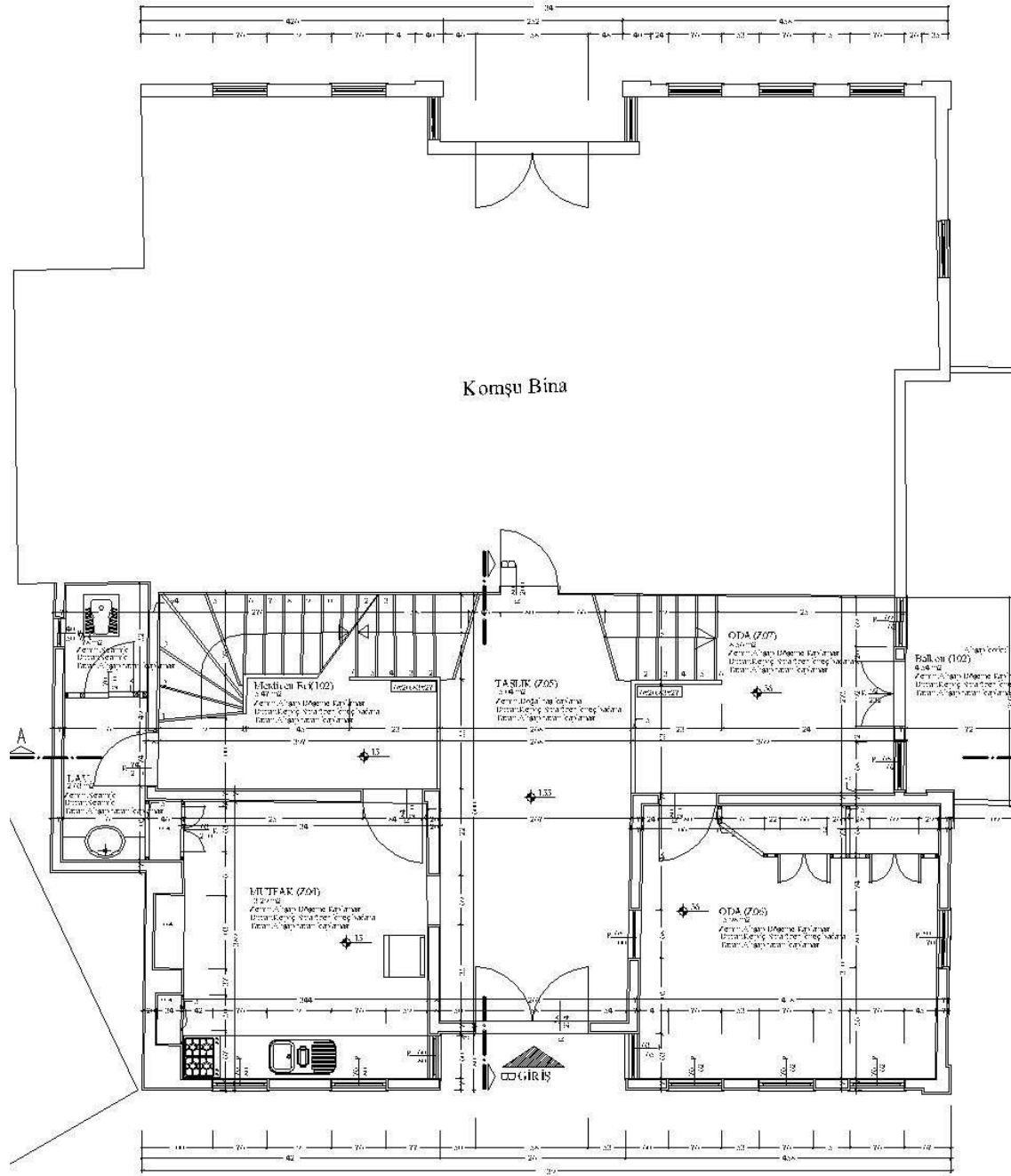
Şekil 3.33. Handan Tekin Evi'nin ön cephe görünüşü

Şekil 3.34. Handan Tekin Evi'nin plan örneği [1]

ŞEKİL 3.103: KATLAMA PLANI (E) İLE ZEMİN KAT PLANI (E)

Şekil 3.36. Handan Tekin Evi'nin 1. kat planı [24]

3.3. Dini Yapılar

3.3.1. Hisar Camii

İsmi kaleden aldığı bilinen cami, kalenin eteğinde, boyuna dikdörtgen planlı, düz tavanlı, kırma çatılı, tek minareli küçük bir yapıdır. Yuvarlak kemerli pencereli ve mihrabı güneye doğru çıkıntılıdır. Ulu Cami Mahallesi'nin Hisar Tepesinde bulunan bu cami 1955 yılında yeniden yapılmıştır. Görünüşünden de orijinal durumunu koruyamadığı anlaşılır[3]. Hisar Camisine ait görüşler (Şekil 3.37) görülmektedir.

Şekil 3.37. Hisar Camisine ait görüşler

3.3.2. Hacı Murat (Yukarı) Camii

İsmi hakkında kesin bir bilgiye sahip olmadığımız cami dikdörtgen planlı, kırma çatılı, tek minareli büyükçe bir yapıdır. Göynük çayı ile Ankara caddesinin kuzeyindeki Hacı Murat Mahallesi'nde yer alan Hacı Murat (Yukarı) Camii tamamen yenilenmiştir [3]. Yukarı Caminin ön cephe görünüşü ve camiye ait minare görünüşü (Şekil 3.38) görülmektedir.

Şekil 3.38. Yukarı Camisine ait görüntüler

3.3.3. Aşağı Camii

Tarihi hakkında kesin bir bilgiye sahip olmadığımız Aşağı Cami Ulu Cami Mahallesi'nde yer almaktadır. İki şerefeli yüksekçe minareli bir yapı olup 1981 yılında yeniden yapılmıştır [3]. Aşağı Caminin sol yan ve ön cephe görünüşü (Şekil 3.39) görülmektedir.

Şekil 3.39. Aşağı Camisine ait görüntüler

3.3.4. Yusuf Bey Camii

Göynük çayının güneyindeki Yusuf Bey Mahallesi'nde bulunan bu cami dikdörtgen planlı, içten ahşap kubbeli, kırma çatılı tek minarelidir. İçerisi yeni yapılmış çok kaba kalem işi süslemelerle bezelidir [3]. Yusuf Bey Camisinden genel görünüş (Şekil 3.40) görülmektedir.

Şekil 3.40. Yusuf Bey Camisine ait görünüş

3.4. Doğal Anıtlar

3.4.1. Tarihi Çınar Ağacı

İlçenin Yusuf Bey Mahallesi'nde bulunan yaklaşık beş asırlık çınar ağacı Osmanlı kültürünü gelecek nesillere aktarmaktadır. Osmanlı devleti, topraklarına kattığı her yerleşim yerine çınar ağacı dikme geleneğini Tarak-lı'da da sürdürmüştür. Asırlık çınar ağacı büyük bir yangın tehlikesi atlarken, çok büyük bir zarar görmeden kurtarılmıştır. Çevresi 11 metre olan çınar ağacı, Kültür Bakanlığınca doğal anıt

olarak tescillenmiştir [6]. Tarihi ınar Ağacı'nın uzaktan görünüşü (Şekil 3.41), Tarihi ınar Ağacı'nın yakından görünüşü (Şekil 3.42) görülmektedir.

Şekil 3.41. Tarihi ınar Ağacı'nın uzaktan görünüşü

Şekil 3.42. Tarihi ınar Ağacı'nın yakından görünüşü

3.4.2. Hisar Tepesi

Taraklı İlçesinin savunulmasında stratejik öneme sahip olan ‘Hisar Tepesi’ tarihi kalıntılar olan su sarnıçları ile ilçenin kalesi görünümündedir. Hisar Tepesi’ndeki iki su sarnıcı MÖ.1000- MÖ.2000 yılları arasını tarihlemektedir [4]. Hisar Tepesine ait görünüşler (Şekil 3.43, Şekil 3.44) görülmektedir.

Şekil 3.43. Hisar Tepesi görünüşü

Şekil 3.44. Hisar Tepesi görünüşü

3.4.3. Hıdırlık Tepesi

Taraklı'ya hâkim bir tepe konumundadır. Tepe tamamen çam ağaçları ile kaplıdır. Adını Anadolu'nun fethinden önce Anadolu'ya gelen alperenlerden olan Hıdır Dede Türbesi'nden almıştır [4]. Hıdırlık Tepesine ait görünüşler (Şekil 3.44, Şekil 3.45) görülmektedir.

Şekil 3.45. Hıdırlık Tepesi görünüşü

Şekil 3.46. Hıdırlık Tepesi görünüşü

BÖLÜM 4. TARAKLI SİVİL YAPILARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

4.1. Plan Özellikleri

4.1.1. Plan düzeni

Planda evlerin çoğu küçük aileler için tasarlanmıştır. Geniş aileler için olan tiplerden geleneksel iç koridorlu plana sahiptir. Konutlar genellikle bir aile tarafından kullanılır. Yaşam katı evin bulunduğu konuma göre değişmektedir. Zemin kat hizmet ve üretim faaliyetleri için ayrılır. Giriş kapısı bu kattadır. Bazı konutlarda da giriş kapısı diğer katlarda bulunur fakat zemin katta mutlaka bahçeye açılan bir çıkış kapısı vardır. Bu konutlara girişler konumlarına göre aynı veya farklı cepheler olabilir. Zemin katlarda ahır, samanlık, odunluk, ambar, kiler, ocak ve küçük boyutlu ahşap depo bulunur. Bazı zemin katlarda ise banyo ve mutfak vardır. Üst katlar bir dağıtım alanından girilen wc alanı, mutfak ve bir veya iki kattan oluşur. Orta katın gündelik yaşamın geçirildiği yani 'esas yaşam katı' bir kat olduğu, üst katın da evli çocuklara ve gelen konuklara ait olduğu bilinmektedir. Birden daha fazla aileye hizmet etmek için yapılmış yapılar, her bir katta aynı planı tekrar eder. Her katta servisler ve yaşama odaları vardır [8].

4.1.2. Plan elemanları

Odalar küçük boyuttadır ve odaların girişleri iki şekildedir. Girişler plan özelliklerine göre pahlı bir duvar ya da kapı aracılığıyla sağlanır. Odalar da genellikle sedir, dolap, ocak ve yüklük bulunur. Sedirler oturma elemanı olarak, ahşap aynalı ve iki ya da üç bölmelerden oluşan dolaplar da vitrin amaçlı olarak kullanılır. Dolapların içleri raflıdır. Birçok yüklük dolabın içinde veya gusulhanede bulunur. Ocaklar ise yarım daire planlı yaşmaksızdır. Yanmadıkları zaman kapatılmak üzere ahşapların yan yana gelmesiyle oluşturulan kapaklar vardır. Ocağın yanındaki dolap modülünün alt kısmı

odun koymak amacıyla boş bırakılmıştır. Günümüzde ise ocaklar kullanılmadığı için kapakları kapalıdır.

Duvarlar bağdadi sıvalı ve üzeri badana ile, tavan ve zeminleri de ahşap ile kaplıdır. Duvarlarda nadir olarak nakış da görülmektedir. Oda kapıları tek kanatlıdır. Ebatları 3,5 cm. kalınlığında, 15 cm genişliğindedir. Mentşeler düz, kapı kolları top veya 'L' formludur. Kanat genişliği 80 –90 cm., yüksekliği ise 210 ile 230 cm. arasında değişmektedir.

Bazı evlerin girişleri sokak üzerinde bazılarının ise bahçededir. Bazı konutların girişleri birkaç basamaklık merdiven ile sokak döşemesinden 70cm yükseltilerek yapılmıştır. Girişler bazı konutlarda zemin katta bazı konutlarda ise eğimli araziden dolaylı birinci katta bulunmaktadır. Bahçe çıkışında merdiven vardır.

Tek katlı konutlarda evin tüm mahalleri zemin katta yer alır. Girişte küçük bir taşlık bulunur ve sofaya buradan geçilmektedir.

İki katlı konutlarda birinci kat esas katı oluşturur. Bu katta eyvan ve çıkımlarla oluşan sofa ve odalar yer almaktadır. Bazı konutların mutfağı birinci katta yer alır. Üç katlı konutlarda asıl katı oluşturan kat ikinci kattır. Plan olarak hemen hemen birinci katın planıyla aynıdır. Bu katta odalar sofa ve eyvanlar bulunur. Mutfak da birinci kattadır. Önemli bir hane özelliği olan sofalar günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır.

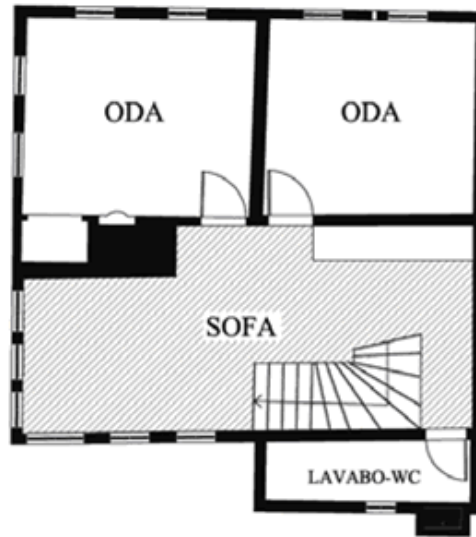
Çok katlı konutların zemin katlarında depo ve ahır yer alır. Diğer katlara çıkmak için girişte bir taşlık yapılmıştır. Zemin katta servis alanları olarak; wc, banyo mutfak ve kiler kullanılmaktadır. Daha eski konutlarda ise banyo alanı yoktur. Ve banyo 'gusulhane'de yapılır [5].

4.1.3. Plan tipleri

Plan tipleri odaların, servislerin ve sekilerin sayısına ve sofaların konumuna göre gruplandırılmıştır.

4.3.2.1. Dış sofalı plan tipi

Dış sofalı plan tipine örnek olan konutlar iki katlı olarak yapılmıştır. Bu tipin ana özelliği, oda sıralarının önünde yer alan sofa düzenidir. Sofa büyüklüğü oda sayısına göre değişir. Merdiven ya sofada ya da odaların arasında yer alır. Diğer dış sofalı plan tipinde de sofanın sonunda yer alan odadır, bu durumda oda ve merdiven kompozisyonu, sofada yer alacak biçimdedir. Bu tipe yarım karnı yarık da denilebilir. Odalar sokağa, sofa ise açık olarak avluya açılır. Sofanın bir ucuna ocak ve pencere yerleştirilmiştir [9]. (Şekil 4.1) dış sofalı plan tipine örnek verilmiştir.

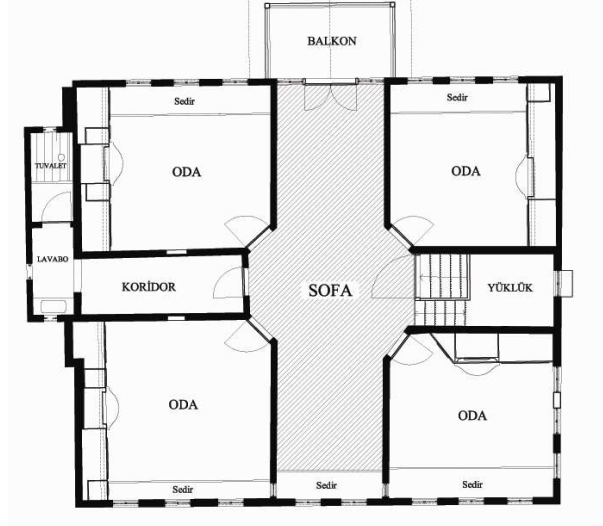

Şekil 4.1. Dış sofalı plan tipine örnek [5].

4.3.2.1. Orta sofalı plan tipi

Orta sofalı plan tipinin ana özelliği, sofanın odalar, servis mekânları ve eyvanlar ile çevrili olmasıdır. Genellikle dört oda, sofanın köşelerinde yer alır. Girişleri pahlıdır. Odalar arası, mutfak, wc, merdiven veya eyvanlar yer almaktadır. Mutfak, wc ve merdiven sofanın bir köşesinde yan yana yer alır. Dış sofanın sert iklime karşı korunmasız olmasına rağmen, bu plan tipinde sofa, odalar sayesinde korunaklı bir hal almıştır. Zemin katta, ortada giriş kapısı ve bu kapıya bağlantılı olarak açılan ahır, samanlık, depo bulunmaktadır. Üst katta ise sofaya bağlı odayla birlikte olan, bahçe

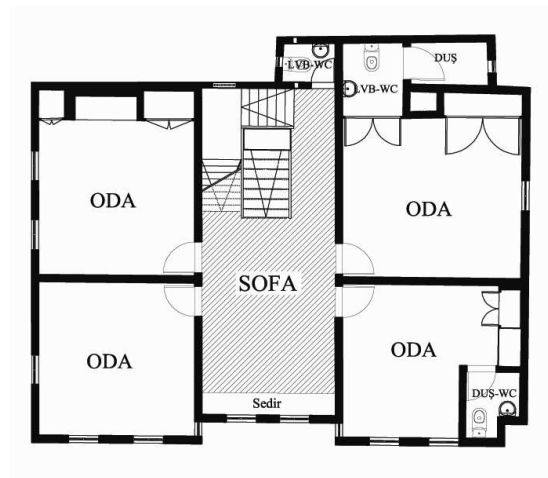
ve avluya bakarak dış çevreyle olan iletişimi sağlar [5]. (Şekil 4.2) orta sofalı plan tipine örnek verilmiştir.

Şekil 4.2. Orta sofalı plan tipine örnek [5].

4.1.3.3. İç sofalı plan tipi

İç sofalı plan tipinin ana özelliği, odaların ve servis mekanlarının sofanın iki yanında olmasıdır. Servis bölümü bu katta veya zemin kattadır. Merdiven sofada veya odalar arasındadır. Bu plan tipinde sofa merkezidir [9]. (Şekil 4.3) iç sofalı plan tipine örnek verilmiştir.

Şekil 4.3. İç sofalı plan tipine örnek [5].

4.2. Cephe Özellikleri

4.2.1. Cephe düzeni

Binaların yüksekliği, kat sayıları, giriş kapısının yeri, pencereler, çıkmalar ve çatı cephe kavramını oluşturan öğelerdir. Geleneksel evlerin cephelerine hâkim olan kat, pencere ve çıkmalarla dışa açılan ‘esas yaşam katı’dır. Bu katla birlikte eğer varsa orta kat ya da ara kat da cephelerin biçimlenmesine katkıda bulunmaktadır. ‘Esas yaşam katı’ ve orta kat seviyelerinde, cephenin orta aksında yer alan sofalar bazen pencere biçimi ya da sayısı, bazen de balkon veya kapalı çıkması ile kendini belli etmekte, sofanın yanındaki çıkmalı veya çıkmaz odalar ise bu belirginliği ortaya çıkarmaktadır. İki kanatlı giriş kapısı giriş katının ana elemanı olarak belirir. Cephe düzeninin oluşmasını etkileyen önemli diğer eleman pencerelerdir. Bu elemanlar ve cephelerin varlığı ile çıkmalar değişik cephe düzenlerini meydana getirir. Genellikle tüm cephelerde simetri gözlenmektedir. Buna göre yapılar; çok sayıda eleman barındıran hareketli cephelerdir. Hareketli cephelerde cumba, süslü ahşap, korkuluklar, kafes, konsol bulunur ve üç dört katlı büyük yapılardır. Az sayıda cephe yapısı ve eklenme olanlar, iki üç katlı büyük ancak az sayıda elemana sahip yapılardır. Düz (yalın) binalar, az sayıda eleman barındıran iki katlı yapılardır.

4.2.2. Cephe elemanları

4.2.2.1. Kapılar

Çift kanatlı ve tek kanatlı ahşap elemanlardır. Üstlerinde bir pencere veya kapının üst tarafında demir parmaklıklı açık kafesler vardır. Lentolar düz, pervazlar da sade görünümlüdür. Çift kanatlı kapılar ana girişte kullanılır. Dış kapıların ebatları 120-130 cm açıklıkta, 210-230 cm yüksekliğindedir. Tek kanatlı kapılar ikinci derecedeki girişlerde ve mesan kapılarında kullanılmıştır. Kapı açılışları mekanın içine doğru yapılmıştır. (Şekil 4.4) çift ve tek kanatlı kapı örnekleri görülmektedir.

Şekil 4.4. Çift ve tek kanatlı kapı örnekleri

4.2.2.2. Pencereleler

Ahşap pencere kullanılmaktadır. Zemin kat pencereleri, kalın taş duvar üzerinde bulunurlar. 40*40, 60*60, 90*90 boyutlarında, demir parmaklıklı, camlıdır. Üst katlarda ahşap yapıların genişliğine göre pencere genişliği 70-90cm arasında değişir. Yükseklikleri ise 170-180 cm'dir. Bu pencereler kanatlıdır. Pencerelelerin sayısı bulunduğu yüzeyin genişliğine göre değişir. Pencereleler düz lentolu ve kemerli olarak iki farklı şekilde yapılmıştır.

Düz lentolu pencereler; iki ve üç bölmelidir. Üç bölmeli pencerelerde üst ve orta kanatlar sabit alt kanatlar açılır şekilde iki bölmeli pencerelerde ise üst kanat sabit alt kanatlar açılır şekilde yapılmıştır [5]. (Şekil 4.5) düz lentolu pencere örnekleri görülmektedir.

Şekil 4.5. Düz lentolu pencere örnekleri

Kemerli pencereler; düz lentolu pencereler gibi iki veya üç bölmelidir. Cephelere estetik görünüm kazandırmak amacıyla ve önemli mekanlarda yani sofa ve eyvanlarda bu tipte pencereler kullanılmıştır. Kemerli pencerelerin en önemli özelliği lentonun kemerli oluşudur. Detayları ise diğer pencerelerle aynıdır [5]. (Şekil 4.6) kemerli pencere örnekleri görülmektedir.

Şekil 4.6. Kemerli pencere örnekleri

4.2.2.3. Çıkmalar

Çıkmalar, odalardan, sofadan, eyvandan ya da odalardan ve sofalardan oluşmuştur. Çıkma sofayı zenginleştirmek, rahat bir yer sağlamak, üst kat alanını arttırmak amacıyla yapılmıştır. Ön tarafta 2,3 veya 4'er pencere bulunur. Ahşap bant 30 cm genişliğinde 250 cm uzunluğunda ve zeminden 2m yüksekte olurlar. Genellikle yapı yüzeyine paralel olan çıkmalar ya yapı boyunca tüm cephede ya oda genişliğince köşelerde ya da sofa genişliğince cephe ortasında bulunurlar. Sofa önündeki çıkmaların bazıları ise balkon olarak düzenlenmiştir. Çıkmalar desteksiz, konsol destekli ya da payandalı olarak tasarlanmıştır. Çıkmalar zemin kattaki çarpıklıkları giderir üst mekanları da dik açığa getirir. Bunun sonucunda üçgen formlu çıkmalar oluşur. Çıkmaların açık veya kapalı tipleri vardır. Kapalı çıkmaların pencereleri vardır. Açık çıkmalı binalar çıkma cephe duvarı esas alınarak oluşturulmuştur, Çıkma pencereleri kemerli tiptedir. Çıkma girişin üstünde yer alabileceği gibi başka cephelerde de yer alabilir,. Üç katlı yapılarda birinci kat çıkması kapalı, ikinci kat çıkması ise açık tarzda yapılmıştır [9]. Çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı (Şekil 4.7), açık balkon özelliğine sahip sivil yapı (Şekil 4.8), kapalı balkon çıkma özelliğine sahip sivil yapı (Şekil 4.9) görülmektedir.

Şekil 4.7. Çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapının görünüşü

Şekil 4.8. Açık Balkon özelliğine sahip sivil yapının görünüşü

Şekil 4.9. Kapalı balkon çıkma özelliğine sahip sivil yapının görünüşü

4.2.2.4. Saçaklar

Çalışılan bölgede hemen hemen bütün konutlarda çıplak saçak görülür. Saçakların konsol mesafesi 50 – 70 cm arasında değişmektedir. Saçak altları kaplamalıdır. Motiflere çok az rastlanmaktadır. Saçak örnekleri (Şekil 4.10, Şekil 4.11) görüldüğü gibidir.

Şekil 4.10. Taraklı'dan saçak örneği

Şekil 4.11. Taraklı'dan saçak örneği

4.2.2.5. Çatılar

Genel olarak orta sofalı konutlarda kırma çatılı, dış ve iç sofalı konutlarda beşik çatı tipine rastlanmaktadır.Orta sofalı evlerde çatının kırma ve en yüksek noktasının sofanın ortasına denk getirilmesiyle sofanın tavanı diğer hacimlere göre yükseltilerek yapılmıştır. İç sofalı konutlarda mahya sofanın ortasına denk getirilmiştir. dış sofalı konutlarda ise mahya oda sırasının sofa duvarı üzerindedir. Yağmur olukları sonra ilave edilmiştir.Çatı örnekleri (Şekil 4.12, Şekil 4.13) görülmektedir.

Şekil 4.12. Taraklı'dan çatı örneği

Şekil 4.13. Taraklı'dan çatı örneği

4.2.3. Cephe tipleri

Taraklı'daki geleneksel Türk evleri düz cepheli, çıkmalı cephe özelliktedir .Çıkmalı cepheler çıkmanın tipine göre farklılıklar gösterir. Kat yüksekliği, çıkmalar, pencere düzeni, cephe düzeni cephe tipini oluşturur. Ortadan ve gönye çıkma olarak iki şekildedir.Aşağıda düz cephe ve çıkma cepheye örnek geleneksel Türk evleri görülmektedir [8]. Taraklı'dan düz cephe özelliği gösteren sivil yapı örnekleri (Şekil 4.14, Şekil 4.15) Taraklı'dan çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı örnekleri (Şekil 4.16, Şekil 4.17) görülmektedir.

Şekil 4.14.Taraklı'dan düz cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği

Şekil 4.15. Taraklı'dan düz cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği

Şekil 4.16. Taraklı'dan çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği

Şekil 4.17. Taraklı'dan çıkma cephe özelliği gösteren sivil yapı örneği

4.3. Sokak Analizleri

4.3.1. Yapıların fiziksel durumları

Yapım sistemleri açısından gruplandırıldığında; 651 yapıdan %74'lük bölüme ait 484 adet yapının ahşap karkas yapı olduğu, %25'lik bölüme ait 160 adet yapının betonarme yapı olduğu ve %1'lik bölüme ait 7 adet yapının da kâgir yapı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır [5]. (Tablo 4.1) yapıların yapım sistemlerinin adetleri ve %' lik oranları verilmiştir.

Tablo 4.1. Yapıların yapım sistemlerinin adetleri ve %' lik oranları

Ahşap Karkas Yapılar	Betonarme Yapılar	Kagir Yapılar	Toplam
484	160	7	651
%74	%25	%1	%100

Yapıların fiziksel durumlarının analizi yapılırken iyi, orta kötü ve yıkıntı durumları dikkate alınarak binanın sadece dış kısımları incelenmiştir.

İyi durumda olan yapılar; bu durumda olan yapılar özellikle strüktürel olarak sorunsuz gözükürken; kısmi bakım ve onarımlarla var olan küçük sorunları giderilebilecek taşıyıcı sistemi , iç yapısı, dış yapısı ve çatı örtüsü bakımından iyi olması gereken yapılardır [10]. İyi durumda olan yapılara örnekler (Şekil 4.18, Şekil 4.19) görülmektedir.

Şekil 4.18. İyi durumda olan yapı örneği

Şekil 4.19. İyi durumda olan yapı örneği

Orta durumda olan yapılar; bu yapıların sorunları vardır, ama bunlar yapının kullanılmayacak derecede hasarlı olduğunu göstermez. Bu gruba sıva çatlakları, atmosferik etkilerden ötürü cephede görülen kararmalar, yüzeyi kaplayan kısmi bitki tabakası gibi dış etkenlere giren yapılar onarım gerektirmektedirler [10]. Söveler, dış merdiven basamaklarında kopmalar, erimeler veya çatıda bölgesel bozulmalar gibi kısa süreli müdahaleler ile giderilecek sorunları olan yapılardır. Orta durumda olan yapıların taşıyıcı sistemi, iç yapısı, dış yapısı ve çatı örtüsü bakımından orta durumda olması gerekir. Orta durumda olan yapılara örnekler (Şekil 4.20, Şekil 4.21) görülmektedir.

Şekil 4.20. Orta durumda olan yapı örneği

Şekil 4.21. Orta durumda olan yapı örneği

Kötü durumda olan yapılar; bu gruba dahil olan yapılar için restorasyon uygulaması gerekmektedir. Strüktürel müdahaleye gerek duyarlar. Yanlış onarımlarla özgün elemanlarını yitirmiş binalar da, bu gruba dahil edilmelidir. Kötü durumda olan yapılar taşıyıcı sistemi, iç ve dış yapısı, çatı örtüsü kötüdür [10]. Kötü durumda olan yapı örnekleri (Şekil 4.22, Şekil 4.23) görülmektedir.

Şekil 4.22. Kötü durumda olan yapı örneği

Şekil 4.23. Kötü durumda olan yapı örneği

Yıkıntı durumunda olan yapılar;döşemeleri ve çatısı yıkılmış, yalnızca cephesini oluşturan bu yapı sadece kendi bulunduğu parselde değil, yanındaki yapılar için de

tehlike yaratmaktadır [10]. Yıkıntı durumda olan yapı örneği (Şekil 4.24) görüldüğü gibidir.

Şekil 4.24. Yıkıntı durumda olan yapıya örnek

4.3.2. Yapıların kat adetleri

Kat adetleri açısından gruplandırıldığında; toplam 651 yapıdan % 72'lik en büyük bölümünü zemin kat ve üstünde bir kata sahip toplam 469 adet yapı oluşturur. Bunu %16'lık oranla zemin kat ve üstünde iki kata sahip toplam 107 adet yapı izler. Tek kata sahip yapılar ise % 10 oranındadır ve toplam 64 adettir. Zemin kat ve üstünde üç katı ve daha fazla olan 11 adet yapı vardır bu da %2'lik bir orana sahiptir. Taraklı'nın özgün karakterini bozan betonarme yapılar mevcuttur. Taraklı'nın mimari dokusunu oluşturan yapılar genellikle iki ve üç katlıdır [5]. (Tablo 4.2) yapıların kat adetleri ve %' lik oranları verilmiştir.

Tablo 4.2. Yapıların kat adetleri ve %' lik oranları

Zemin kat+1katasahip yapılar	Zemin kat+2 kata sahip yapılar	Tekkata sahip yapılar	Zemin kat+üç kat ve daha fazla kata sahip yapılar	Toplam
469	107	64	11	651
%72	%16	%10	%2	%100

4.3.3. Korunacak yapılar

Yapılan incelemeler sonucunda toplam 651 yapıdan %50'lik bölüme ait 326 adet yapının aynen korunması gereken yapılar olduğu, bunu izleyen %22'lik bölüme ait 144 adet yapının cephesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek eski yapılar olduğu, %24'lik bölüme ait 155 adet yapının cephesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek yeni yapılar olduğu, %0,3'lük bölüme ait 2 adet yapının kitlesinde yapılacak değişikliklerle çevresine uyum sağlayabilecek eski yapılar olduğu, %3'lük bölüme ait 21 adet yapının kitlesinde yapılacak değişikliklerle çevresine uyum sağlayabilecek yeni yapılar olduğu ve %0,3'lük bölüme ait 2 adet yapının da yıkılması gerekli yapılar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır [5]. (Tablo 4.3) korunacak yapıların kat adetleri ve %'lik oranları verilmiştir.

Tablo 4.3. Korunacak yapıların kat adetleri ve %'lik oranları

Aynen korunması gereken yapılar	326	%50
Yapının cephesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek eski yapılar	144	%22
Yapının cephesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek yeni yapılar	155	%24
Kitlesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek eski yapılar	2	%0,3
Kitlesinde yapılacak değişikliklerle çevreye uyum sağlayabilecek yeni yapılar	21	%3
Yıkılması gerekli yapılar	2	%0,3
Toplam	651	%100

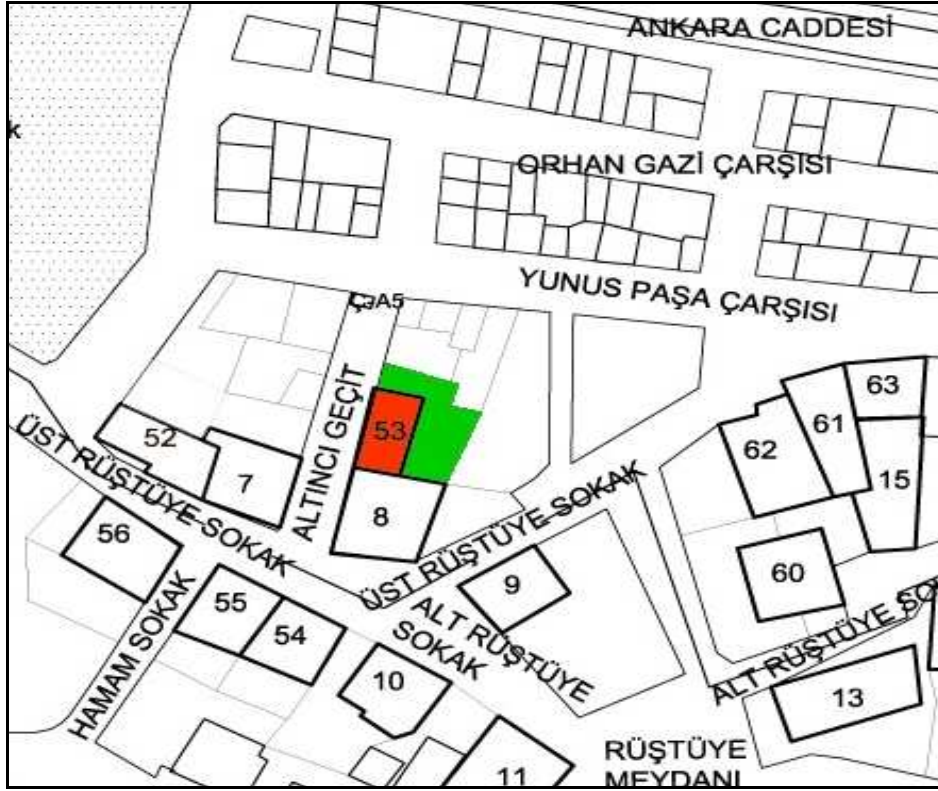
BÖLÜM 5. HALİM DÜZGÜN EVİ'NİN RÖLÖVE, RESTORASYON PROJELERİ VE KORUMA ÖNERİLERİ

5.1. Yapının Konumu Ve Genel Özellikleri

Yapı Sakarya ili Taraklı ilçesi, Hacı Murat Mahallesi, Kozcağız Sokak, 3 pafta, 323 no'lu parselde yer almaktadır. Toplam bina alanı 195,39 m² üzerine inşa edilmiş olup toplam iki katlıdır. Yapım sistemi olarak; taş temel üzerine ahşap karkas arası kerpiç dolgudur. Yapı, zemin, birinci kat ve cihannümadan oluşmaktadır. Orijinal ve bugünkü kullanımı konuttur. Yapının beşik çatısı alaturka kiremitle örtülüdür. Yapı 1950 yılında inşa edilmiştir.

Şekil 5.1. Halim Düzgün Evi'nin ön cephe görünüşü

Şekil 5.2. Halim Düzgün Evi'nin plan örneği

5.2. Rölöve Raporu

Yapıya giriş Ankara caddesine bakan güney cephesindeki çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Yapının plan özellikleri zamanla özgünlüğünü yitirerek zemin kattan üst kata çıkış doğu cephesindeki ahşap ankastre merdivenle yapılmaktadır. İç mekândaki merdiven ise kaldırılmıştır. Atmosferik şartlardan dolayı meydana gelen yağış suları çatı örtüsündeki bozulmalara yol açarak suyun içeri girmesi hem iç mekânda hem de çatının konstrüksiyon elemanlarında çürümelere yol açmıştır. Çatı kiremitlerinin birçoğunda kırılmalar mevcuttur. Bacalarda da hasarlar vardır.

Yapının en gösterişli cephesi güney cephedir. Zemin katta İspanyol tipi pencere, birinci katta çıkmanın ön yüzündeki pencereler ise geniş dikdörtgen formudur. Beşik çatılı cihannümasının ön yüzünde İspanyol tipi pencere, cihannümanın yan cephelerinde de birer adet giyotin tipi pencere bulunmaktadır. Batı cephesinde tek bir pencere vardır. Arka cephede eklemeler vardır. Bu da yapının özgün dokusunu bozmuştur. Bina giriş kapısı ve üst kata çıkış merdiveni (Şekil 5.3), yapının ön ve

arka cephe görünüşleri (şekil 5.4.), yapının sağ ve sol yan cephe görünüşleri (şekil 5.5) görölmektedir.

şekil 5.3. Bina giriş kapısı ve üst kata çıkış merdiven görünüşleri

şekil 5.4. Yapının ön ve arka cephe görünüşleri

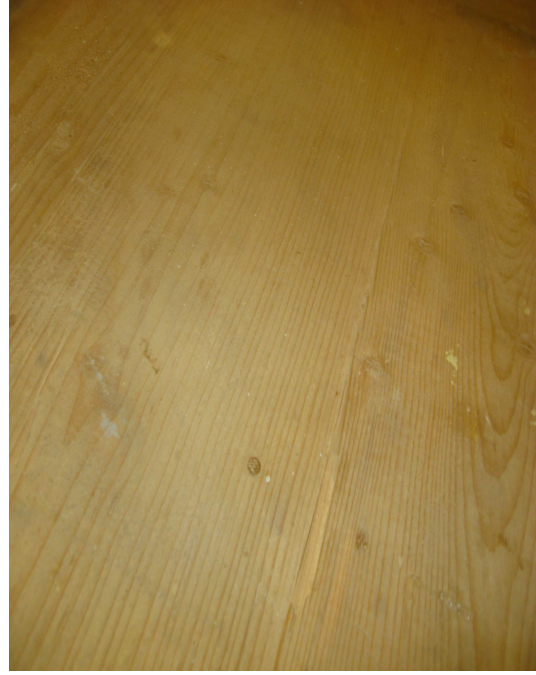

Şekil 5.5. Yapının sağ ve sol yan cephe görüntüleri

Zemin katta iki adet oda, wc, mutfak, depo ve hol bulunmaktadır. Zemin katta temel üst kotu; döşeme kotundan daha yukarıdadır. Temelin üst kısmı odalarda sedir olarak, mutfakta ise biraz daha yükseltilerek tezgâh olarak dizayn edilmiştir. Odalarda sedir mutfakta da bir adet ocak bulunmaktadır. Fakat ocak kullanılmamaktadır. Bu kat kullanıldığı için birinci kata göre bakımlıdır. tezgah ve ocak görüntüleri (Şekil 5.6), mutfak ahşap tavan ve yer döşemeleri (Şekil 5.7) görülmektedir.

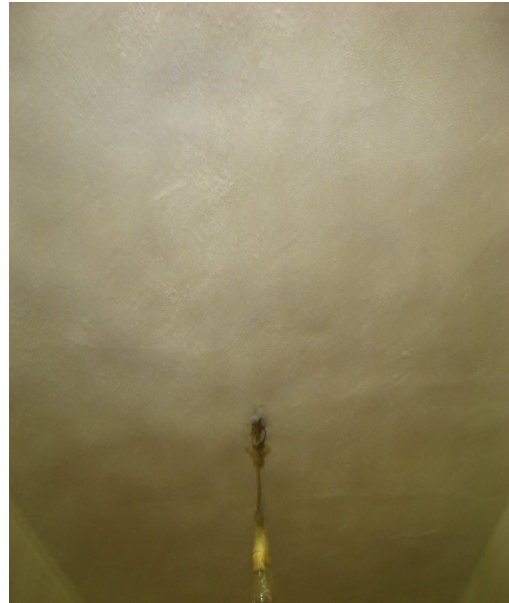

Şekil 5.6. Tezgah ve ocak görüntüleri

Şekil 5.7. Mutfak ahşap tavan ve yer döşemeleri

Zemin katta duvarlar beton sıvalıdır. Odalarda zemin ahşap olup, duvarlar ve tavanlar beton sıvadır. Zemin kat duvar ve tavan görünüşleri (Şekil 5.8), zemin kat pencere ve ahşap yer görünüşleri (Şekil 5.9) görülmektedir.

Şekil 5.8. Zemin kat duvar ve tavan görünüşleri

Şekil 5.9. Zemin kat pencere ve ahşap yer görüntüleri

Zemin kattaki depo bölümü boş olup kullanılmamaktadır. Bu bölümde zemin ve tavan döşemesi yoktur. Depo kapı ve yer görüntüleri (Şekil 5.10), depo duvar ve ahşap tavan görüntüleri (Şekil 5.11) görülmektedir.

Şekil 5.10. Depo kapı ve yer görüntüleri

Şekil 5.11. Depo duvar ve ahşap tavan görünüşleri

Birinci katta iki oda, wc ve sofa bulunmaktadır. Orta sofalı plan özelliğine sahip olup geleneksel Türk evi özelliğine sahiptir. Birinci kat girişinde hol karşımıza çıkar. Bu hol mutfakın bölünmesiyle oluşmuştur. Holden sofaya geçişi sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Holde mutfak bulunmaktadır. Mutfakta raflar, ocak ve dolap vardır. Dolap gusülhane amaçlı kullanılmaktadır. Gusülhane yapının arka cephesine doğru genişletilmiştir. Ocağın yanında tezgâh ve tezgâhtan yukarı olan kısımda raf vardır. Üst kat hol ve mutfak raf görünüşleri (Şekil 5.12) , üst kat mutfak ocak ve ahşap yer görünüşleri (Şekil 5.13) , üst kat mutfak duvar ve ahşap tavan görünüşleri (Şekil 5.14) görülmektedir.

Şekil 5.12. Üst kat hol ve mutfak raf görünüşleri

Şekil 5.13. Üst kat mutfak ocak ve ahşap yer görünüşleri

Şekil 5.14. Üst kat mutfak duvar ve ahşap tavan görünüşleri

Zemin katın planı ile birinci katın planı benzer özellikte tasarlanarak yapılmamıştır. Birinci katın çıkmasında sedir vardır. Fakat odalarda sedir yoktur. Birinci kattan beşik çatılı cihannümaye sofadaki merdivenle çıkılmaktadır. Cihannüma depo olarak kullanılmaktadır. Zemin kat ahşap karkas arası kerpiç dolgu, üzeri beton sıva, birinci kat ve cihannüma ahşap karkas arası kerpiç dolgu ve çamur sıvadır. Birinci kat ve cihannüma kullanılmadığı için bakımsızdır. Duvar bünyesinde ve yüzeylerde hasarlar vardır. Sıvalarda büyük oranda bozulmalar mevcuttur. Yapının birinci kat pencereleri, cihannüma pencereleri ve birinci kat kapıları bakımsızdır. Ahşap yer ve tavan döşemelerinde seyimler vardır. Cihannüma katına çıkış merdiveni ve yukarı çıkışı sağlayan kapatılmış merdiven görünüşleri (Şekil 5.15), üst kat ahşap yer ve tavan görünüşleri (Şekil 5.16), ahşap kapı ve lavabo görünüşleri (Şekil 5.17) ve cihannüma katı pencere-duvar görünüşleri (Şekil 5.18) görülmektedir.

Şekil 5.15. Cihannüma katına çıkış merdiveni ve yukarı çıkışı sağlayan kapatılmış merdivenin görüşleri

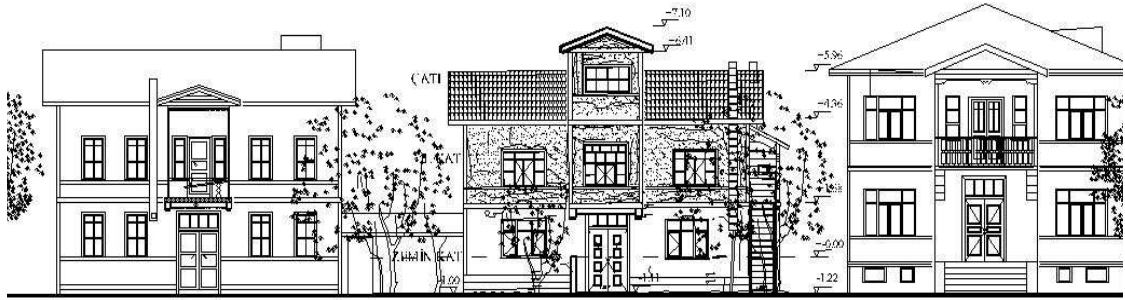
Şekil 5.16. Üst kat ahşap yer ve tavan görüşleri

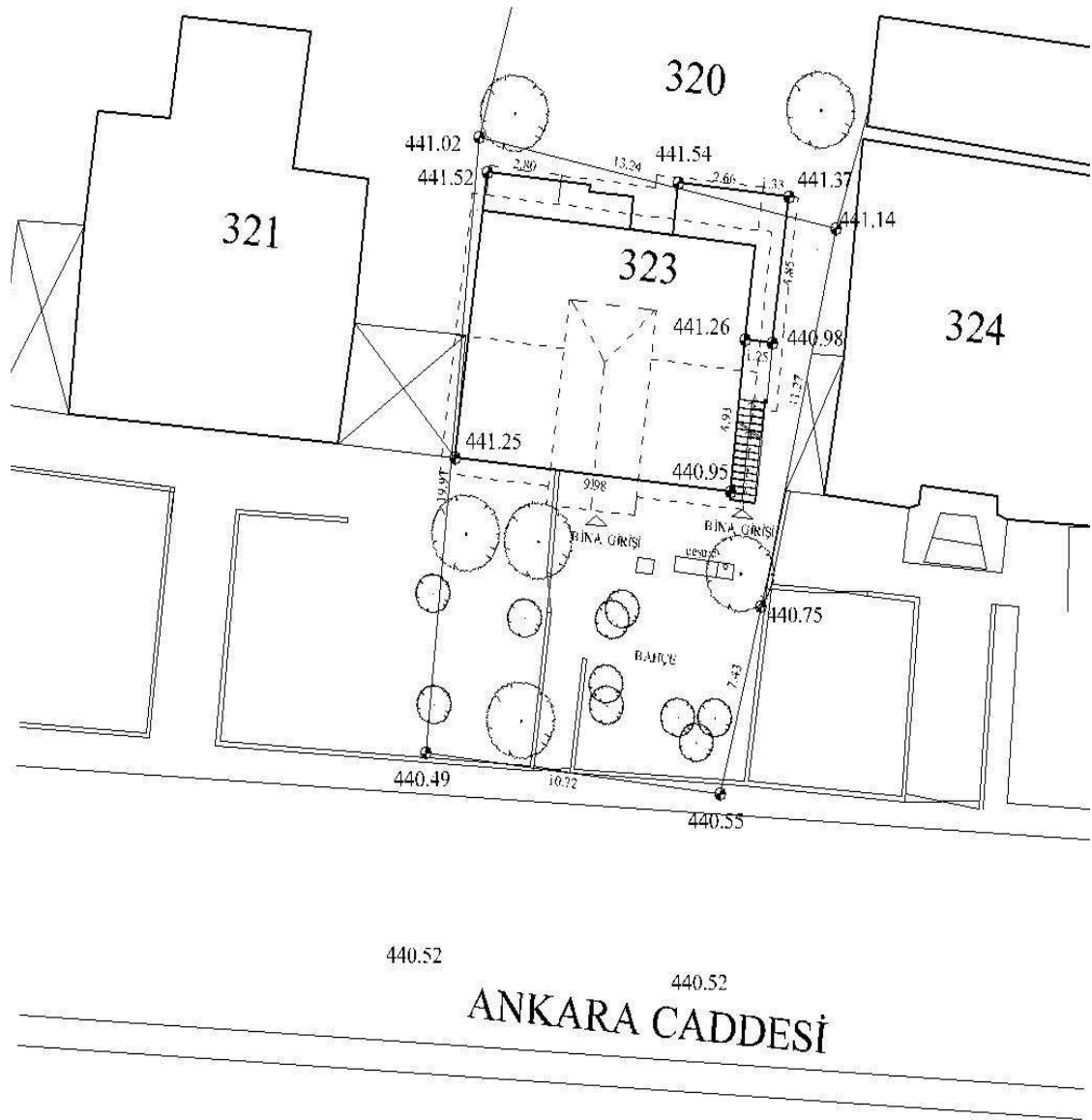
Şekil 5.17. Ahşap kapı ve lavabo görüntüleri

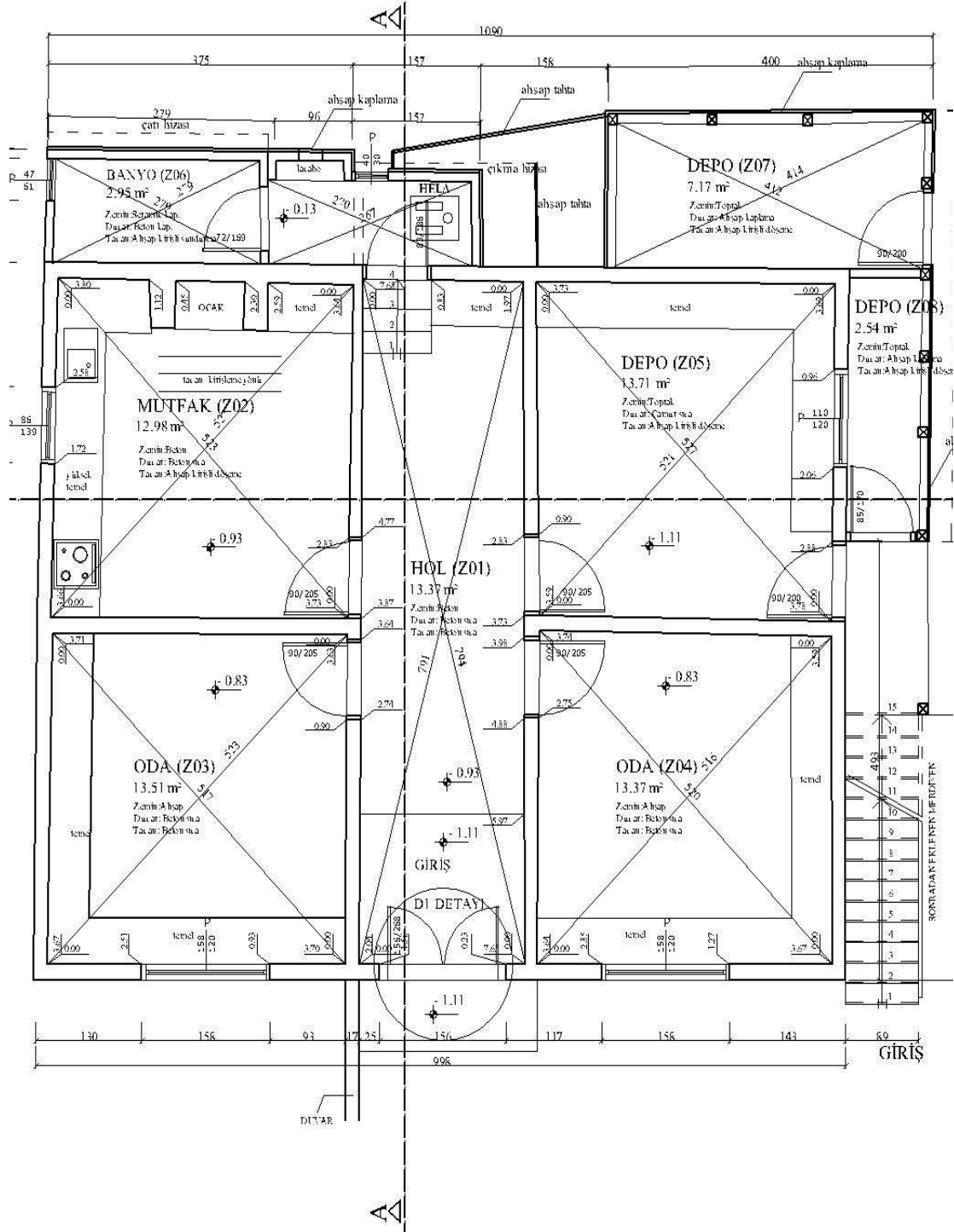
Şekil 5.18. Cihannüma katı pencere ve duvar görüntüleri

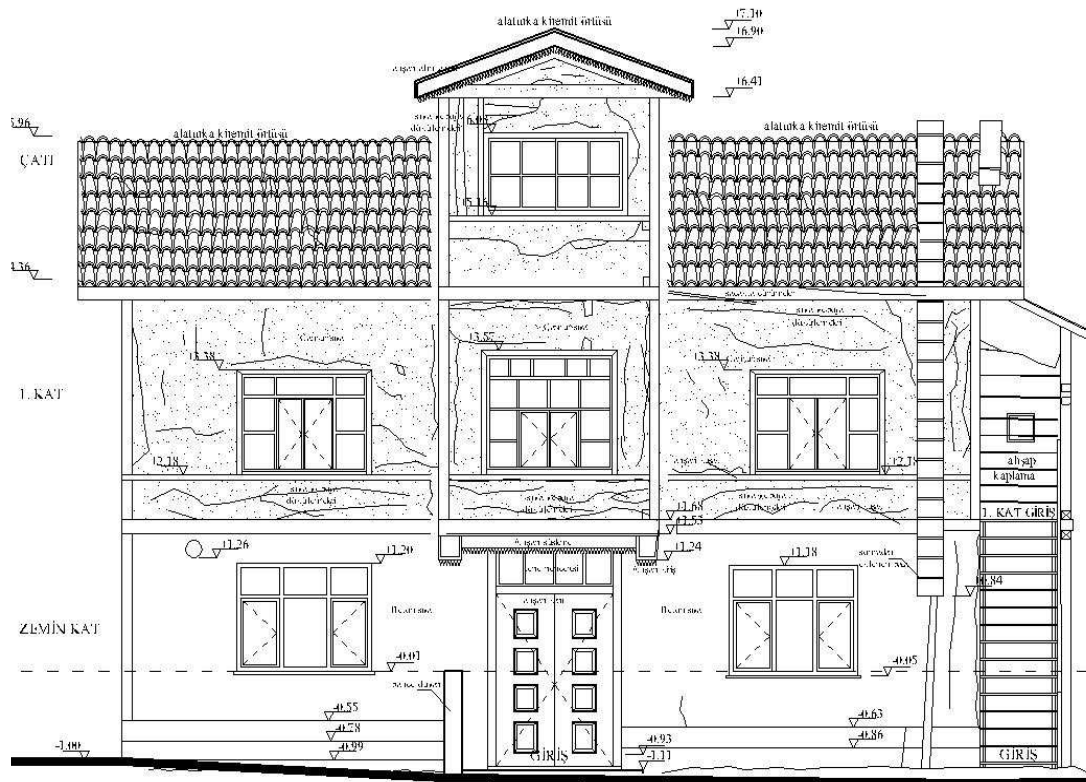
SİLÜET 1/200

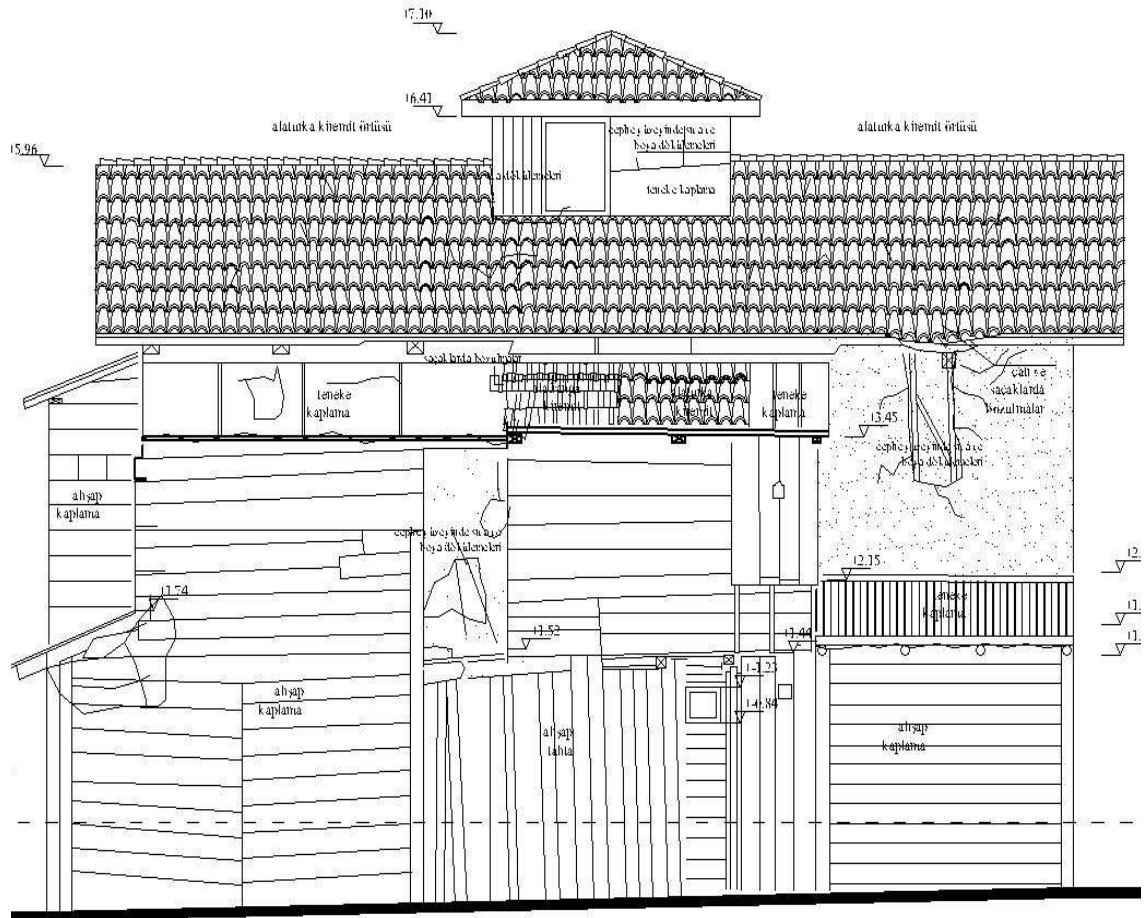
Şekil 5.19. Halim Düzgün Evi'nin rölöve vaziyet planı

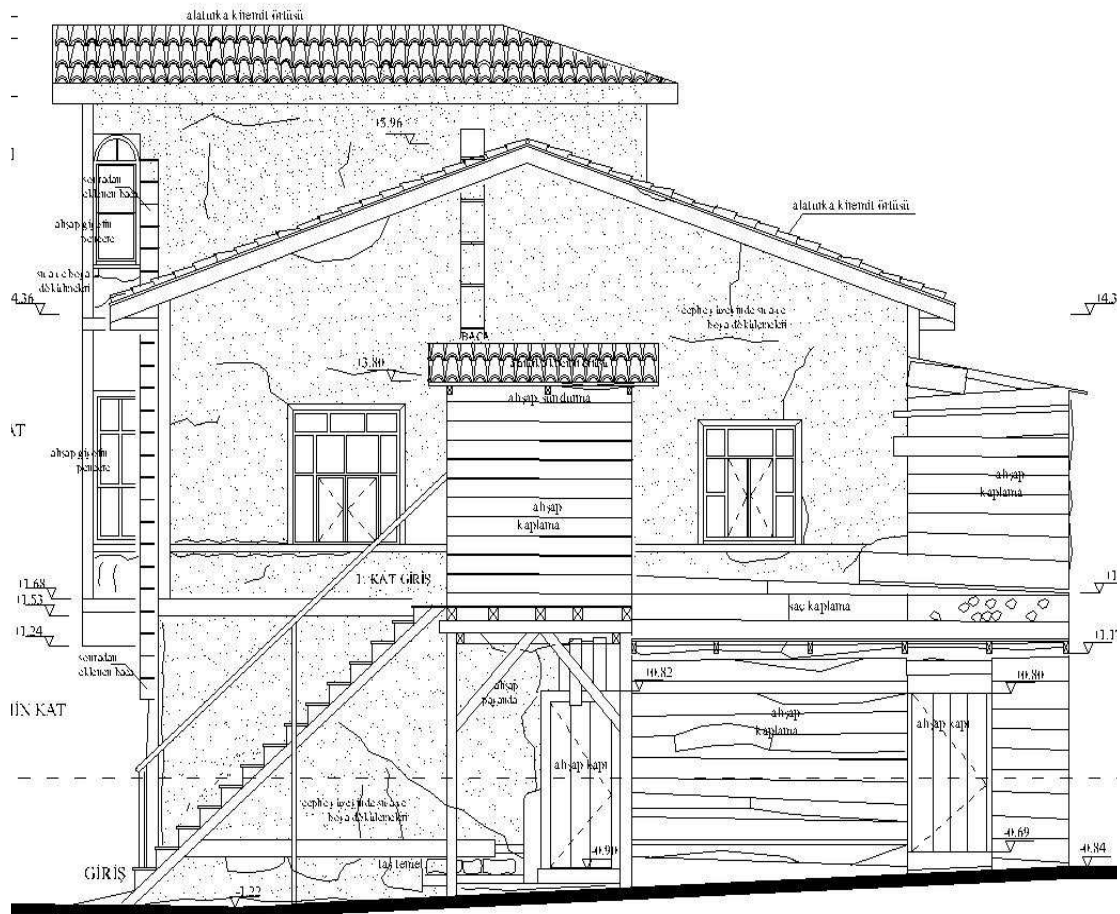
Şekil 5.20. Halim Düzgün Evi'nin röleve zemin kat planı

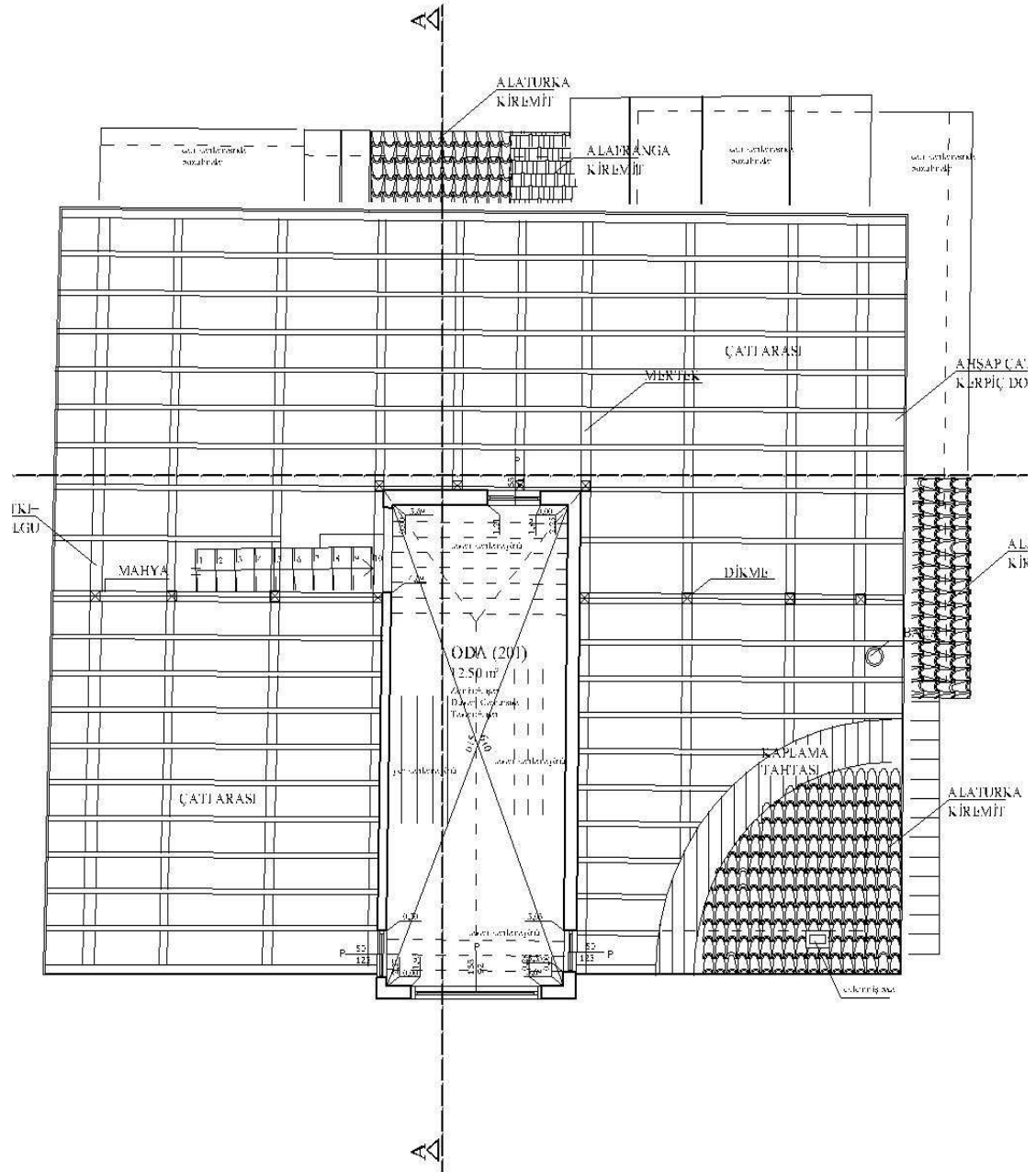
Şekil 5.22. Halim Düzgün Evi'nin rölöve ön cephesi

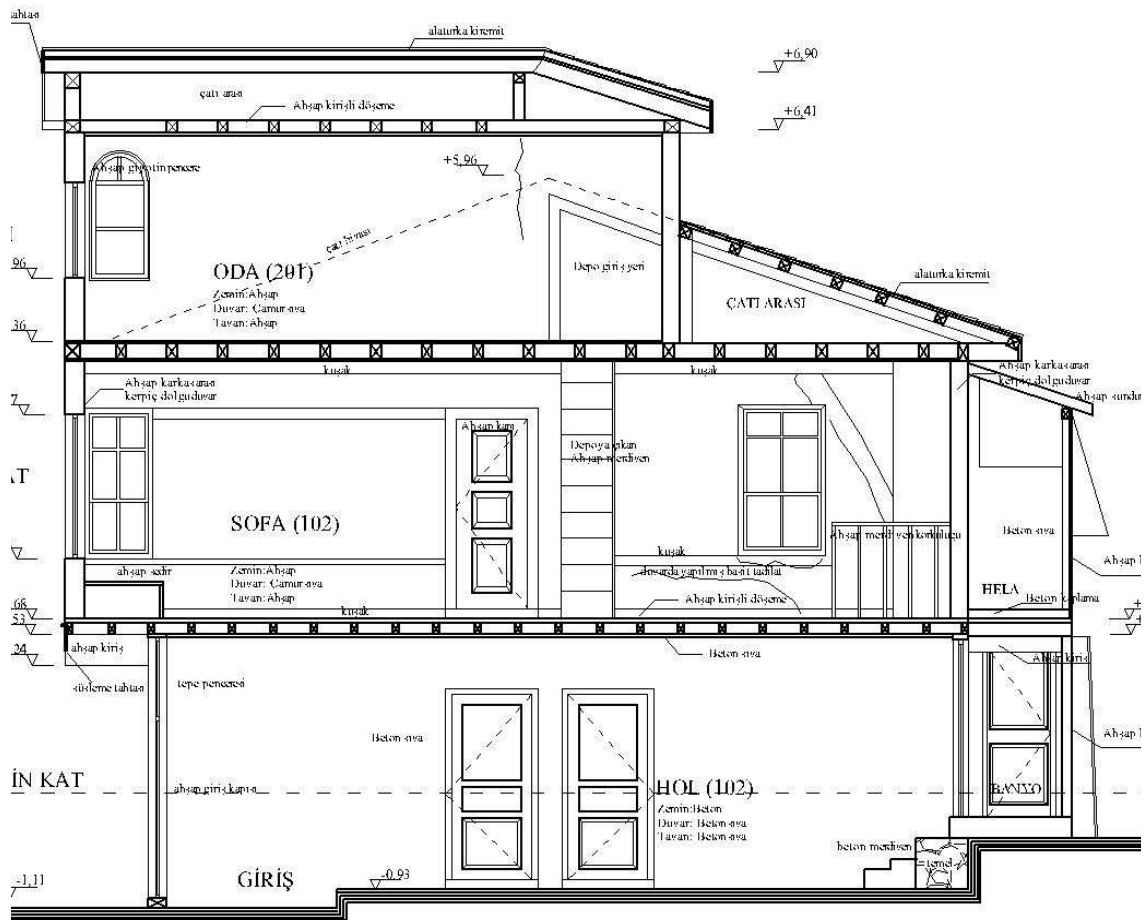
Şekil 5.23. Halim Düzgün Evi'nin rölöve arka cephesi

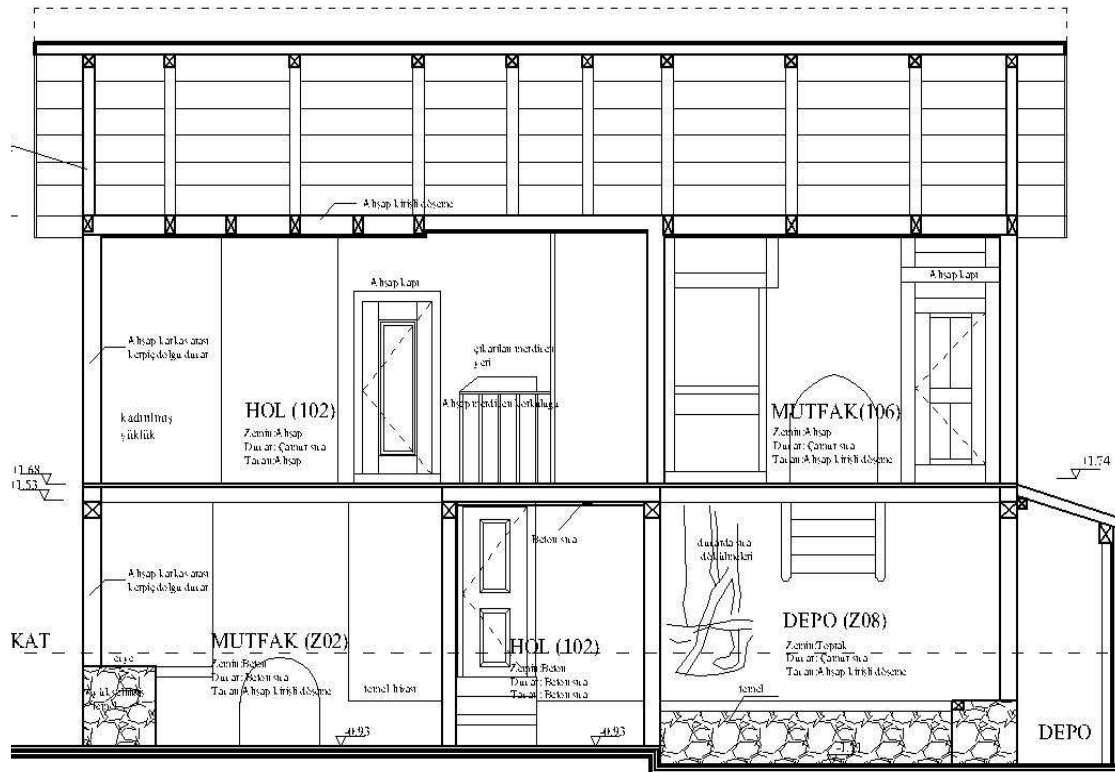
Şekil 5.24. Halim Düzgün Evi'nin rölöve sağ yan cephesi

Şekil 5.25. Halim Düzgün Evi'nin rölöve çatı planı

Şekil 5.26. Halim Düzgün Evi'nin rölöve a-a kesiti

Şekil 5.27. Halim Düzgün Evi'nin rölöve b-b kesiti

5.3. Restorasyon Raporu

5.3.1. Plan özellikleri

Yapıya giriş Ankara caddesine bakan güney cephesindeki çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Yapının plan özellikleri zamanla özgünlüğünü yitirerek zemin kattan üst kata çıkış doğu cephesindeki ahşap ankastre merdivenle yapılmaktadır. İç mekândaki merdiven ise kaldırılmıştır. Zemin katta iki adet oda, wc, mutfak, depo ve hol bulunmaktadır. Birinci katta ise iki oda, wc ve sofa bulunmaktadır. Orta sofalı plan özelliğine sahip olup geleneksel Türk evi özelliğine sahiptir. Birinci kat girişinde hol karşımıza çıkar. Bu hol mutfağın bölünmesiyle oluşmuştur. Holden sofaya geçişi sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Holde mutfak bulunmaktadır. Mutfaktaki dolap gusülhane amaçlı kullanıldığı için yapının arka cephesine doğru genişletilmiştir. Zemin katın planı ile birinci katın planı benzer özellikte tasarlanarak yapılmamıştır. Birinci kattan beşik çatılı cihannümaya sofadaki merdivenle çıkılmaktadır. Cihannüma depo olarak kullanılmaktadır.

5.3.2. Cephe özellikleri

Zemin kat ahşap karkas arası kerpiç dolgu, üzeri beton sıva, birinci kat ve cihannüma ahşap karkas arası kerpiç dolgu ve çamur sıvadır. Duvar bünyesinde ve yüzeylerde hasarlar vardır. Sıvalarda büyük oranda bozulmalar mevcuttur. Yapının en gösterişli cephesi güney cephedir. Zemin katta İspanyol tipi pencere, birinci katta çıkmanın ön yüzündeki pencereler ise geniş dikdörtgen formludur. Beşik çatılı cihannümasının ön yüzünde İspanyol tipi pencere, cihannümanın yan cephelerinde de birer adet giyotin tipi pencere bulunmaktadır. Batı cephesinde tek bir pencere vardır. Arka cephede eklemeler vardır. Bu da yapının özgün dokusunu bozmuştur.

5.3.3. Restorasyon uygulaması

5.3.3.1. Planda restorasyon uygulaması

Yapının hasar durumu dikkate alındığında uygulama aşamasında yapılacak işlemleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

1. İlk önce çatı kiremitleri ve bozulmuş konstrüksiyon elemanları sökülüp yenileri ile değiştirilmeli, özgün yapım sistemi ve malzeme ile yalıtım sağlanacak şekilde yapılmalıdır.
2. Duvarlarda raspa yapılarak taşıyıcı sistemin ne durumda olduğuna bakılmalı ve uygun malzemeyle değiştirilmelidir.
3. İyi durumda olan elemanlar da temizlenmeli gerekirse yerinde bakımı yapılmalıdır. Bozulmuş elemanlar özgün malzemeye uygun malzemeyle değiştirilmelidir.
4. Duvar dolguları uygun malzeme ve tekniklerle yapılmalı, iç duvarlar da bağdadi sıva tekniğiyle sıvanmalıdır.
5. Ahşap pencereler özgünlüğü bozulmadan onarılmalı, çok kötü durumda olan pencereler yenisiyle değiştirilmelidir.
6. Ahşap kapı ve döşemelerin bakımları yapılmalı, çatıdan su almasından kaynaklanan bozulmuş tavanlar onarılmalıdır.
7. Merdiven basamak ve korkulukları özgünlüğü bozulmadan yeniden yapılmalıdır.
8. Odalardaki dolaplar korunmalı ve yerinde onarımlarla tekrar kullanılabilir hale getirilmelidir.

9. Cephe kaplamasında zemin kat kerpiç üzeri kireç badana üst kat ise ahşap kaplama olarak aslına uygun şekilde yapılmalıdır.

Zemin katın planı ile birinci katın planı benzer özellikte tasarlanarak yapılmamıştır. Odalarda sedir yoktur. Bu kat şahıs tarafından kullanıldığı için kullanıma uygun hale getirilmiştir. Fakat ahşap pencereler, kapılar, yer ve tavan döşemelerinin özgünlüğünün bozulduğu için aslına uygun hale getirilecektir.

Z01 no.lu holün giriş kısmı doğal taş kaplama, beton sıvalı olan duvarların sıvası çamur sıva olacak, tavan döşemesi de ahşap kaplama olacaktır.

Z02 no.lu mutfağın kullanım amacı değiştirilmeden yine mutfak olarak onarımı yapılacaktır. Ahşap kapı, pencere özgün hale getirilecektir. Mutfakta bulunan ocak onarılarak kullanıma uygun hale getirilecektir. Tavan döşemesi ve yer döşemesi ahşap olacaktır. Duvarlar çamur sıva olacaktır.

Z03 no.lu odanın tavan döşemesi ve yer döşemesi ahşap olacaktır. Kapı sedir ve pencerenin mukavemeti arttırılacak ve aslına uygun hale getirilecektir. Duvarlar çamur sıva olacaktır.

Z04 no.lu odanın tavan döşemesi ve yer döşemesi ahşap olacaktır. Kapı sedir ve pencerenin mukavemeti arttırılacak ve aslına uygun hale getirilecektir. Duvarlar çamur sıva olacaktır.

Z05 no.lu depo olarak kullanılan bu bölüm oda olarak değiştirilecektir. Tavan döşemesi ve yer döşemesi ahşap olacaktır. Duvarlar çamur sıva olacaktır.

Z06 no.lu wc banyo olarak değiştirilmiştir. Tavan döşemesi ahşap kaplama, yer döşemesi de seramik olarak yapılacaktır. Z07 no.lu depo kaldırılmıştır.

Birinci katta iki oda, wc ve sofa bulunmaktadır. Orta sofalı plan tipinde olup geleneksel Türk evi özelliğine sahiptir.

101 no.lu giriş, zemin kattan üst kata çıkışı sağlayan merdiven iç mekândan kaldırılmış doğu cephesindeki ahşap ankastre merdivenle çıkış sağlanmıştır.

102 no.lu Sofanın zemininde mekanik etkilerin neden olduğu fiziksel bozulmalar giderilerek ahşap malzememin mukavemeti arttırılacaktır. Ahşap yer ve döşemelerinde sehimler vardır. Ahşap olan tavan, kapı, pencere ve sedir onarılarak mukavemeti arttırılacaktır. Duvarda oluşan bozulmalar giderilecektir. Duvarlar çamur sıva olup aslına uygun olarak onarılacaktır. Sofadan sonradan kaldırılmış dolap aslına uygun olarak tekrar konulacaktır.

103 no.lu odanın zemininde mekanik etkilerin neden olduğu fiziksel bozulmalar onarılacak ve malzemenin mukavemeti arttırılacaktır. Ahşap yer ve döşemelerinde sehimler vardır. Ahşap olan tavan, kapı ve pencere onarılacaktır. Duvarda oluşan bozulmalar giderilecektir. Duvarlar çamur sıva olup aslına uygun olarak onarılacaktır.

104 no.lu odadaki zeminde hasarlar onarılarak ahşap malzememin mukavemeti arttırılıp kullanımında süreklilik sağlanacaktır. Ahşap yer ve döşemelerinde sehimler vardır. Ahşap olan tavan, kapı ve pencere onarılacaktır. Duvarda oluşan bozulmalar giderilecektir. Duvarlar çamur sıva olup aslına uygun olarak onarılacaktır.

105 no.lu hol birinci katın girişinde karşımıza çıkar. Bu hol mutfağın bölünmesiyle oluşmuştur. Holden sofaya geçişi sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Yer ve tavan döşemesi ahşap olacaktır. Duvarlar çamur sıva olup aslına uygun olarak onarılacaktır.

106 no.lu mutfakta raflar, ocak ve dolap vardır. Dolap gusülhane amaçlı kullanılmaktadır. Gusülhane yapının arka cephesine doğru genişletilmiştir. Ocağın yanında tezgâh ve tezgâhtan yukarı olan kısımda raf vardır. Bu bölümün kullanım amacı değiştirilmeden yine mutfak olarak onarımı yapılacaktır. Ahşap kapı, pencere ve dolap onarılacaktır. Yer ve tavan döşemesi ahşap olacaktır. Mutfakta bulunan ocaktaki bozulmalar onarılarak kullanımına uygun hale getirilecektir. Dolap gusülhane amaçlı kullanıldığı için sonradan arka cepheye doğru genişletilmiştir.

Sonradan yapılan bu yer kaldırılacaktır. Aslına uygun olarak dolap amaçlı olarak kullanılan bu bölüm yine dolap olarak kullanılacaktır. Duvarlar çamur sıva olup aslına uygun olarak onarılacaktır. Tezgâh yapılacaktır. Merdiven tamamıyla değiştirilip yapıya estetiklik kazandıracak kullanışlı bir merdiven yapılacaktır.

107 no.lu banyo, zemin kattaki banyo boyutlarında genişletilecek, tavan döşemesi ahşap olacak, yer döşemesi ise seramik kaplama olacaktır.

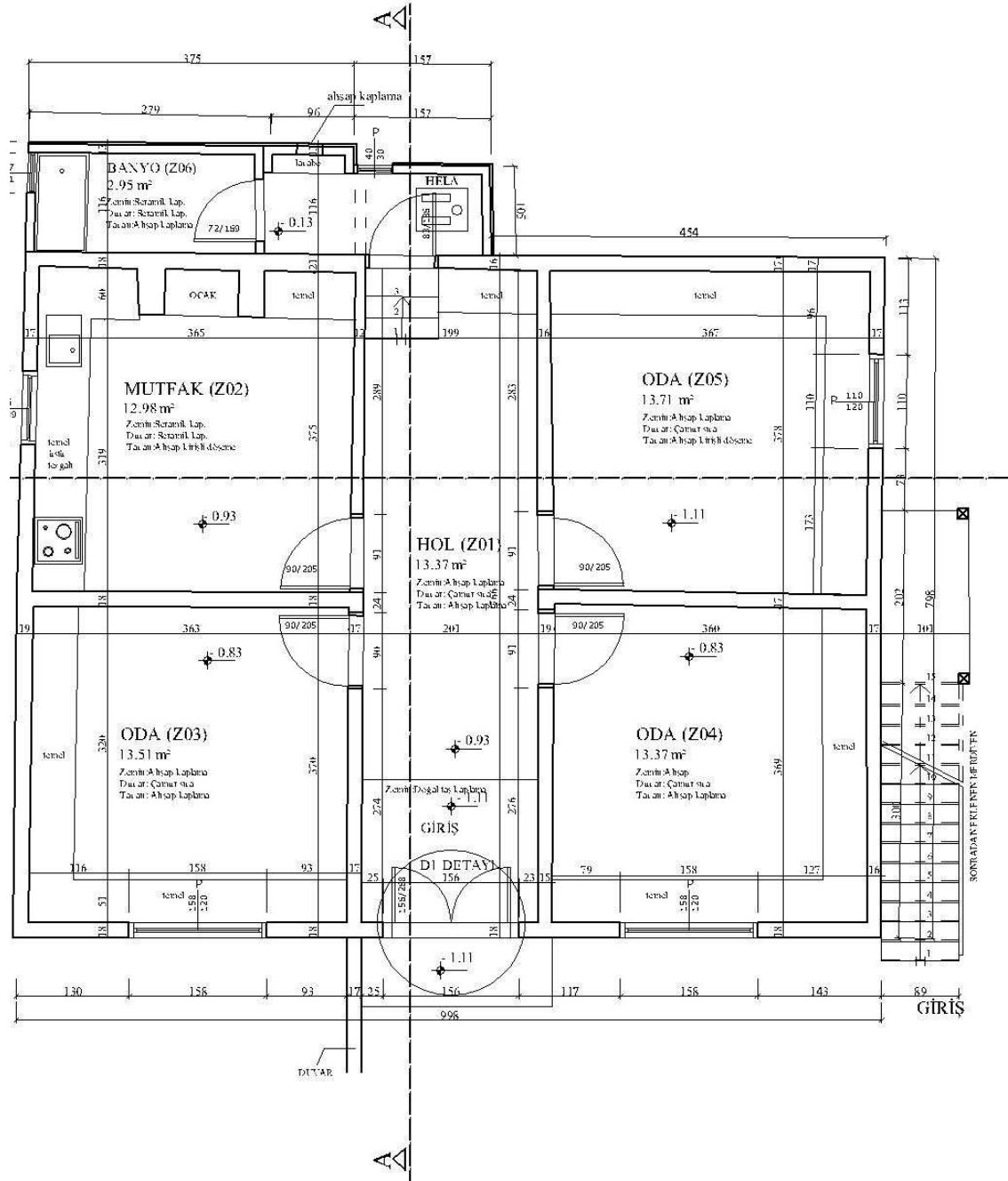
Birinci kattan beşik çatılı cihannümaya sofadaki merdivenle çıkılmaktadır. Cihannüma depo olarak kullanılmaktadır. Ahşap olan tavan, kapı, pencere onarılarak mukavemeti arttırılacaktır. Duvarda oluşan bozulmalar giderilecektir. Cihannüma katına çıkış sağlayan merdiven basamakları genişletilecektir.

5.3.3.2. Cephelerde restorasyon uygulaması

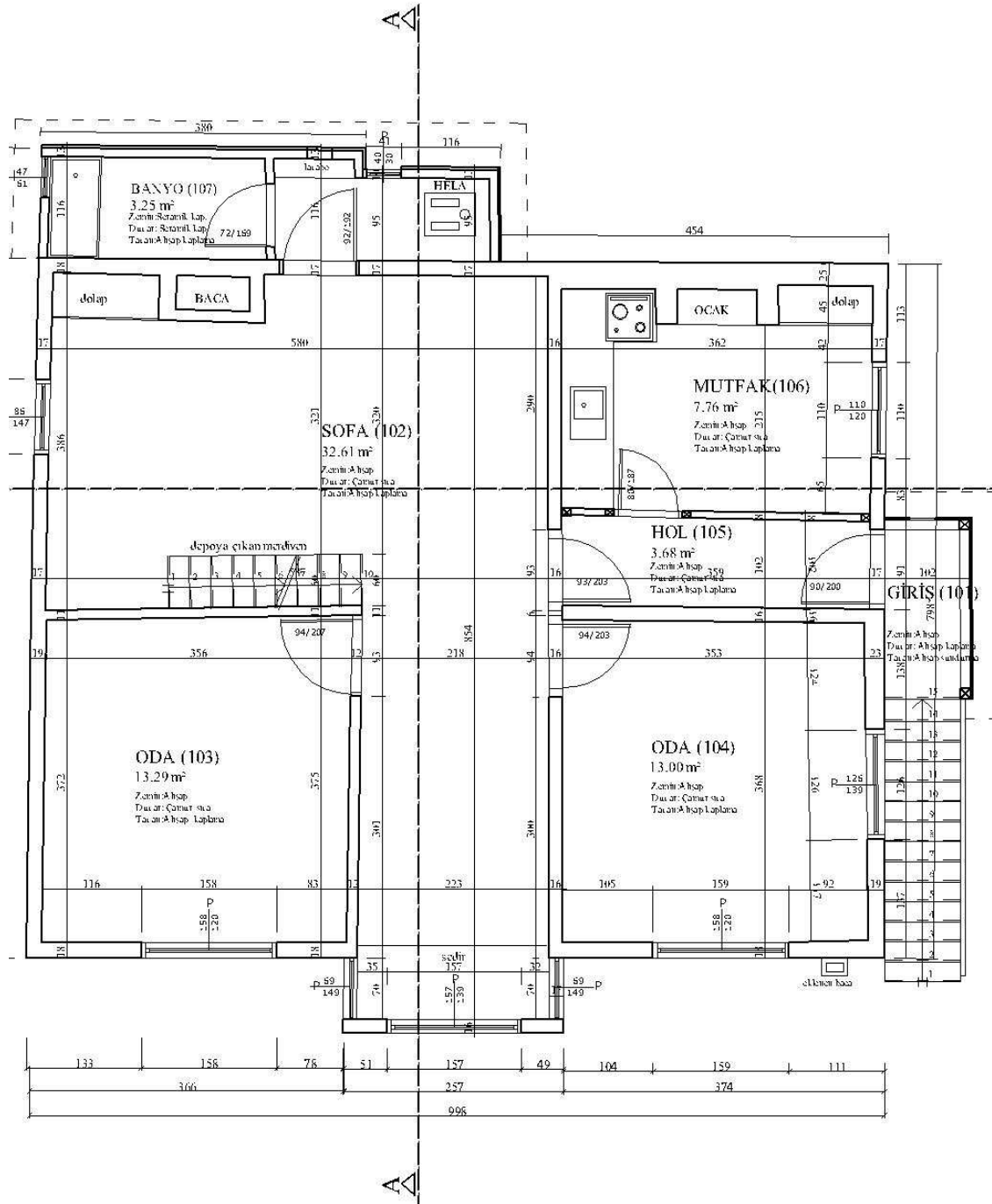
Ön cephede bozulmuş ve çürümüş olan ahşap zemin kat pencereleri aslına uygun hale getirilecek ahşap doğramalar yenileriyle değiştirilecektir. Duvarlardaki bozulmaya uğrayan yerler aslına uygun şekilde onarılacaktır. Sol ve Sağ yan cephelerde bozulmaya uğrayan kısımlar yapım tekniğine ve aslına uygun olacak şekilde onarılacaktır. Cephelerde bulunan deformasyona uğramış ahşap kuşaklar, bozulmuş ve çürümüş olan ahşap pencereler aslına uygun olarak emprenyeli ahşap malzeme kullanılarak değiştirilecektir. Arka Cephede ise yapının özgünlüğünü bozan ve sonradan eklenen kısımlar kaldırılarak aslına uygun hale getirilecektir.

5.3.3.3. Çatıda restorasyon uygulaması

Çatının fiziksel ve kimyasal faktörlere maruz kalmasından dolayı bozulmalar meydana gelmiştir. Bu bozulmalar onarılarak çatı konstrüksiyon elemanları tamamen değiştirilecektir. Yerine bu faktörlere dayanıklı uzun ömürlü emprenye edilmiş ahşap konstrüksiyon elemanları kullanılacaktır. Bu konstrüksiyon üzerine tarihi dokuya ve özgün yapıya uygun olarak alaturka kiremit kaplaması yapılacaktır.

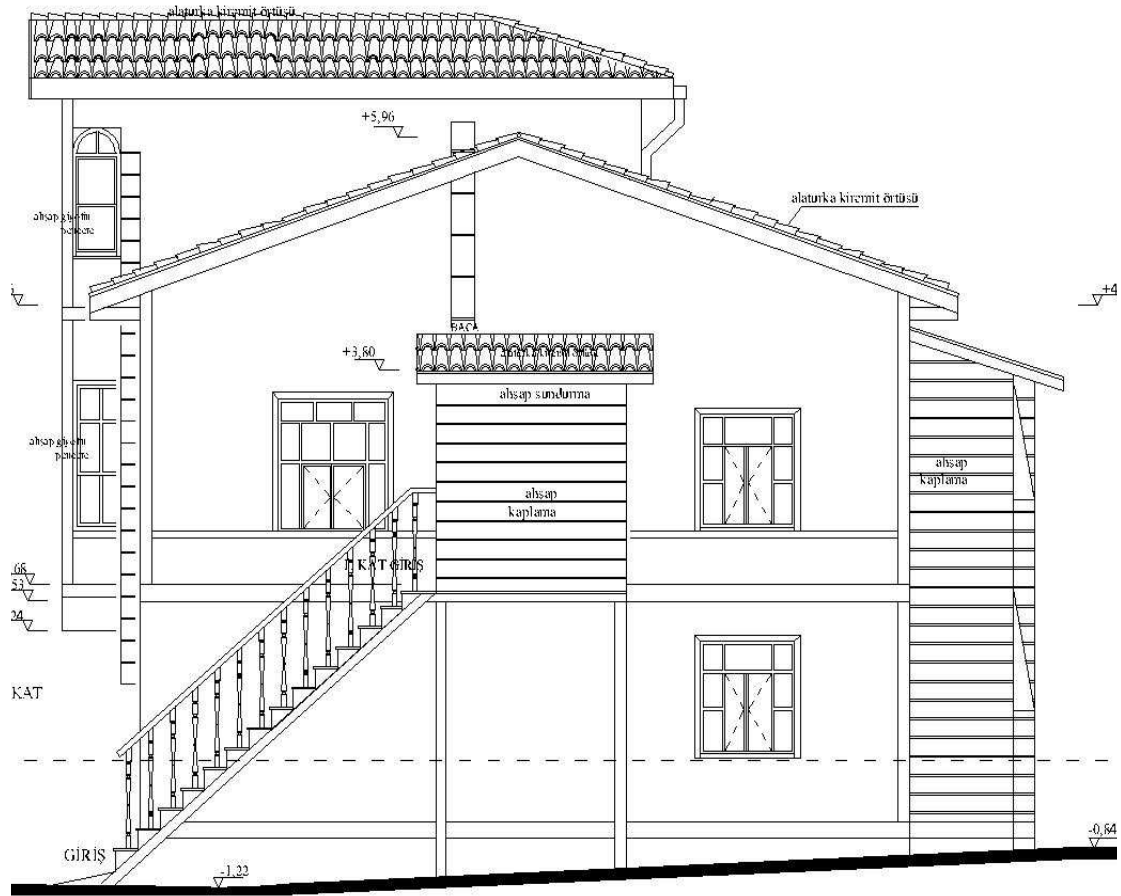
Şekil 5.28. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon zemin kat planı

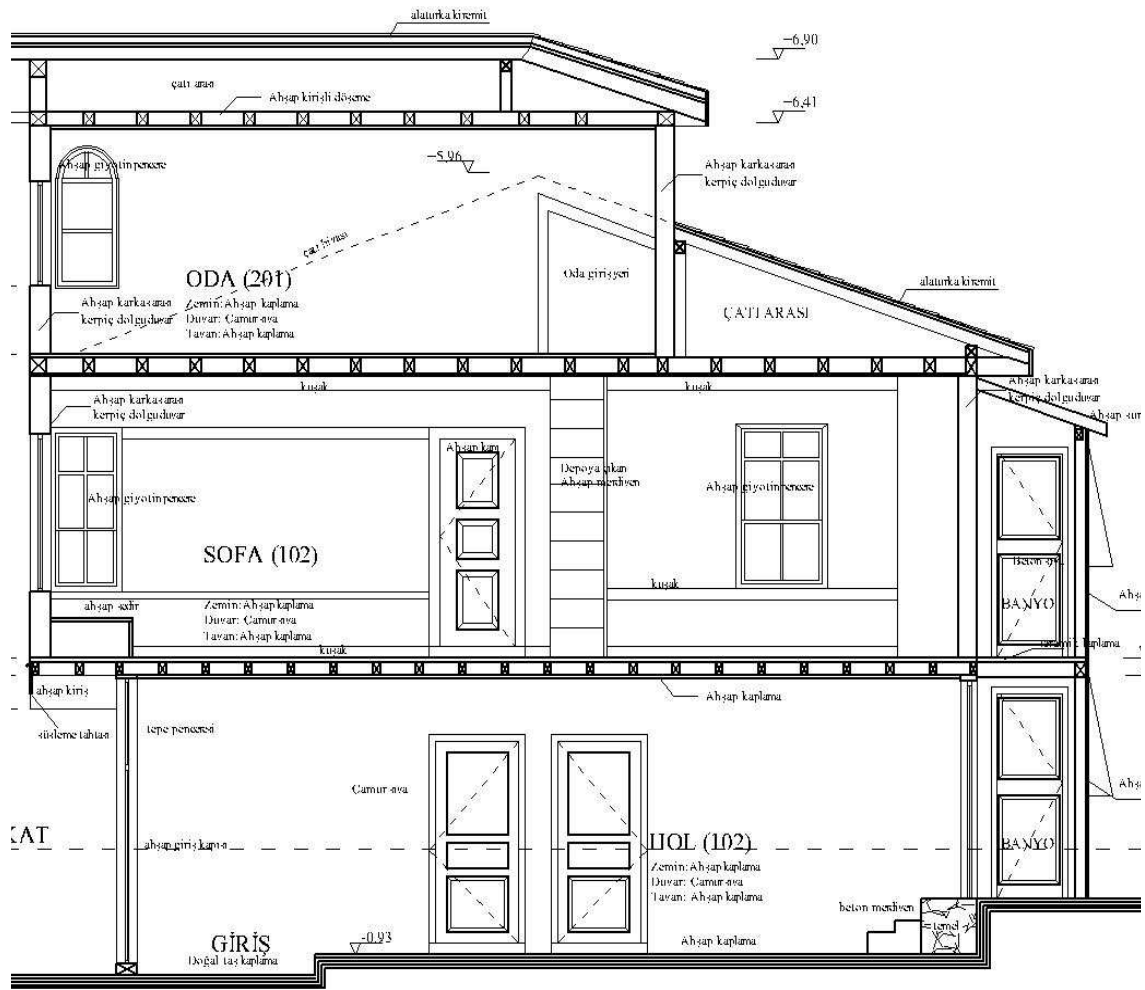
Şekil 5.29. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon birinci kat planı

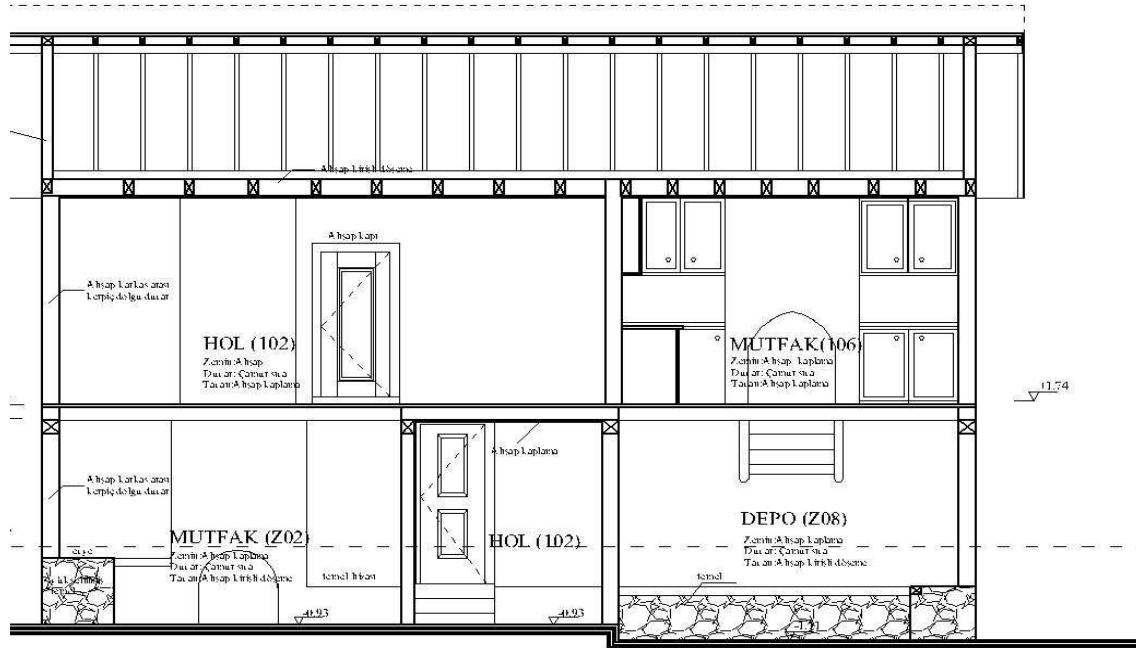
Şekil 5.30. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon ön cephesi

Şekil 5.31. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon sağ yan cephesi

Şekil 5.32. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon a-a kesiti

Şekil 5.33. Halim Düzgün Evi'nin restorasyon b-b kesiti

5.4. Koruma Önerileri

5.4.1. Sağlamaştırma

Yapının, strüktürel olarak iyi durumda olması herhangi bir güçlendirmeye ihtiyacı olmamasını ortaya çıkarmaktadır. Ancak ana sirkülasyonu oluşturan ahşap merdiven bakımsız durumda bırakılırsa zamanla ahşap malzemede meydana gelen yorulmalar ve bozulmalar nedeniyle mekanik aşınmalara neden olur. Basamakları hasar görür, merdiven sehim yapar ve küpeştesi yıpranır. Bu gibi sorunlar ele alınarak merdivenin onarımı yapılmalıdır. Ve uzun ömürlü olması içinde gereken bakımının yapılması gerekir. Zamanla yapıya fazla yük ilave edilmesi, temelin killi zemine oturması ve yağışlara göre şişmesi, trafik titreşimleri, kasa, pervaz ve bağdadinin rutubet alıp şişmesi gibi strüktür bozulmasına neden olan faktörler incelenmeli ve yapıda sağlamaştırma çalışmaları yapılmalıdır. Merdivenin sağlamaştırmasındaki en önemli unsur merdivenin özgünlüğünün kaybolmamasına özen göstermektir. Taşıyıcılığını yitirmiş ahşap parçaların tespiti yapıldıktan sonra emprenye edilmiş ahşap kesitlerle merdivenin taşıyıcısı takviye edilmelidir. Ahşap döşemelerde mantardan kaynaklanan çürümeleri önlemek için ahşap ilaçlanmalıdır. Strüktürel açıdan sorun yaratacak kirişler yenisiyle değiştirilmelidir. Çürüten ahşap kirişler emprenye edilmiş ya doğal kurutulmuş ya da fırınlanan yeni ahşap kirişlerle değiştirilmelidir. Uzun ömürlü olması için üzerine vernikleme işlemleri yapılmalıdır. Ve bu şekilde ahşap döşeme sağlamlığını korur [11].

5.4.2. Temizleme

Ahşap üzerindeki maddeler rutubetten etkilenerek boya üzerinde lekelenmelere neden olur. Lekeleri ortadan kaldırmak için demir gibi paslı yüzeyler zımparalanarak pası alınmalıdır. Çivi başları ise içeri gömülerek ve macunla doldurulmalıdır. Boyada çatlama, kabarma vb. durumlara neden olan bozulmalar için de boyanın tamamıyla sökümü yoluna gidilmelidir. Saçak altları gibi yağmur almayan yüzeylerde hava ile taşınan tuzlar temizlenmelidir. Yapının özgün elemanları için gerekli kimyasal temizleyici malzemelerle temizleme yapılmalıdır. İç mekânlarını bağlayan ana merdivene ait korkuluklar temizlenmeli ve korozyona karşı bakımları yapılmalıdır.

Bu korkuluklar yenilenen merdivene monte edilerek kullanılmalıdır. Ahşabı korumak için boyadan önce ahşap iyice kurutulmalı, eski boya kazınmalı, zımparalanmalı ve yeniden boyanmalıdır. Tuğlalarda çiçeklenme varsa yıkanmalıdır [11].

5.4.3. Bütünleme

Ahşap yapı öğelerinin çürüyen kısımları kesilip atıldıktan sonra aynı tür ahşapla eklemeler yapılmalıdır. Ek yerinin pahlı yapılması yağmurun içeri girmesini önlediği kadar ek yerinin kötü görünüşünü de iyileştirmektedir. Ahşap elemanın basınca, çekmeye ya da eğilmeye karşı nasıl çalıştığı bulunmalı ve ona göre bir ekleme yöntemi seçilmelidir. Eklemelerde parçaların birbirine çok iyi alıştırılması gerekir. Düşey yönde kullanılan pervaz ve benzeri tahtalarda boy eklemesi yağmurun içeri girmesini önleyecek biçimde 45 derece pahlı olarak yapılmalıdır. Yatay yönde kullanılan ahşap kaplama ve pervaz gibi tahtalarda rüzgârla savrulan yağmuru içeri almayacak biçimde 45 derece pahlı olarak düzenlenmelidir [11].

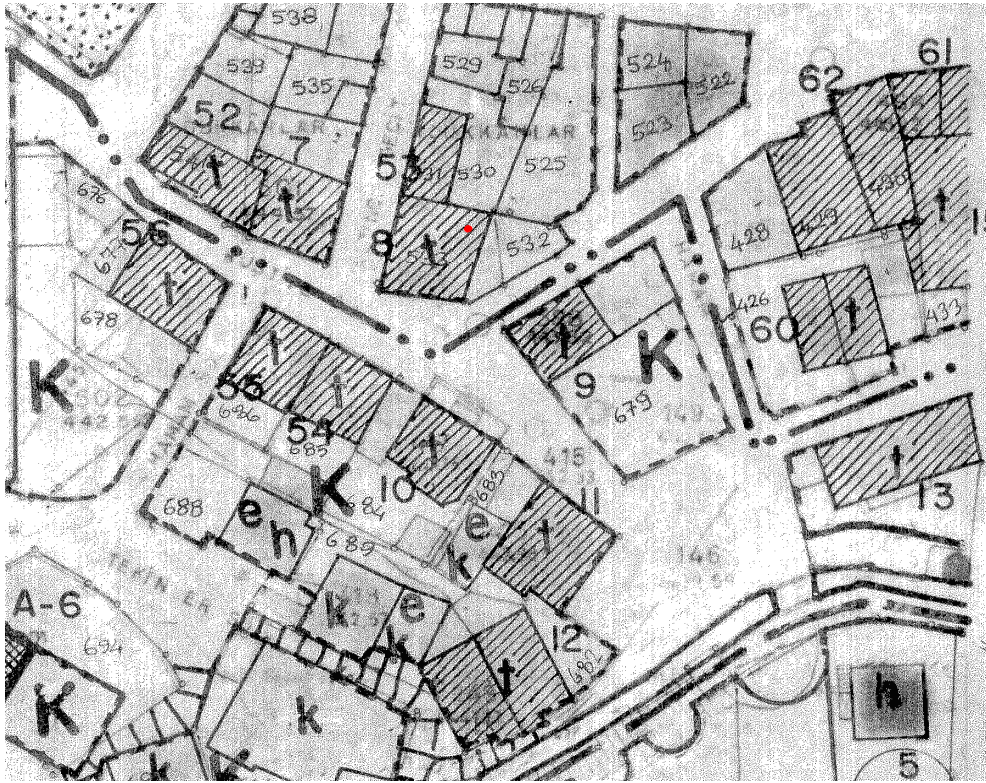
5.4.4. Yenileme

Yapıyı olumsuz yönde etkileyen en büyük etkenlerden biri de çatıdır. Çatıdaki kiremitlerin kırılması nedeniyle içeriye akan sular yapıda ciddi hasarlar oluşturması sonucunu ortaya çıkarır. Yapının su ve nem etkisiyle çürümüş olması çatının tamamen değiştirilmesine neden olur. İç mekânlarda da sıvalarla ilgili sorunlar meydana gelmektedir. Çatıya en yakın duvarlarda yüzeye çıkan çiçeklenmelerin olmaması için izolasyon çalışması yapılmalıdır. Daha sonra duvar sıvanmalıdır. Çatı arası bazen ahşap kaplamada veya uzun çivilerden yoğunlaşan sudan dolayı sorunlar çıkar. Eğer çatı arasının döşemesi iyi yalıtılmış ise yeterli bir havalandırma yapmak bu sorunu çözer. Ahşap çatılarda kiremit altı kaplaması altında, merteklerin arasına veya altına iyi bir ısı yalıtımı yapılmalı, çatı arası havalandırılmalıdır. Havalandırma saçak altından yapılmalıdır [11].

BÖLÜM 6. ALİ PEKTAŞ EVİ’NİN MİMARİ, YAPISAL VE STRÜKTÜREL ANALİZİ VE RESTORASYONU

6.1. Ali Pektaş Evi’nin Genel Özellikleri

Ali Pektaş Evi; Adapazarı ili Taraklı ilçesi, Ulu cami Mahallesi, Rüştüye Sokak 5.pafta 533 no’lu parselde yer almaktadır. Yapının bina alanı 216,86 m² , parsel alanı 137, 7 cm², oturma alanı 110 m² dir. Yapım sistemi olarak; düşey taşıyıcı sistemi bodrum kat kâgir, diğer katlar ve döşemeler ahşap karkastır. Yapı giriş kat ve 1.kat olmak üzere toplam iki katlıdır. Çatı kırma çatı olup alaturka kiremitlidir ve köşe çıkma cephe özelliğinde olup üçgen alınlıklı balkon yer almaktadır. Yapı 1910 tarihinde inşa edilmiştir. Taraklı'nın koruma amaçlı imar plan örneği (Şekil 6.1) görülmektedir.

Şekil 6.1. Taraklı koruma amaçlı imar plan örneği [1]

6.2. Mimari Analiz

6.2.1. Cephe özellikleri

Yapının giriş cephesinde zemin katında üç adet ahşap pencere ve ana girişi sağlayan çift kanatlı üzeri camlı ahşap kapı bulunmaktadır. Eve girişte toprak zeminli sofaya çıkılmaktadır. Burası yapının en gösterişli kısmı olup üçgen alınlıklı özelliğe sahip bir balkon mevcuttur. Ancak o dönemde selamlık olarak kullanıldığından bu evlerin balkonları küçüktür. Üst katta da sofa ve iki oda bulunmaktadır. Odaların birinde üç adet ahşap pencere diğerinde ise iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Zemin kat ve üst kat kerpiç sıva üzeri kireç badanadır. Sol yan cephesinde bulunan büyük ahşap kapı evin altında yapılmış dükkâna aittir. Dükkânın daha önceleri nalbant olarak kullanıldığı sanılmaktadır. Yine sol yan cephesinde bir oda vardır ve üç adet ahşap penceresi vardır. Üst kattaki odalarda da sekiz adet ahşap pencere bulunmaktadır. Üst kat pencerelerinin hemen altında gözükken ahşap çıkma çiçeklik olarak kullanılmıştır. Bu yapının pencereleri geleneksel giyotin tiptedir. Yapının sağ yan cephesinin zemin kat ve üst katında birer adet ahşap pencere vardır. Üst katında bir adet ahşap penceresi vardır. Zemin katta ve yapının sağ yan cephesinde Mutfak, wc ve banyo yer alır. Üst katlarda da sağ yan ve sol yan cephelerinde ikişer adet olmak üzere toplam dört adet oda, bir adet wc ve üç adet banyo mekânları bulunmaktadır. Fakat bu banyolar yapıya sonradan eklenmiştir. Yapının sağ yan ve sol yan cepheleri de giriş cephesinde olduğu gibi zemin kat ve üst katlar kerpiç sıva üzeri badanadır. Yapının arka cephesi ise diğer binaya bitişiktir.

6.2.2. Plan özellikleri

Yapıda kullanılan mimari elemanların özellikleri ve göz önüne alınarak yapının mimari biçimlenişi belirlenebilir. Yapının plan özellikleri zamanla özgünlüğünü yitirmiş ve yapıda yeni mekânlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Ana giriş kapısı yapının orta aksındadır ve giriş sokaktan sağlanmaktadır. Ana giriş kapısının dışında doğu ve batı cephelerinde binaya girişi sağlayan iki kapı daha vardır. Yapıda zemin kattan inilerek bodrum kata ulaşılır. Giriş cephesindeki ana giriş kapısından binaya ilk girişte karşımıza sofa çıkmaktadır. Ve sofanın yan taraflarında oda mutfak, wc ve

banyo bulunmaktadır. Geleneksel Türk evlerinin orta sofalı plan özelliği burada da bariz şekilde karşımıza çıkar. Sofa zemin ve üst katta bulunur. Gelen konuklara bu bölümde servis yapılır. Üst kattaki odalar ise yatılı gelen misafirlere ayrılır. Üst kat odalara sofadan 45 derece pahlı köşelerden yapılmaktadır. Kapıların pahlı olarak yapılması kullanımı kolaylaştırmak içindir. Zemin kat ve üst katta çok sayıda gömme dolap, sedir ve ocak bulunmaktadır. Odalardaki dolaplar yükülük şerbetlik amaçlı kullanılmaktadır.

6.3. Strüktürel ve Yapısal Analiz

6.3.1. Duvarlar

Ali Pektaş Evi'nin yapım sistemi ahşap karkas sistemdir. Bodrum kat duvarları moloz taş üzeri sıvadır. Duvarlarda neme bağlı rutubet görülmektedir. Renkte solma, dökülmelerle değişim belirlenmiştir. Sofa, odalar mutfak duvarları ahşap çatki arası kerpiç dolgu, üzeri sıva ve boyadır. Duvarda renk değişimi neme bağlı bozulmalar ve yer yer dökülmeler görülmektedir. Banyo duvarları ahşap çatki arası kerpiç dolgu, üzeri özgün olmayan fayans malzeme ile kaplanmıştır. Yapının iç mekandaki restorasyon öncesi ve sonrası duvar görünüşleri (Şekil 6.2) görülmektedir.

Şekil 6.2. Restorasyon öncesi ve sonrası duvar görünüşleri

6.3.2. Döşeme Kaplamaları

Ali Pektaş Evi'nin bütün mekânlarında döşeme kaplaması, beton malzemeyle kaplanmıştır. Yapının ana giriş kapısının önünde bulunan döşeme kaplaması beton malzemeyle kaplanmıştır. Odalar, sofa ve mutfak döşemeleri ahşap kaplamadır. Banyo döşemesi ise seramik kaplıdır. Ahşap elamanlarda böceklenme, renk değişimi ve nem görülmektedir. Seramik kaplamada ise çatlama gibi nedenlerden dolayı bozulmalar gözlenmiştir. Yerel ustalar mukarnas ölçüleri alarak parçalar halinde tavan süslemelerini orijinalliğini koruyacak şekilde tutkallayıp birleştirilerek verniklemiştir. Sofanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi (Şekil 6.3), odanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi (Şekil 6.4), restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesi (Şekil 6.5) ve restorasyon sonrası ahşap tavan döşemesi (Şekil 6.6) görülmektedir.

Şekil 6.3. Sofanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi

Şekil 6.4. Odanın restorasyon öncesi ahşap yer döşemesi

Şekil 6.5. Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesi

Şekil 6.6. Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesi

6.3.3. Pencere ve Kapılar

Ali Pektaş Evi'nin ana giriş kapısı iki kanatlı ahşap kapıdır. Yapının ana giriş kapısı iç kapı ve pencere doğramaları dış etkenler nedeniyle kötü durumdadır. Yapıda yükseklikleri aynı, genişlikleri farklı, pencere tipiyle karşılaşılmaktadır. Ayrıca doğu cephesi ve batı cephesindeki kapıların üzerinde değişik boyutta tepe pencerelerini de görmek mümkündür. Oda ve mutfak pencerelerinde kapılarda geleneksel olmayan yağlı boya kullanılmıştır. Zamanla yer yer dökülmeler oluşmuştur. Ahşap elemanlarında çürüme, böceklenme ve renk değişimi gözlenmiştir. Banyo kapısı ve

penceresi de özgün olmayan yağlı boya ile boyanmıştır. Benzer bozulmalar burada da görülmektedir. Yapının restorasyon öncesi pencere görünüŖleri (Ŗekil 6.7), restorasyon sonrası pencere görünüŖleri (Ŗekil 6.8), restorasyon öncesi ve sonrası dıŖ kapı görünüŖleri (Ŗekil 6.9) görülmektedir.

Ŗekil 6.7. Restorasyon öncesi pencere görünüŖleri

Ŗekil 6.8. Restorasyon sonrası pencere görünüŖleri

Şekil 6.9. Restorasyon öncesi ve sonrası dış kapı görünüşleri

5.3.4. Çatı

Ali Pektaş Evi'nin çatı sistemi kırma çatı olup çatı örtüsü olarak da alaturka kiremit kullanılmıştır. Saçak altlarında ahşap kaplamalar göze çarpmaktadır. Gizli oluk ve dere altları, saçak pervazı, saçak kornişi, saçak altı kaplaması, dış duvara oturan mertek uçlarında çürümeler meydana gelmiştir. Restorasyon öncesi çatı görünüşleri (Şekil 6.10), restorasyon aşamasında çatı görünüşleri (Şekil 6.11, Şekil 6.12) görülmektedir.

Şekil 6.10. Restorasyon öncesi çatı görünüşleri

Şekil 6.11. Restorasyon aşamasında çatı görünüşü

Şekil 6.12. Restorasyon aşamasında çatı görünüşü

6.3.5. Malzeme

Çatı malzemesi olarak alaturka kiremitler ve ahşap kaplama tahtaları kullanılmıştır. Yapının bazı kısımlarında ahşap konstrüksiyon arası kerpiç dolgulara rastlanmaktadır. Temel duvarları taştan örülmüştür. Yapının genelinde duvarlar tuğla malzemeyle, kapı ve pencere doğramaları ahşap malzemedan yapılmıştır. Dikmeler, çaprazlar ve kirişler ahşap malzemedan oluşturulmuştur. Yapıda karkas sistem arası dolgular kerpiç tuğla ile kerpiçlerin arası da toprak esaslı harçlarla doldurulmuştur. Dış duvarları da kerpiç tuğladır. Kerpiç; tuğla toprak saman ve su karışımından meydana gelmiş yörede bulunan bir malzemedir. Dış sıvada kullanılan malzeme de

toprak, saman ve su karışımından oluşan çamur sıvadır. Yapının alt kısımları kerpiç üst kısımları da ahşap kaplamadır. Tavan kaplaması da ahşaptır.

6.3.6. Yapıdaki fiziksel bozulmalar ve nedenleri

Yapının strüktürel olarak bir problemi bulunmamasına rağmen zaman içinde doğanın ve çevre koşullarının tahribatından ve insanların yanlış kullanımlarından dolayı yapıda hasarlar ortaya çıkmış ve yapı harap duruma gelmiştir. Ana taşıyıcılar iyi durumdadır fakat birçok taşıyıcı eleman hasar görmüştür. Ve görevini yapamaz hale gelmiştir. Yapıdaki fiziksel bozulmaları şöyle anlatacak olursak; Yapının gerek dış cephesindeki duvarlarda gerekse de iç duvarlarında sıvada ve boyada yer yer çatlaklar ve dökülmeler meydana gelmiştir. Ahşap pencere ve kapı doğramalarında da hava şartları nedeniyle çürümeler oluşmuş neredeyse tamamı kullanılamaz hale gelmiştir. Binanın çatısı orijinal olarak kırma çatıdır. Binanın çatısında kiremitlerde de yer yer kırılmalar görülmektedir. Yapının içinde, kiremitlerdeki bu kırılmalar nedeniyle bir akma olayıyla karşılaşmaktadır. Yapıdaki fiziksel bozulmanın en büyük etkenlerinden biri olan çatıdaki akmalardan kaynaklanmaktadır.

6.4. Restorasyon Uygulaması

Şekil 6.13. Ön cephenin askıya alınmaya başlanması sırasındaki görünüşü

Şekil 6.14. Ön ve Sol yan cephenin askıya alınma sırasındaki görünüşü

Şekil 6.15. Ön cephenin askıya alınması

Binanın yükünü hafifletmek ve daha rahat çalışabilmek için ilk önce binada çatı kiremitleri toplandı ve kullanılabilir durumda olanlar ayrılarak muhafaza edilmek üzere istiflendi. Yapı askıya alındı ve çatıda kaplama tahtası ve taşıyıcı sistem işlevini yitirdiği için tamamen söküldü. Çatıdaki kiremitlerin boşaltılmış hali (Şekil 6.16), çatının restorasyonu sırasındaki görünüşleri (Şekil 6.17, Şekil 6.18) görülmektedir.

Şekil 6.16. Çatıdaki kiremitlerin boşaltılmış hali

Şekil 6.17. Çatının restorasyon sırasındaki görünüşü

Şekil 6.18. Çatının restorasyon sırasındaki görünüşü

Binadaki sağlam pencere camları kırılmadan çıkartıldı. Kapılar, kapı kasaları ve pencereler söküldü. Sökülen bu doğramalar muhafaza edilmek üzere depolandı. Binada iç ve dış sıvalar söküldü. Duvarlarda söküm işlemleri (Şekil 6.19, Şekil 6.20, Şekil 6.21), duvarların boşaltıldıktan sonraki mevcut taşıyıcı sistemi (Şekil 6.22) görülmektedir.

Şekil 6.19. Duvarlarda söküm işlemleri

Şekil 6.20. Duvarlarda söküm işlemleri

Şekil 6.21. Duvarlarda söküm işlemleri

Şekil 6.22. Duvarların boşaltıldıktan sonraki mevcut taşıyıcı sistemi

Karkas sistem arasından kerpiçler çıkartıldı. Bina askıya alınarak temelde hasarlı kısımlar boşaltılarak yeni taş temel yapıldıktan sonra bina temel üzerine tekrar bırakıldı. Temel duvarların örülme aşaması ve örüldükten sonraki hali (Şekil 6.23) görülmektedir.

Şekil 6.23. Temel duvarların örülme aşaması ve örüldükten sonraki hali

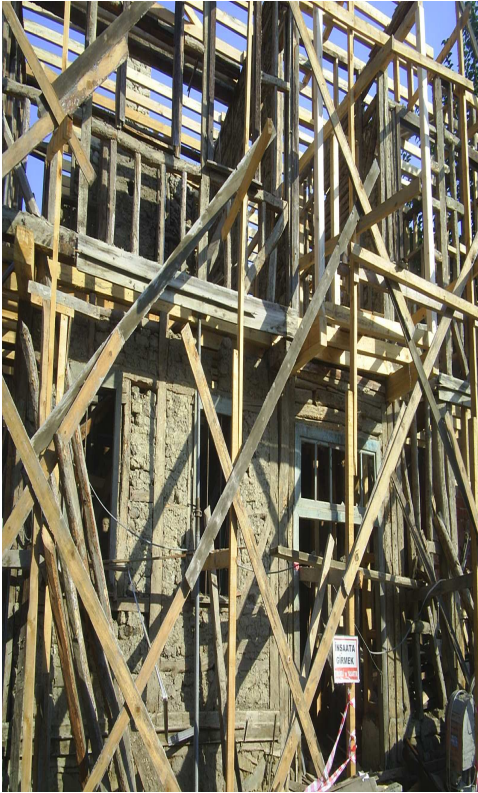
İç ve dış duvarlarda çürüyen ahşap taşıyıcı elemanlar sökülerek yerine yenileri yapıldı. Sağlam olan kısımlarda raspa işlemleri yapıldı. Ahşap çatı yapıldı. Çatıda ısı ve su yalıtımı yapıp alaturka kiremitler serildi. Ahşap alın tahtası ve saçak altı kaplamaları yapıldı. Ahşap döşeme kirişleri üzerindeki duvarlar askıya alınarak tavanlara zarar vermeden döşeme kirişleri değiştirildi. Duvarlarda bağdadi olan kısımların bağdadi çitaları çakıldı. Duvarlarda ahşap karkas arasına kerpiç dolgu malzemesi yapıldı. Bina içinde ve dışında kuşaklar çakıldı. Döşeme tahtaları ve süpürgelikler çakıldı. Tavanlarda değişmesi gereken bölgeler itinayla çıkartılarak yenisi yapıldı. Sağlam olan bölgelerde raspa işlemi yapıldı. Ahşap kapı ve pencereler takıldı. Ocak ve baca onarıldı. Bölgeye özel Hıdırlık toprağıyla iç ve dış kaba sıvalar yapıldı. Kaba sıva üstüne kırıklı ince kerpiç sıva yapıldı. Ahşap imalatlar bot vernik ve boya işlemleri yapıldı. Duvarlarda kireç badana yapıldı. Eskimiş konstrüksiyon elemanları (Şekil 6.24), yapının ahşap dikme ve demir direklerle askıya alındıktan sonraki görünüşü (Şekil 6.25), yapının restorasyon sırasındaki cephe görünüşleri (Şekil 6.26), döşeme kirişlerin görünüşleri (Şekil 6.27), taşıyıcı sistem görünüşleri (Şekil 6.28), bacanın restorasyon aşamasındaki görünüşü (Şekil 6.29) görülmektedir.

Şekil 6.24. Eskimiş konstrüksiyon elemanları

Şekil 6.25. Yapının ahşap dikme ve demir direklerle askıya alındıktan sonraki görünüşü

Şekil 6.26. Yapının restorasyon sırasında cephe görüntüleri

Şekil 6.27. Döşeme kirişlerin görünüşleri

Şekil 6.28. Taşıyıcı sistem görünüşleri

Şekil 6.29. Bacanın restorasyon aşamasındaki görünüşü

Isıtma tesisat boruları döşendi. Isıtma tesisat borularının görünüşleri (Şekil 6.30) görülmektedir.

Şekil 6.30. Isıtma tesisat borularının görünüşleri

Elektrik tesisatı boruları döşendi. Daha sonra borular içerisinden zayıf akım ve elektrik boruları geçirildi. Buatlarla duya, priz ve anahtar bağlantıları yapıldı. Elektrik tesisat kablolarının görünüşleri (Şekil 6.31), restorasyon sırasında duvarın görünüşü (Şekil 6.32), duvara uygulanan sıvanın tamamlanmış hali (Şekil 6.33) görülmektedir.

Şekil 6.31. Elektrik tesisat kablolarının görünüşleri

Şekil 6.32. Restorasyon sırasında duvarın görünüşü

Şekil 6.33. Duvara uygulanan sıvanın tamamlanmış hali

6.4.1.Cepheelerde restorasyon uygulaması

Yapının ön ve sol cephe duvarların sıvasında ve boyasında yer yer çatlaklar ve dökülmeler meydana gelmiştir. Ön cephesindeki üçgen alınlıklı balkonda, pencereler ve kapı doğramalarında atmosferik şartlar nedeniyle çürümeler oluşmuş kullanılamaz hale gelmiştir. Ahşap pencerelerin camlarında da kırıklar görülmektedir. Yapının restorasyon öncesi giriş cephesi (Şekil 6.34), restorasyon öncesi sol yan cephesi (Şekil 6.39) görülmektedir. Yapının sağ yan cephesindeki duvar yıkılmıştır. Pencereler ve kapı doğramalarında atmosferik şartlar nedeniyle çürümeler oluşmuş ve tamamıyla camlarıyla birlikte kırılmıştır. Yapının strüktürel olarak bir problemi bulunmamasına rağmen zaman içinde doğanın ve çevre koşulların tahribatından dolayı sağ yan cephe duvarı yıkılmış olup harap duruma gelmiştir. Taşıyıcı elemanlar hasar görek kullanılamaz hale gelmiştir. Yapının restorasyon öncesi sağ yan cephesi (Şekil 6.44) görülmektedir. Yapının ön ve sol yan cephesindeki bozulmalar ve sağ yan cephenin yıkılması dikkate alınarak cepheelerde restorasyon çalışmalarına karar verilmiştir.

Yapının arka cephesi diğerk binaya bitişik olduğu için bu cephenin restorasyon uygulaması yapılmamıştır.

Şekil 6.34. Restosyon öncesi giriş cephesinin görünüşü

Yapının giriş cephesindeki restorasyon çalışmaları başlatılmadan önce giriş cephesinin restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Giriş Cephesi

Şekil 6.35. Giriş cephesi görünüşü

Ahşap iskeletli duvarın değişmesi için gerekli olan kısımların dolgu malzemesi boşaltılarak yöreye uygun saman ve topraktan imal edilen kerpiç ile yeniden yapıldı. Saman ve toprak karışımı olan kerpiç ile dış duvarların sıvası yapıldı. Yöreye özgü beyaz toprak ile badana yapıldı. Cephelerdeki bütün pencereler özgün hale getirildi. Ana girişi sağlayan çift kanatlı ahşap kapı ile tepe penceresi değiştirildi ve koruma verniği atıldı. Ahşap kuşaklar ve alın tahtaları çakıldı. Yağmur oluğu ve iniş boruları değiştirildi. Balkonun üst kısmının ahşap tahta kaplaması yapıldı. Balkonu kıran ahşap korkulukları değiştirildi. Restorasyon sırasında giriş cephesi (Şekil 6.36), giriş cephesinin sıvası bittikten sonraki görünüşü (Şekil 6.37), yapının restorasyon sırasında sol yan cephesi (Şekil 6.41) ve sol yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşleri (Şekil 6.42) görülmektedir.

Şekil 6.36. Restorasyon sırasında giriş cephesinin görünüşü

Şekil 6.37. Giriş cephesinin sıvası bittikten sonraki görünüşü

Yapının giriş cephesi restorasyon projesine uygun olarak özgünlüğü korunmuştur. Şekil 6.38.de yapının restorasyon sonrası giriş cephesi görülmektedir.

Şekil 6.38. Restorasyon sonrası giriş cephesinin görünüşü

Şekil 6.39. Restorasyon öncesi sol yan cephenin görünüşü

Yapının sol yan cephesindeki restorasyon çalışmaları başlatılmadan önce sol yan cephenin restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Sol Yan Cephe

Şekil 6.40. Sol yan cephe görünüşü

Ahşap iskeletli duvarın değişmesi gerekli olan kısımlar, dolgu malzemesi boşaltılarak yöreye uygun saman ve topraktan imal edilen kerpiç ile yeniden yapıldı. Saman ve toprak karışımı çamur ile dış duvarların sıvası yapıldı. Yöreye özgü beyaz toprak ile badana yapıldı. Cephedeki bütün pencereler ve kapılar özgün hale getirildi. Ahşap kuşaklar ve alın tahtaları çakıldı. Yağmur oluğu ve iniş boruları değiştirildi. yapının restorasyon sırasında sağ yan cephesi (Şekil 6.45) ve sağ yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşleri (Şekil 6.46) görölmektedir.

Şekil 6.41. Restorasyon sırasında sol yan cephenin görünüşü

Şekil 6.42. Sol yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşü

Yapının sol yan cephesi restorasyon projesine uygun olarak özgünlüğü korunmuştur. yapının restorasyon sonrası sol yan cephesi (Şekil 6.43) görülmektedir.

Şekil 6.43. Restorasyon sonrası sol yan cephenin görünüşü

Yapının sağ yan cephesindeki duvar yıkılmıştır. Pencereler ve kapı doğramalarında atmosferik şartlar nedeniyle çürümeler oluşmuş ve tamamıyla camlarıyla birlikte kırılmıştır. Yapının strüktürel olarak bir problemi bulunmamasına rağmen zaman içinde doğanın ve çevre koşulların tahribatından dolayı sağ yan cephe duvarı yıkılmış olup harap duruma gelmiştir. Taşıyıcı elemanlar hasar görerek kullanılamaz hale gelmiştir. Yapının sağ yan cephesindeki bu bozulmalar dikkate alınarak cephede Restorasyon çalışmalarına karar verilmiştir. yapının restorasyon öncesi sağ yan cephesi (Şekil 6.44) görülmektedir.

Şekil 6.44. Restorasyon öncesi sağ yan cephenin görünüşü

Ahşap iskeletli duvarın değişmesi gerekli olan kısımların, dolgu malzemesi boşaltılıp yöreye uygun olarak saman ve topraktan imal edilen kerpiç ile yeniden yapıldı. Saman ve toprak karışımı kerpiç ile dış duvarların sıvası yapıldı. Yöreye özgü beyaz toprak ile badana yapıldı. Cephedeki bütün pencereler ve kapılar özgün hale getirildi. Ahşap kuşaklar ve alın tahtaları çakıldı. Yağmur oluğu ve iniş boruları değiştirildi. restorasyon sırasında sağ yan cephenin görünüşü (Şekil 6.45) ve sağ yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşleri (Şekil 6.46) görülmektedir.

Şekil 6.45. Restorasyon sırasında sağ yan cephenin görünüşü

Şekil 6.46. Sağ yan cephenin sıvası bittikten sonraki görünüşü

Yapının sağ yan cephesi restorasyon projesine uygun olarak özgünlüğü korunmuştur. yapının restorasyon sonrası sağ yan cephesi (Şekil 6.47) görölmektedir.

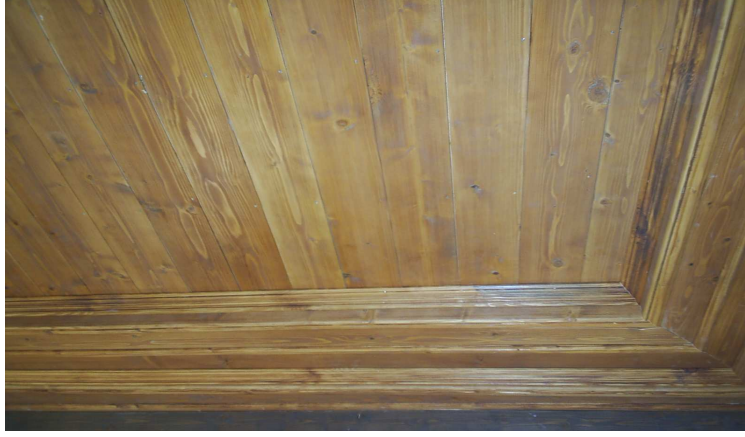
Şekil 6.47. Restorasyon sonrası sağ yan cephenin görünüşü

Arka cephesi diğer binaya bitişik olduğu için bu cephenin Restorasyon uygulaması yapılmamıştır.

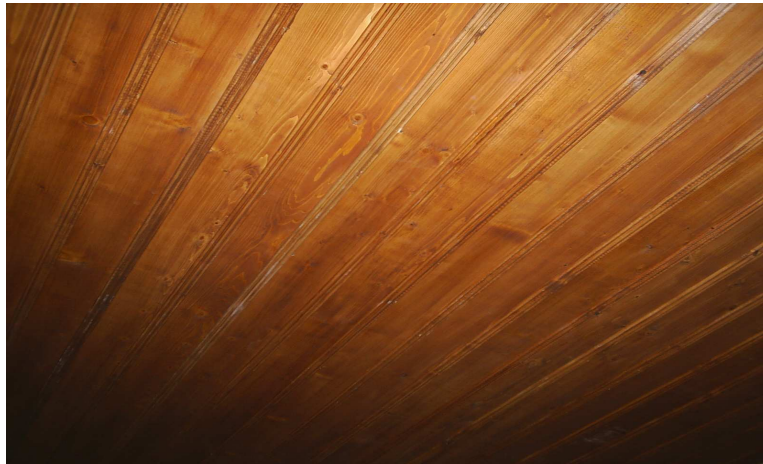
5.4.2. Planlarda restorasyon uygulaması

Odaların ve sofanın duvarları kerpiç sıva üzeri beyaz badana yapıldı. Pencere ve kapı doğramaları yenilendi. Odaların bir kısmı zemin ahşap tahta kaplama, tavan ahşap kaplama, odaların diğer kısımlar ahşap göbekli tavan olarak yapıldı. Sofanın girişini sağlayan ön cephedeki çift kanatlı ahşap kapının temizleme ve onarımından sonra koruma verniği yapıldı ve orijinal rengine boyandı. Sofanın zemini, karo taş kaplama ve tavanının bir kısmı ahşap çıtalı tavan, bir kısmı ise ahşap göbekli tavan olarak yapıldı. Sofada oturma mekânı olarak ahşap sedir yapıldı. Sofadan ikinci kata çıkışı

sağlayan ahşap merdiven yeniden yapıldı ve koruma amaçlı vernik atıldı. Mutfak, wc ve banyodaki zemin, karo seramik kaplama duvarları ise karo fayans ile kaplama yapıldı. Tavanı ahşap çitalı tavan olarak yapıldı. Birinci kattaki sofanın zemini ahşap döşeme kaplama ve tavanlar zemin kattakine benzer olarak yapıldı. Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesi (Şekil 6.48), restorasyon sonrası ahşap tavan döşemesi (Şekil 6.49), restorasyon sonrası ahşap kapı ve niş görünüşleri (Şekil 6.50), restorasyon sonrası ahşap kapı görünüşleri (Şekil 6.51), restorasyon sonrası ahşap kapı ve pencere görünüşleri (Şekil 6.52), restorasyon sonrası balkon pencere ve kapı görünüşleri (Şekil 6.53) görülmektedir.

Şekil 6.48. Restorasyon öncesi ahşap tavan döşemesinin görünüşü

Şekil 6.49. Restorasyon sonrası ahşap tavan döşemesinin görünüşü

Şekil 6.50. Restorasyon sonrası ahşap kapı ve niş görüntüleri

Şekil 6.51. Restorasyon sonrası ahşap kapı görüntüleri

Şekil 6.52. Restorasyon sonrası ahşap kapı ve pencere görünüşleri

Şekil 6.53. Restorasyon sonrası balkon pencere ve kapı görünüşleri

BÖLÜM 7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Taraklı, coğrafi özellikleri ve topografyasından dolayı yapılaşmanın ve ulaşımın zor çözümlendiği bir kent dokusuna sahiptir. Minyatür bir Osmanlı kenti görünümündeki Taraklı bölgesinde dini, idari, ticari, konaklama ve eğitim yapıları daha çok kent merkezinde, konutlar ise daha çok yamaçlarda bulunmaktadır.

Sivil mimarlık örneklerinde gözlemlediğimiz özgür düzenlenen iç mekânlar; kişisel hisleri ve düşünceleri yansıtarak geleceğe taşınacak en önemli kültür mirasımızdır. Sivil yapıların çevreye uyumu ile evrensel özelliklerde olması ve doğallığını koruması gerekir.

Taraklı kentsel sit alanı sınırları içinde tescilli sivil mimarlık örnekleri dışında Yunus Paşa Camisi, Hacı Murat, Hisar ve Yusuf Bey Camisi, Eski Hamam, Hacı Hatun Hanı yer almaktadır. Bu yapılar kamusal ihtiyaçlara cevap verecek toplumsal nitelikli büyük eserlerdir. Tarihi mirasımız olan bu yapılarda kullanılan malzemelerin bilinmesi, işlenebilmesi ile geleceğe taşınması ile ilgili yöntemlerin geliştirilmesi gerekir.

Tarihi eserlerdeki yıkımlar, yapay değişimler tarihi değerlerini, özelliklerini yok etmektedir. Bu eserlerin onarımı yapılırken yapay değişikliklerden kaçınılmalı, mimari özelliklerini taşıyabilmelidir. Gerçek mimari durumları korunarak onarılmalıdır. Anıtsal yapılarımız ile beraber sivil yapılar da geleceğe taşınacak en önemli kültür mirasımız olmalıdır.

Taraklı evlerinin yapım sistemi genel olarak düşey taşıyıcı sistemi bodrum kat kâgir diğer katlar ve döşemeler ahşap karkas kerpiç dolgudur. Genellikle orta sofalı, iki, üç katlı olan evler, ahşap karkas ya da ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniğiyle yapılmıştır. Bu yapıların uzun ömürlü olabilmeleri için kullanılan malzemelerin

bozulmasına neden olan etkenler göz önüne alınarak gerekli koruma yöntemlerine göre uygulamalar yapılmalıdır. Taraklı sit alanları içerisinde bulunan tescilli yapıların bakıma ve onarıma ihtiyacı vardır. Öncelikle restorasyonu yapılacak yapı ile ilgili bilgi ve dökümanların toplanması, rölöve, restorasyon ve gerekirse restitüsyon projelerinin ve raporlarının hazırlanması, fotoğraflarla birlikte K.T.V.K. (Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma) Kurulu'na sunulması gerekir. Kurul onayı alındıktan sonrada onarım yapılmalıdır. Kullanılan malzemenin onarımına dikkat edilmeli mümkün olduğu kadar orijinal malzeme kullanılmalıdır.

Çalışma konusu seçilen Halim Düzgün evi Taraklı ve Türk mimarisinin özgün yapısındadır. Evi diğerlerinden ayıran en büyük özelliği ebatlarıdır. Ne yaşamayı güçleştirecek kadar büyük ne de yerleşmeye el vermeyecek kadar küçük bir yapı özelliğine sahiptir. Sıva dökümleri, çürüyen doğramaların yanında mimari ve yapısal bakımından sorunlu olan evde ciddi hasarlar mevcuttur. Bu hasarlar göz önüne alınarak rölöve ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Yapıya ait cephelerde bozulmuş ve çürümüş olan ahşap pencereler aslına uygun hale getirilmeli, ahşap doğramalar yenileriyle değiştirilmeli, duvarlardaki bozulmaya uğrayan yerler aslına uygun şekilde onarılmalıdır. Cephelerde bulunan deformasyona uğramış ahşap kuşaklar, bozulmuş ve çürümüş olan ahşap pencereler aslına uygun olarak emprenyeli ahşap malzeme kullanılarak değiştirilmelidir. İç mekândaki ahşap pencereler, kapılar, yer ve tavan döşemelerinin özgünlüğü bozulduğu zaman aslına uygun hale getirilmelidir. Duvarların sıvası kerpiç sıva olmalı odaların zemininde mekanik etkilerin neden olduğu fiziksel bozulmalar giderilerek ahşap malzememin mukavemeti arttırılmalıdır.

Çatının fiziksel ve kimyasal faktörlere maruz kalmasından dolayı bozulmalar onarılarak çatı konstrüksiyon elemanları tamamen değiştirilmeli, yerine bu faktörlere dayanıklı uzun ömürlü emprenye edilmiş ahşap konstrüksiyon elemanları kullanılmalıdır. Bu konstrüksiyon üzerine tarihi dokuya ve özgün yapıya uygun olarak alaturka kiremit kaplaması yapılmalıdır.

Zamanla yapıya fazla yük ilave edilmesi, temelin killi zemine oturması ve yağışlara göre şişmesi, trafik titreşimleri, strüktür bozulmasına neden olan faktörler incelenmeli ve yapıda sağlamlaştırma çalışmaları yapılmalıdır. Ahşap yapılarda; ahşap yapı elemanlarının renk değiştirmemesi ve çürümemesi için dış etkilere karşı korunması gerekir. Mantardan kaynaklanan çürümelere önlemek için ahşap ilaçlanmalıdır. Ahşap üzerindeki maddeler rutubetten etkilenerek boya üzerinde lekelenmelere neden olur. Bu lekeleri ortadan kaldırmak için demir gibi paslı yüzeyler zımparalanarak pası alınmalıdır. Saçak altları gibi yağmur almayan yüzeylerde hava ile oluşan tuzlar temizlenmelidir. Yapının özgün elemanları için gerekli kimyasal temizleyici malzemelerle temizleme yapılmalıdır. Ahşap yapı elemanlarının çürüyen kısımları kesilip atıldıktan sonra aynı cins ahşapla eklemeler yapılmalıdır. Ahşap yapı elemanlarının basınca, çekmeye ya da eğilmeye karşı nasıl çalıştığı bulunmalı ve ona göre bir ekleme yöntemi seçilmelidir.

Halim Düzgün Evi o dönemde uygulama aşamasına geçmediği için bu çalışmada restorasyonu başlatılan sivil mimari örneklerinden biri olan Ali Pektaş Evi örnek olarak gösterilmiştir. Ali Pektaş Evi'nde kullanım amacına uygun iç mekânda değişiklikler yapılmış fakat yapının dış cephesinde herhangi bir değişiklik yapılmadan özgün yapısı korunmuştur. Restorasyon çalışmaları, proje ve resimlerle desteklenmiş analiz çalışmaları yapılarak uygulama aşamasında uygulanan tekniklerle birlikte yapının özgünlüğü bozulmadan gerekli denetim altında kontrolleri yapılarak çalışmalar tamamlanmıştır.

Sonuç olarak; Geleneksel Türk evlerinin özgün dokusunu bozmadan ahşap, kâğır ve kerpiç yapıların uzun ömürlü olmaları için önlemler alınmalı ve gerekli koruma önerileri getirilerek bakımları yapılmalıdır. Kültürel varlıkların mekânsal, biçimsel, yapısal özellikleri ve çevreye uyumu ele alınarak onarımları özgün malzemelerle gerçeşleştirilmelidir. Doğal malzemelerin kullanılması maliyetin önemli ölçüde azalmasını ön plana çıkarmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Belediye Arşivi, Taraklı, 2009
- [2] Tares Atölyesi, Taraklı, 2009
- [3] Irmak Dergisi, Taraklı Özel Sayısı, Sayı 42, Sakarya
- [4] www.tr.wikipedia.org/wiki/Taraklı%C4%B1,_Sakarya, Aralık 2008
- [5] ÖZKAN, S. S., Taraklı'nın Fiziksel ve Tarihsel Dokusu, Sivil ve Anıtsal Mimarlık Örnekleri Hacı Rıfatlar Konağı Restorasyonu, Yıldız Teknik Üniv., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008
- [6] www.tarakli.gov.tr/?anka.wesscom=sitesayfasi&SiteSayfaAdi=Taraklı, Ocak 2009
- [7] www.tarakli.com/mediac/400_0/media/harita1.jpg, Mart 2009
- [8] ERDEM, A., Geleneksel Göynük Evleri ve Koruma Sorunları, Yıldız Teknik Üniv., Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- [9] AKSULU, I., Beypazarının Ahşap Evleri, Gazi Üniv., Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Ankara
- [10] AHUNBAY, Z., Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yapı Yayın, İstanbul, 1998
- [11] GÜNAY, R., Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Çözüm Yolları, Birsen Yayınevi, İstanbul, 2002
- [12] ERŞEN, N., Ahşap Yapılar Problem ve Çözümleri, Birsen Yayın Evi, İstanbul, 2000
- [13] ALTINOLUK, Ü., Binaların Yeniden Kullanımı, Yem Yayın, İstanbul, 1998
- [14] BAYRAKTAR, A., Tarihi Yapıların Analitik İncelenmesi ve Sismik Güçlendirme Metodları, İstanbul, 2006
- [15] ÖRS, Y., KESKİN, H., Ağaç Malzeme Bilgisi

- [16] ÜNGÖRGİL, A., Bursa Hanları ve Tuz Han'ı Koruma Önerileri, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004
- [17] ÖZKÖSE. A., Safranbolu'da Yorgun Ahşap Kültürü, Zoguldak Karaelmas Ün., Safranbolu Meslek Yüksekokulu
- [18] ÇELEBİ, M.E., 18. Yüzyıl'da Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılılaşma Dönemi ve Bir 18. Yüzyıl Örneği Üsküdar Ayazma Külliyesi, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004
- [19] EYÜCE, A., Geleneksel Yapılar ve Mekanlar, Birsen Yayınevi, 2005
- [20] NİĞDELİ, E., Yıldız Teknik Ün., Mimarlık Fakültesi (Yıldız Sarayı Damatlar Dairesi) Binasının Mimari Değerlendirilmesi ve Koruma Sorunları, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004
- [21] KOCATAŞKIN, F., Yapı Malzemesi olarak Ahşap İstanbul, 2000
- [22] BRANGAR, Ş.Y., Silahtarağa, Elektrik Santrali'nin Koruması Ve Yeniden Kullanımı, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004
- [23] Sakarya Yurt Ansiklopedisi, Cilt 9, İstanbulYALÇIN, B., S., Beyoğlu
- [24] ÖZTÜRK, Ç., Sbl Mimarlık
- [25] YALÇIN, B.S., Beyoğlu Ahududu Sokağı Ve Sokakta Yer Alan 31 No'lu Arapoğlu Evinin Korunması İçin Öneriler, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004
- [26] KÜÇÜKKAYA, A.G., Taşların Bozulma Nedenleri Koruma Yöntemleri, Birsen Yayınevi, İstanbul
- [27] Sakarya, İl Yıllığı, İstanbul, 1967
- [28] YAĞAN, N.B., Aydın Cumhuriyet Mektebi, Tarihsel Gelişimi, Koruma ve Değerlendirilmesi, Yıldız Teknik Ün., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2004

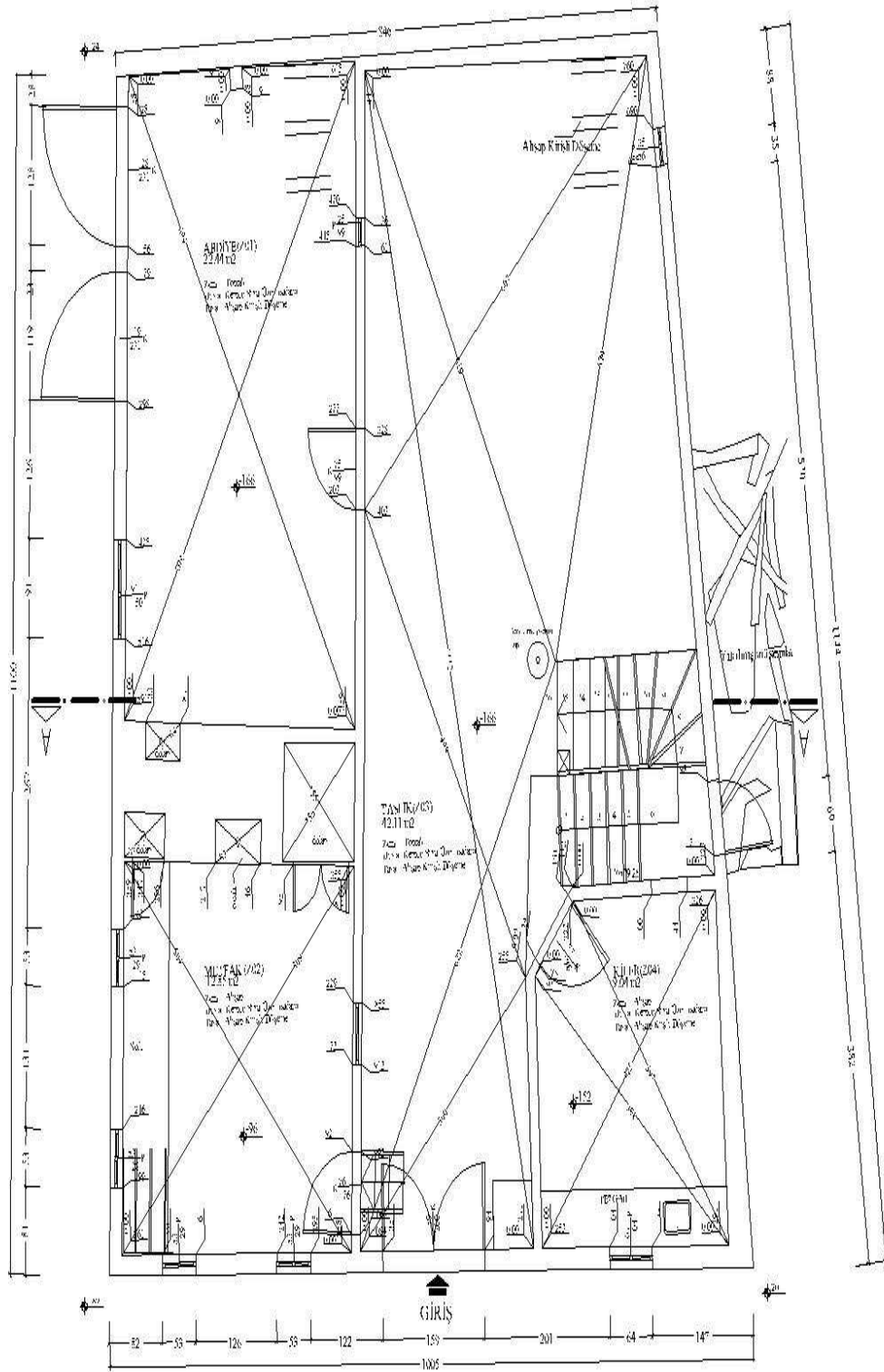
EKLER

EK-1

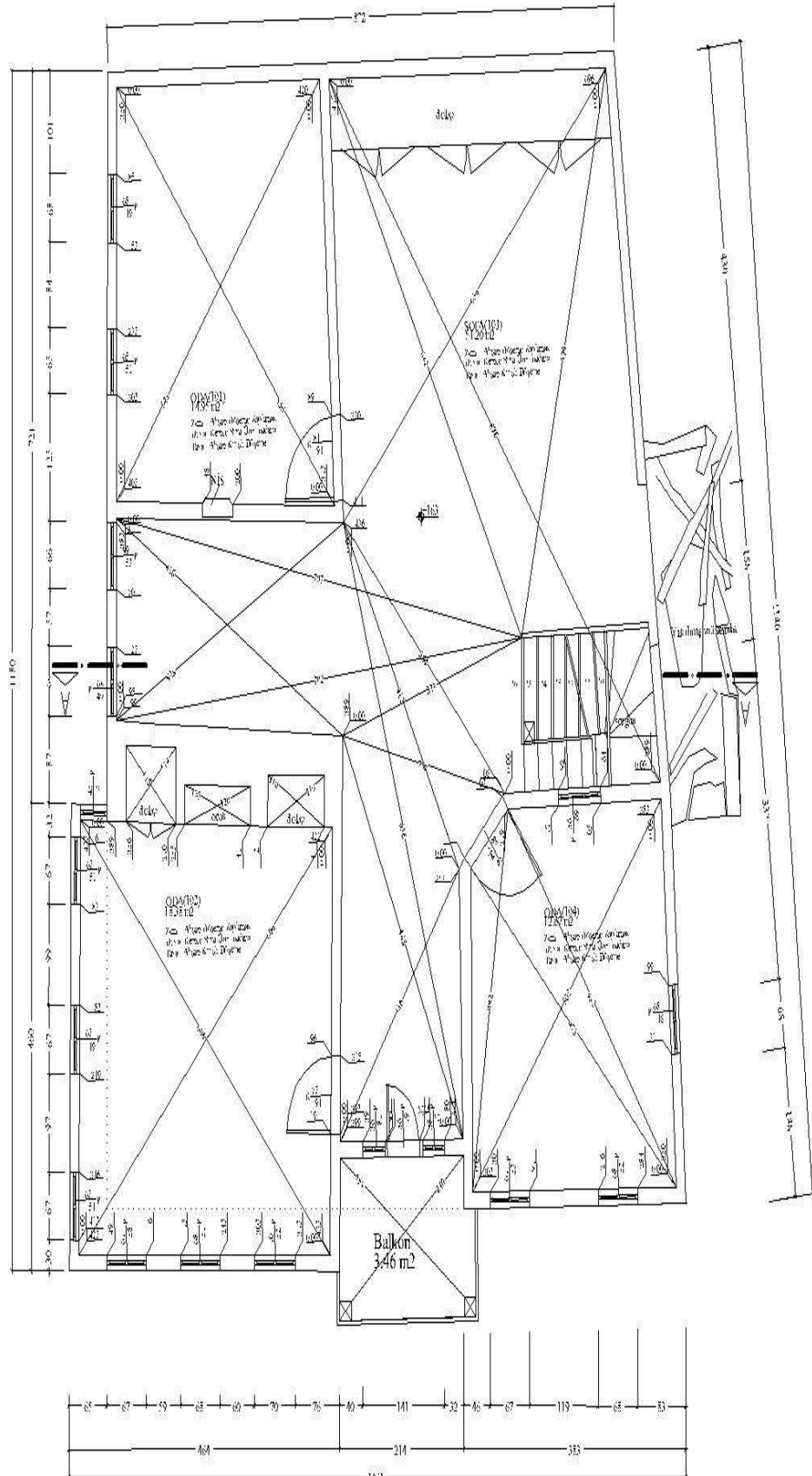
Ek 1.1.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve zemin kat planı.....	150
Ek 1.2.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve birinci kat planı.....	151
Ek 1.3.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve çatı planı.....	152
Ek 1.4.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve A-A kesiti.....	153
Ek 1.5.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve giriş cephesi.....	154
Ek 1.6.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve sağ yan cephesi.....	155
Ek 1.7.	Ali Pektaş Evi'nin rölöve sol yan cephesi.....	156

EK-2

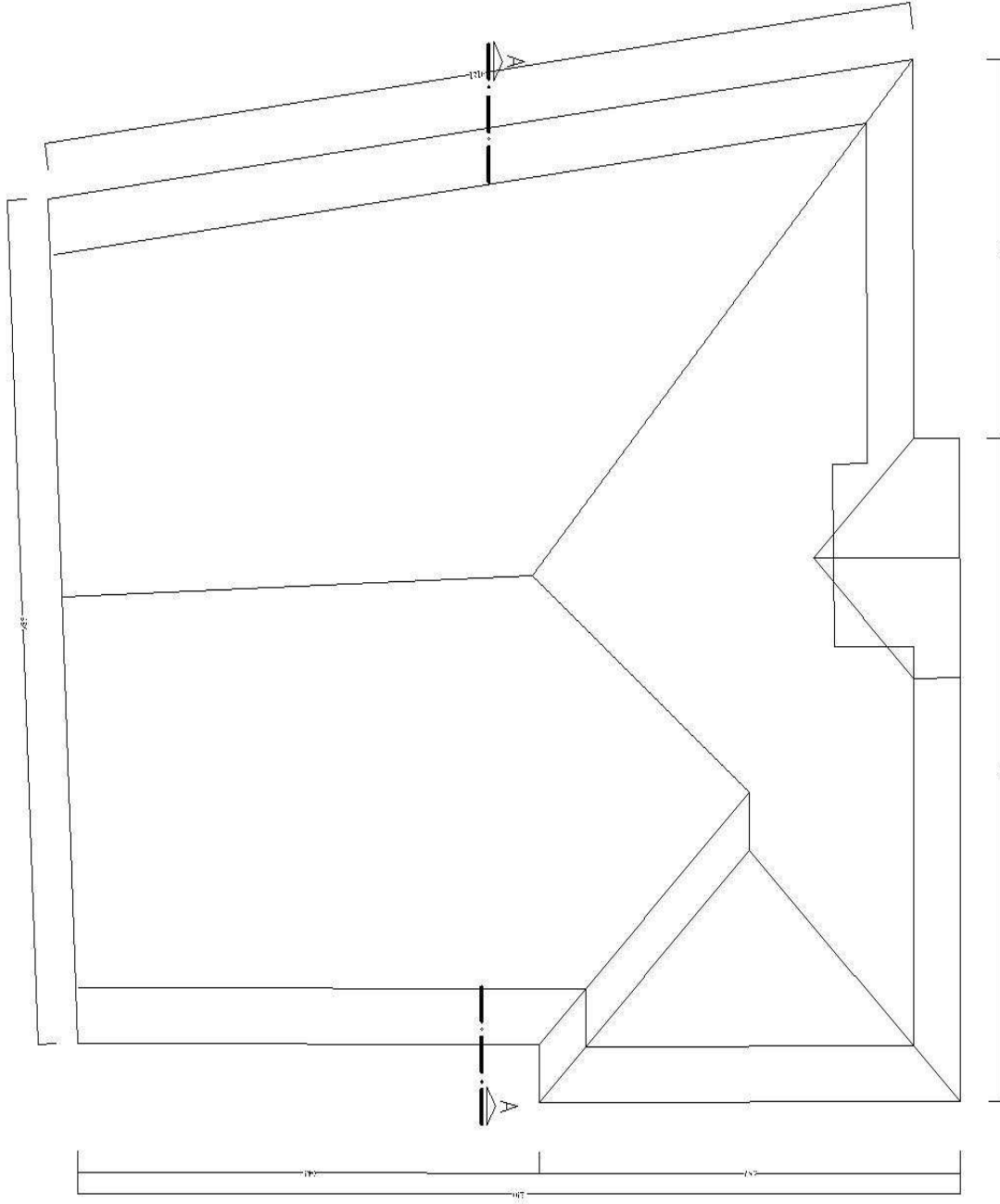
Ek 2.1.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon zemin kat planı.....	157
Ek 2.2.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon birinci kat planı.....	158
Ek 2.3.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon A-A kesiti.....	159
Ek 2.4.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon giriş cephesi.....	160
Ek 2.5.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon sağ yan cephesi.....	161
Ek 2.6.	Ali Pektaş Evi'nin restorasyon sol yan cephesi.....	162

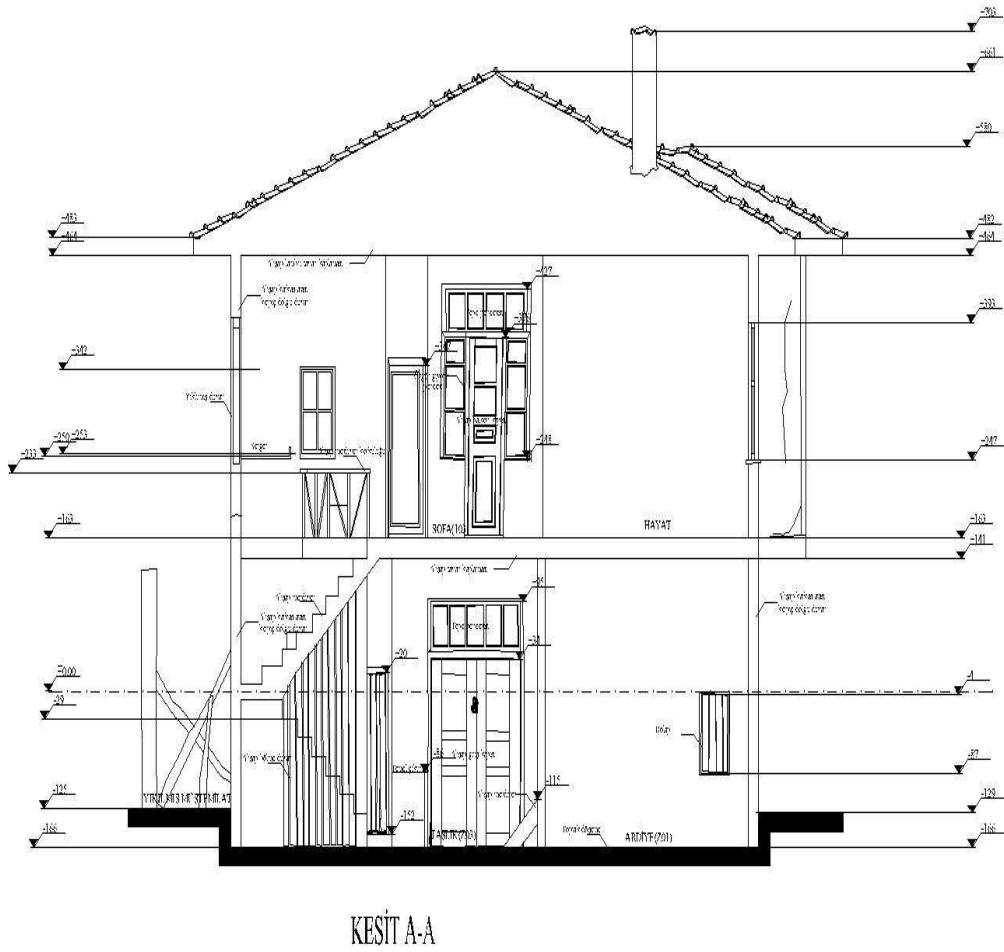
Ek 1.1. Ali Pektas Evi'nin rölöve zemin kat planı

Ek 1.2. Ali Pektaş Evi'nin rölöve 1. kat planı

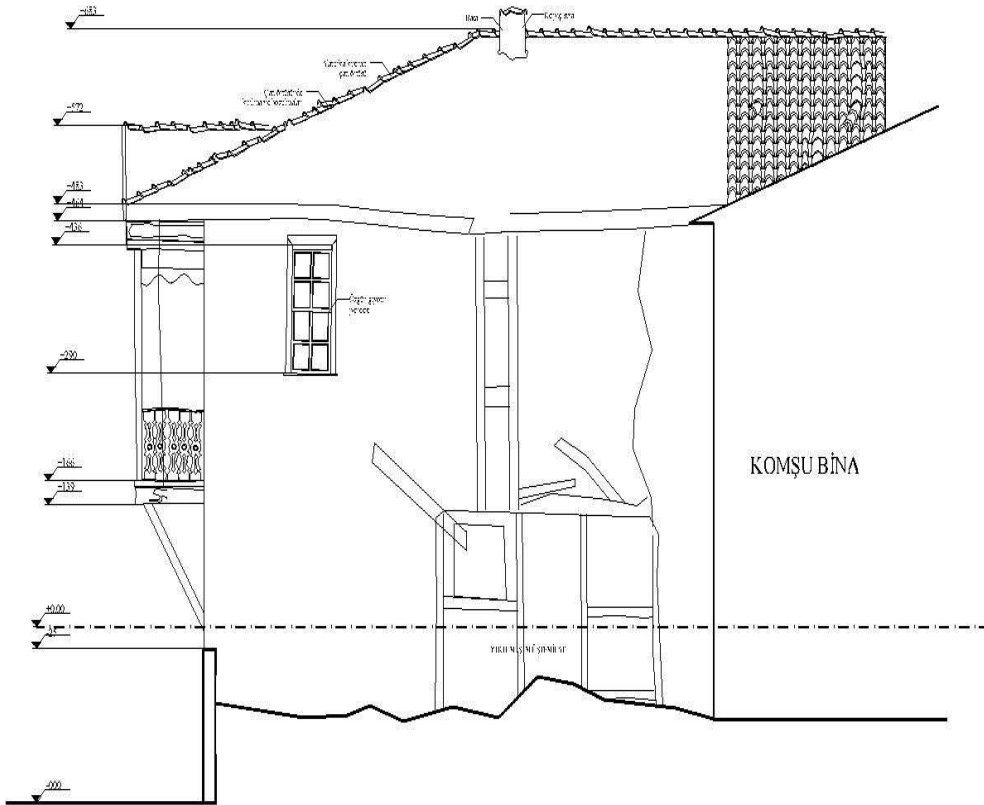
Ek 1.3. Ali Pektaş Evi'nin rölöve çatı planı

Ek1.4. Ali Pektaş Evi'nin rölöve a-a kesiti

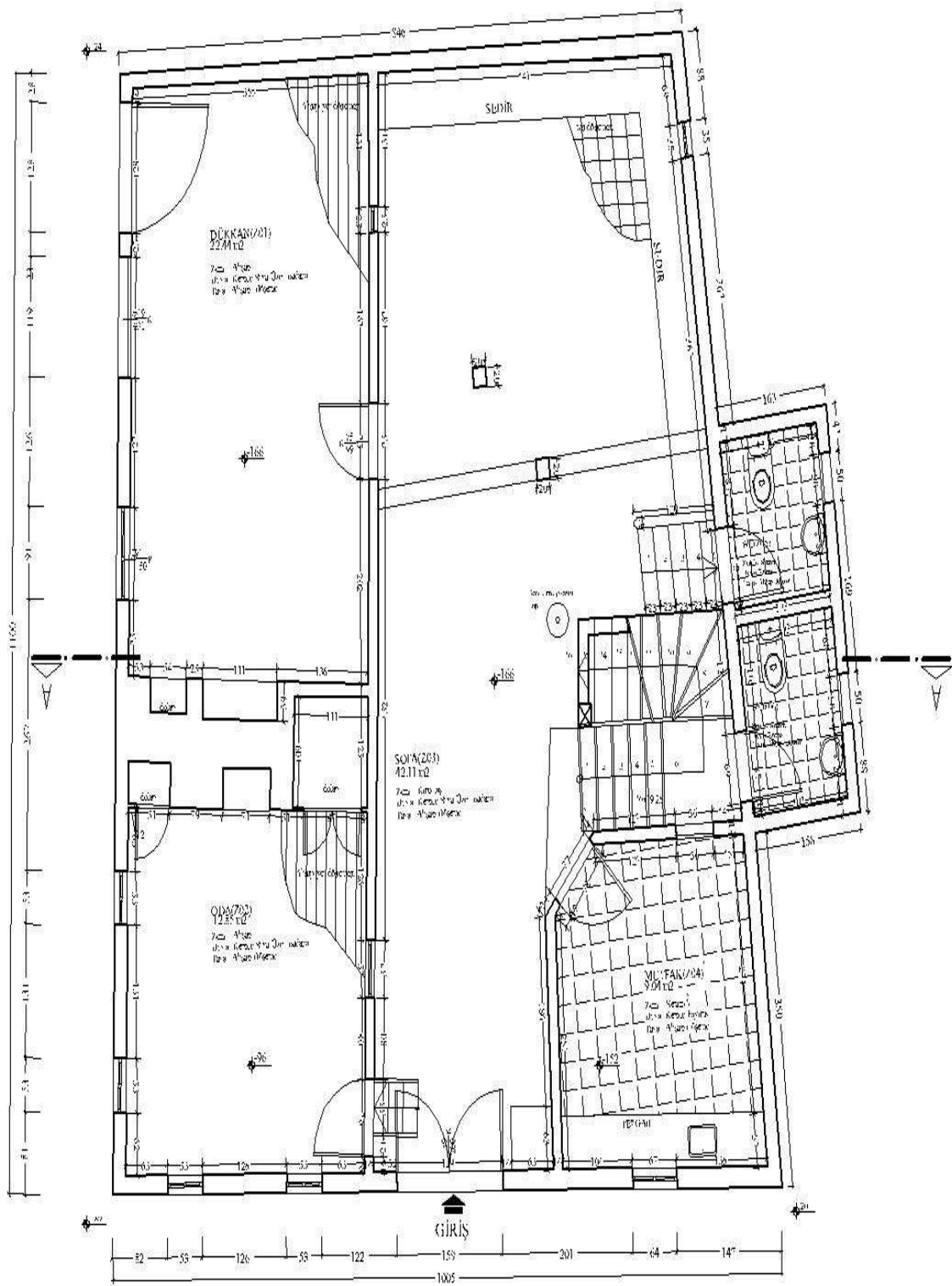
Ek 1.5. Ali Pektaş Evi'nin rölöve giriş cephesi

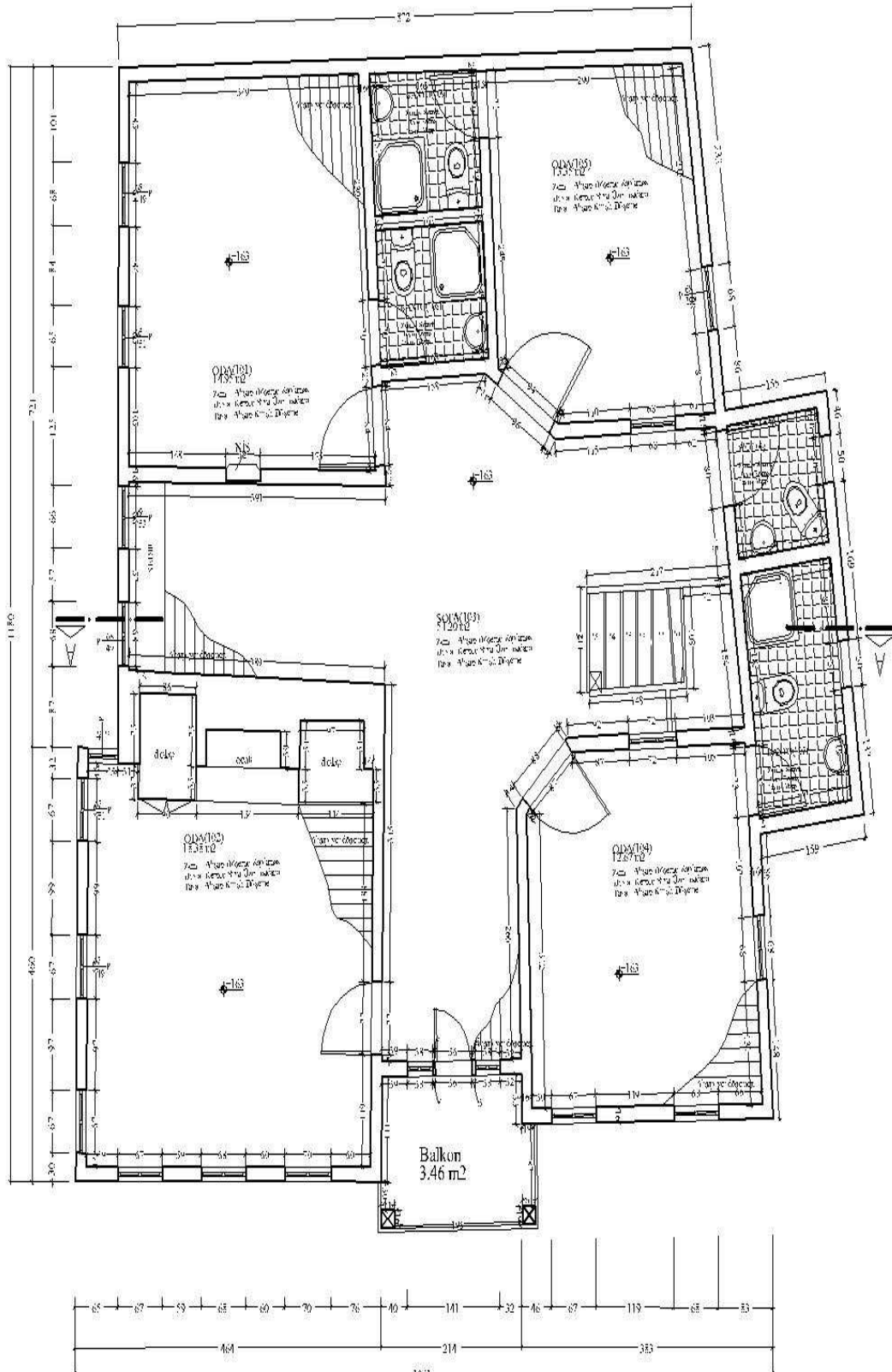
Ek 1.6. Ali Pektaş Evi'nin rölöve sağ yan cephesi

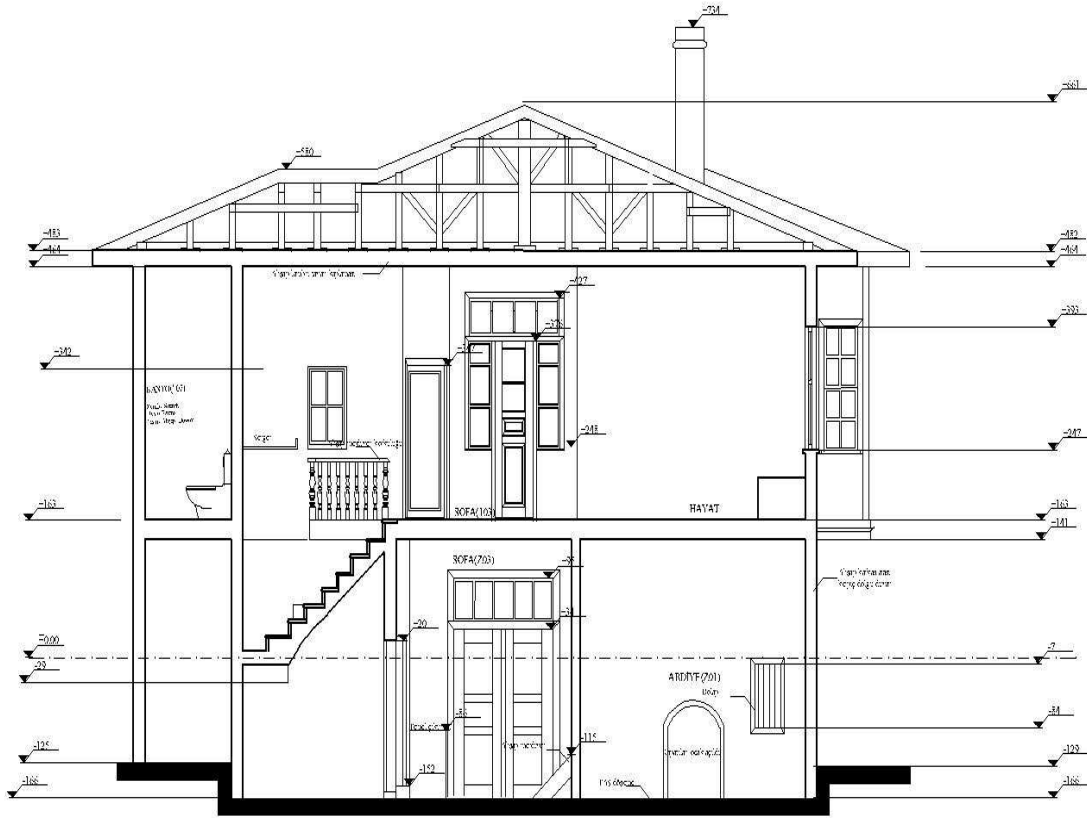
Ek 1.7. Ali Pektaş Evi'nin rölöve sol yan cephesi

Ek 2.1. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon zemin kat planı

Ek 2.2. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon 1.kat planı

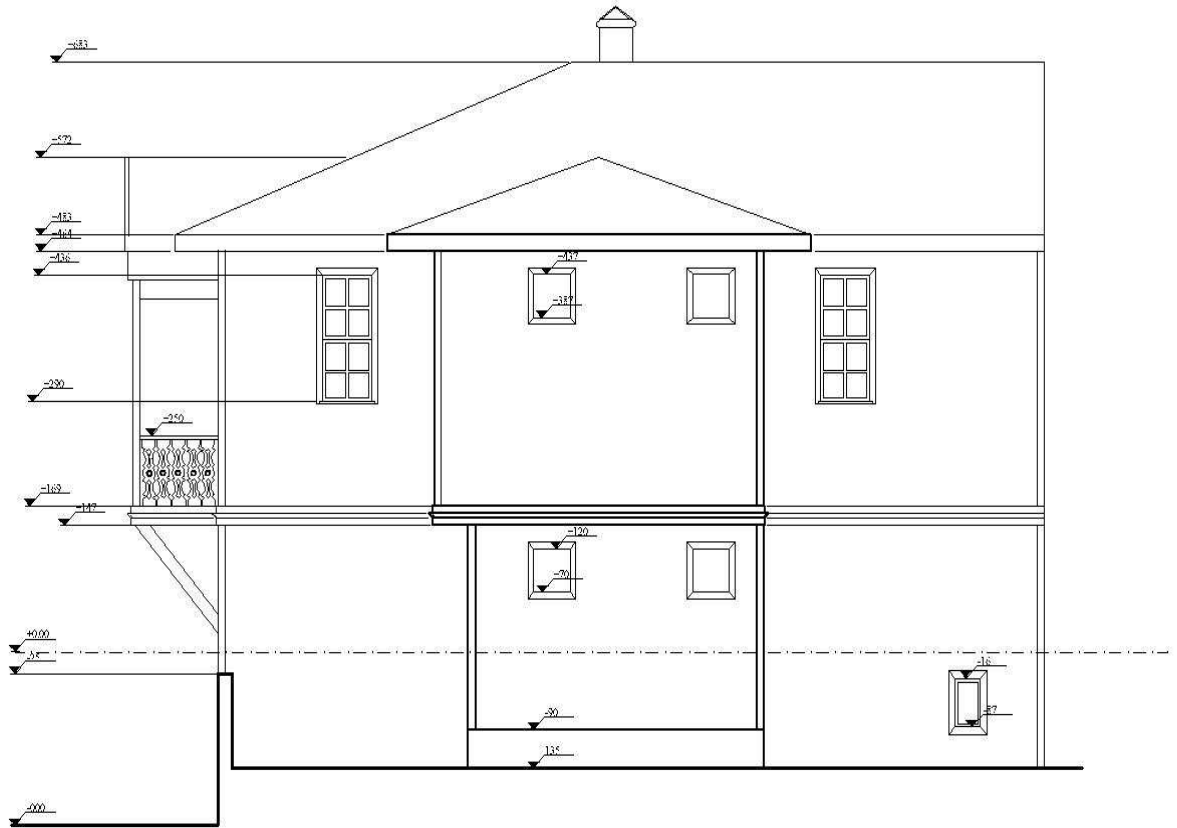

KESİT A-A

Ek 2.2. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon A-A kesiti

Ek 2.4. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon giriş cephesi

Ek 2.5. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon sağ yan cephesi

Ek 2.6. Ali Pektaş Evi'nin restorasyon sol yan cephesi

ÖZGEÇMİŞ

Özlem ÖZKAN, 07.07.1981 de Kars' da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Gebze'de tamamladı. 1999 yılında Gebze Anadolu Meslek Lisesi, Elektronik Bölümünden mezun oldu. 2000 yılında başladığı Kocaeli Üniversitesi KMYO Endüstriyel Elektronik bölümünü 2002 yılında bitirdi. 2003 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi, Yapı Öğretmenliği Bölümüne girdi ve 2007 yılında yapı öğretmeni olarak mezun oldu. 2007 yılında Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans eğitimine başladı. 2007 – 2009 yılları arasında Gebze Demirsaç ilköğretim Okulunda Bilgisayar Öğretmenliği görevinde bulundu. Aynı zamanda Sakarya Üniversitesi GYM Restorasyon bölümünde ders vermektedir.